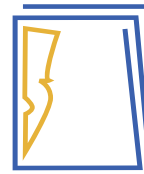

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839) | „PROSVJETA“ (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD“ (od 15. januara 1949)

Broj 9 SEPTEMBAR 2012 Izlazi mjesečno, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686

DOBITNIK „OKTOIHA“ 1998.

Počela školska 2012/2013. godina

UZ OSMIJEH I NOVA LICA

Prvi školski dan u OŠ „Risto Ratković“ u Bijelom Polju

U svim crnogorskim vaspitnoobrazovnim ustanovama školska 2012/2013. godina počela je 3. septembra. Prvi radni dan obilježen je intoniranjem himne Crne Gore, upoznavanjem s kućnim redom i rasporedom časova. U osnovnim školama nastavu će pohađati oko 70.000 đaka, dok je u klupama 46 srednjih i tri umjetničke škole više od 30.000 učenika.

Posebno svečano bilo je na prijemima prvaka uz riječi dobrodošlice, prigodan program, osmijeh i poneku suzu... „Jeste da smo mnogo razgovarali, s radošću kupovali knjige i školski pribor, trema je ipak nadjačala“, kaže otac uplakano podgoričkog prvaka. Učiteljica petogodišnjeg Nikole objašnjava da se adaptiranje na nova lica i novu sredinu brzo okončava i da, zahvaljujući timskom radu vaspitačica i učiteljica, ulazak najmlađih u svijet znanja svima predstavlja radost.

Ivona Krulanović, Ana Mirković i Tijana Lješević, učenice IX razreda OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću, priznaju da im je poslije dugog ljetnjeg raspusta bilo teško privići se na nove dačke obaveze. Ipak, sve je lakše u sasvim novom, rekonstruisanom ambijentu i u toj i u mnogim drugim školama širom zemlje.

Š. B.

Intervju: Akademik prof. dr Radovan Radonjić

INTELEKTUALNA TRABANTERIJA I DALJE O TROŠKU SVOJE DRŽAVE RADI ZA TUĐ RAČUN I INTERES

(str. 6-7)

Program IPA 2010: Podrška punom procesu socijalne inkluzije

REFORMA NEMINOVNA

(str. 8)

Izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva: Informatika 6 (prvi elektronski udžbenik u Crnoj Gori)

KLIKOM DO ZNANJA

(str. 11)

Jubilej: 65 godina Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“

DECENIJE USPJEHA

(str. 13-16)

Nikola Racković: Obzorja crnogorske filozofije

TRAGANJE ZA NOVIM RJEŠENJIMA

(str. 23)

Sreten Zeković: Njegoševo shvatanje crnogorskoga narodnosno-nacionalnog (etničkog) bivstva

CRNOGORCIZAM U KLINČU ILIRIZMA I SRBINIZMA

(str. 24)

Milenko Ratković: Iz istorije crnogorskog prekograničnog školstva: Skadarska škola

VELIKI DOPRINOS OČUVANJU NACIONALNOG IDENTITETA

(str. 25)

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović primio Petra Tadića, osvajača bronzane medalje na međunarodnoj olimpijadi iz fizike

MLADI TALENTI BUDUĆNOST CRNE GORE

PRIZNANJE KAO PODSTREK: Ministar Slavoljub Stijepović i Petra Tadić

Ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović primio je Petra Tadića, učenika Gimnazije „Stojan Cerović“ u Nikšiću, koji je osvojio bronzanu medalju na 43. međunarodnoj olimpijadi iz fizike i zahvalio mu na osvojenoj medalji, koja predstavlja kako njegov lični uspjeh tako i uspjeh obrazovnog sistema, prosvjetnih radnika i cjelokupne Crne Gore. Ministar je istakao da ulaganje u talentovane i mlade ljude, koji će graditi budućnost Crne Gore, predstavlja jedan od osnovnih ciljeva Ministarstva i Vlade Crne Gore. On je uručio Tadiću priznanje, kao i laptop, simboličan poklon Ministarstva za njegov uspjeh. Osim toga, kao podstrek za uspjehe i dalje školovanje dodijeljena mu je jednogodišnja stipendija.

Petar Tadić zahvalio je na lijepom prijemu i naglasio da će se u narednom periodu još više truditi i ulagati u svoje obrazovanje kako bi Crnu Goru predstavljao na najbolji mogući način.

Prijemu su prisustvovali prof. dr Željko Jaćimović, direktor Ispitnog centra Crne Gore, Duško Rajković, direktor Centra za stručno obrazovanje, kao i Marko Vukašinović, šef Odjeljenja za međunarodnu saradnju i evropske integracije.

Lj. V.

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

Promovisana istorija crnogorske književnosti

TEMELJ DRŽAVNOG I KULTURNOG IDENTITETA

Nakon promocije u Nikšiću, trotomna „Istorija crnogorske književnosti“, u izdanju Instituta za crnogorski jezik i književnost, promovisana je i u Podgorici. Direktor Instituta i urednik ovog izdanja, doc.

koji, nažalost, nije dočekaio njegovo ostvarenje, dr Čirgić je najavio skoriji početak pripreme četvrtog i petog toma.

O knjigama su govorili: prof. dr Novak Kilibarda, akademik Radoslav Rotković, prof. dr

čitanja starih tekstova, i za buduće pisce“. Trotomna istorija je, prema riječima akademika Radoslava Rotkovića, „istorijski trenutak u crnogorskoj nauci“, dok je prof. dr Milorad Nikčević, govoreći o preprekama na

dr Adnan Čirgić rekao je da je do sada „književno blago Crne Gore bilo skriveno i od nas samih“. Odajući priznanje autorima i saradnicima na projektu, a posebno njegovom inicijatoru prof. dr Vojislavu Nikčeviću

Milorad Nikčević, Aleksandar Radoman i Nela Savković-Vukčević. Svi oni istakli su značaj ovog djela kao, kako je istakla Nela Savković-Vukčević, „prve istorije naše poetike, koja će biti jaka inspiracija – i za nova

koje je nailazio u svom naučnom radu, informisao prisutne da će ovo kapitalno književno izdanje biti uskoro promovisano i u Zagrebu.

J. V. K.

Vlada Crne Gore

BESPLATNI UDŽBENICI ZA 15.058 UČENIKA

Poklanjajući posebnu pažnju zaštiti životnog standarda najugroženijih kategorija stanovništva, Vlada Crne Gore usvojila je Program obezbjeđenja besplatnih udžbenika za ovu školsku godinu. Kao i ranije, ovim programom obuhvaćena su deca korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice, bez roditeljskog staranja na porodičnom smještaju, deca koja su smještena u ustanovama socijalne i dečje zaštite, ona sa smetnjama u razvoju, koja pohađaju posebne vaspitno-obrazovne ustanove, kao i deca romske nacionalnosti – ukupno 15.058 u svim kategorijama. Da bi ostvarili to pravo, učenici su bili obavezni da školskim bibliotekama vrate udžbenike koje su dobili besplatno za prethodni razred i donesu potvrdu centra za socijalni rad.

Ministar rada i socijalnog staranja dr Suad Numanović podsetio je da je dodjela besplatnih udžbenika najugroženijim kategorijama društva praksa Vlade u posljednjih desetak godina.

Za decu korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice, koja pohađaju prvi, drugi i treći razred osnovne škole, obezbjeđena je pomoć od 50 eura za kupovinu novih udžbenika. Isti sumu za nove udžbenike dobili su i učenici

koji idu u srednje stručne škole. Deca korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice i deca sa smetnjama u razvoju koja su uključena u redovan vaspitno-obrazovni proces, a pohađaju četvrti, peti, šesti, sedmi, osmi i deveti razred osnovne škole, dobila su udžbenike preko školskih biblioteka, kao i gimnazijalci. Oni koji su smje-

šteni u ustanove socijalne i dečje zaštite došli su do knjiga preko tih ustanova.

Ministarstvo za zaštitu manjinskih prava obezbijedilo je novac za nabavku udžbenika za romsku decu za prvi, drugi i treći razred osnovne škole.

Lj. V.

2

Doček crnogorskih olimpijaca u Podgorici: Vatromet za srebrne rukometašice

HVALA IM ŠTO SU DONIJELE SLAVU CRNOJ GORI

Nekoliko hiljada građana okupilo se na glavnom gradskom trgu u Podgorici da dočeka sportiste koji su Crnu Goru predstavljali na Olimpijskim igrama u Londonu.

jadi osvojile srebrnu medalju, uslijedio je veličanstven vatromet.

Na bini je s najboljim crnogorskim sportistima bio i Filip Vujanović, predsjednik

su donijele slavu našem rukometu, crnogorskom sportu i Crnoj Gori“, poručio je Vujanović.

U ime sportista prisutnima su se obratile rukometašice

Crnogorski olimpijci sa predsjednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem

Nekoliko hiljada građana pozdravilo uspjehe sportista

Doček je počeo nastupima crnogorskih pjevača, a kada su na binu izašle rukometašice, koje su na Olimpi-

jskim igrama u Londonu osvojile srebrnu medalju, uslijedio je veličanstven vatromet. Na bini je s najboljim crnogorskim sportistima bio i Filip Vujanović, predsjednik

ce Bojana Popović, Maja Savić i vaterpolista Nikola Janović.

O. Đ.

OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću

POČETAK NASTAVE U NOVOM RUHU

Učenici i nastavnici nikšićke OŠ „Luka Simonović“ novu školsku godinu počeli su u novom ruhu. Tokom ljetnjeg raspusta u okviru projekta „Energetska efikasnost u Crnoj

Maslač (iz Ministarstva ekonomije), koordinatorka projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“, izrazila je zadovoljstvo što će i deca i zaposleni nastaviti rad i učenje u tehnički mno-

putem ovog projekta do sada su rekonstruisane još tri vaspitnoobrazovne ustanove: „Olga Golović“ iz Nikšića, „Boško Buha“ iz Pljevalja i Srednja stručna škola u Bijelom Polju.

SA SVEČANOSTI U OŠ „LUKA SIMONOVIĆ“:

Ministar Slavoljub Stijepović, gradonačelnik Nebojša Radojičić i direktorica Nada Dubljević

Gori“ obnovljena je fasada, zamijenjena stolarija, saniran ravni krov, a ugrađeni su i termostatski ventilni za automatski rad kotlova. Građevinsko zanatske radove izvela je podgorička firma „Fidija“, dok je tehnički dio izveo „Ening“ iz Nikšića. Prigodno svečanosti upriličenoj ovim povodom, pored brojnih gostiju iz kulturnog i javnog života grada, prisustvovao je ministar prosvjete i sporta Slavoljub Stijepović, kao i predstavnici Ministarstva ekonomije. Obradujući se prisutnima, Biljana

go boljim uslovima. Ona je objasnila da su izvedeni radovi finansirani kroz projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“, čiji je cilj unapređenje energetske efikasnosti u 15 obrazovnih i zdravstvenih ustanova.

„Vlada Crne Gore je za ovaj projekat obezbijedila kredit u visini od šest i po miliona eura, dok je za unapređenje mjera energetske efikasnosti u vaspitnoobrazovnoj ustanovi OŠ „Luka Simonović“ uloženo 295.000 eura“, naglasila je Maslač. Prema njenim riječima,

Nada Kosić, profesorica razredne nastave, rekla nam je da će bolji uslovi rada biti dodatni motiv i stimulans da vaspitnoobrazovni proces i stručno usavršavanje budu na još višem nivou.

Nada Dubljević, direktorica, zahvalila je na pomoći Ministarstvu prosvjete i sporta i Ministarstvu ekonomije, a učenicima i kolegama poželjela nove uspjehe.

Š. B.

U Podgorici održan Forum o sigurnom internetu

ZA POUZDANIJI DIGITALNI SVIJET

U projektu je učestvovalo 20 učenika iz pet osnovnih škola, a priključiće se još 20 osnovnih škola u 10 gradova

U Podgorici je početkom septembra održan Forum o sigurnom internetu, na kojem su predstavljeni rezultati probne faze projekta „Spajamo generacije“, a bilo je riječi i o

veći procenat učenika počeo je koristiti internet između pete i desete godine (69,2 %). Od ukupnog broja anketiranih osnovaca, 95,7 % koristi internet, a 22,6 % njih ima više od

„Podrška brojnih pojedina koji su sa nama učestvovali u edukaciji 20 ambasadora sigurnog interneta, te angažovanje i interesovanje samih ambasadora, bili su ključni fak-

Predstavljen projekat „Spajamo generacije“

nastavku programa koji će biti održan pod sloganom „Osvoji internet, surfuj bezbjedno“.

Otvorajući Forum, izvršna direktorka Telenora Crna Gora Karen Hilsen rekla je: „Posebno je bilo zanimljivo vidjeti koliko energije i znanja imaju mladi ambasadori sigurnog interneta. Saradnja Telenora sa ministarstvima i drugim zainteresovanim stranama, a naročito školama, garant je stručnosti i posvećenosti, ali i osnova za nove načine edukacije“, naglasila je Hilsen.

Pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije Radule Novović izrazio je zadovoljstvo zbog učešća u projektu. Prema njegovim riječima, u cilju što sveobuhvatnijeg pristupa ovoj tematici, Ministarstvo je projekat upotpunilo opsežnim istraživanjem o sigurnosti dece na internetu.

Prema tim podacima, naj-

jednog profila na Fejsbuku. Što se roditelja tiče, 71,5 % koristi internet, 91,7 % smatra da njihovo dijete nije iskusilo neku

tor da prevaziđemo sva naša očekivanja i ostvarimo i više nego što smo planirali. Oko 40 radionica vršnjačke edukacije

SEMINARI, KVIZ...

U sklopu projekta organizovana su dva seminara za ambasadore sigurnog interneta, kviz „I Genius“, kao i 40 radionica vršnjačke edukacije. Veliku podršku ovoj aktivnosti iskazali su i nastavnici i roditelji. Takmičari su pokazali zavidno znanje, a interaktivnu prezentaciju na temu „Sigurnost na internetu“ održao je Igor Dragičević iz „Telenora“.

Š. B.

neprijatnost putem interneta, 60,8 % roditelja razgovara s decom o načinima korišćenja interneta, a 19,7 % deci objašnjava kako da koriste internet na sigurniji način.

Pomoćnica ministra prosvjete i sporta Vesna Vučurović takođe je ukazala na značaj ovog projekta u obrazovanju dece.

za preko 1.000 učenika VI i VII razreda pet osnovnih škola ishod je pilot-faze koju smo započeli u februaru ove godine. Koliko su naši ambasadori sigurnog interneta uspjeli da prenesu znanje svojim vršnjacima, najbolje je pokazao kviz „I Genius“, de su svi takmičari pokazali veliko znanje“, istakla je Ana Radulović, zamjenica izvršnog direktora za korporativne poslove u Telenoru Crna Gora.

O procesu vršnjačke edukacije i reakcijama vršnjaka govorile su Jana Bjelica i Dalila Selmanović u ime ambasadora sigurnog interneta.

O. Đ.

Predstavnici Crne Gore učestvovali na regionalnoj konferenciji u Neumu na temu „Promjena počinje u meni“

PRAVO NA KVALITETNO OBRAZOVANJE

Četvrta regionalna konferencija na temu „Promjena počinje u meni“, na kojoj su učestvovali predstavnici Crne Gore, održana je u Neumu. Cilj skupa bio je da se pokrene kampanja u kojoj će predstavnici civilnog društva, nastavnici i roditelji raditi zajedno kako bi stvorili platformu, viziju i strategiju za uključivanje svih zainteresovanih u saradničke i proaktivne akcije na nivou škola i zajednica, na lokalnom, državnom i regionalnom nivou, dajući svima do znanja da su promjene moguće i da svi možemo doprinijeti ostvarivanju prava svakog djeteta na kvalitetno obrazovanje, rast i razvoj.

Predstavnice Crne Gore u Neumu

Seminar „Nastava moderne istorije Jugoistočne Evrope“

KREATIVNE PREZENTACIJE I RADIONICE

Dvodnevnom seminaru „Nastava moderne istorije Jugoistočne Evrope“, prisustvovalo je 19 nastavnika istorije iz osnovnih i srednjih škola Crne Gore. Oni su prošli obuku za korišćenje dopunskog nastavnog materijala na četiri teme koje se obrađuju u okviru svih

jašević, i Ljiljana Bajčetić, istoričari, zatim Vesna Kovačević, o Metodologiji – metodičarka Vesna Milović, a moderator radionice bila je Vanja Vuković, istoričar i predsjednica Crnogorskog udruženja profesora istorije (HIPMONT). Treba istaći da su na seminaru, osim nave-

svojim kreativnim prezentacijama i radionicama.

Prisutnima se obratio mr Radoslav Milošević Atos, pomoćnik direktora u Sektoru za unapređivanje obrazovanja Zavoda za školstvo istakavši da je ovaj projekat dobio punu

PROJEKAT DOBIO PUNU PODRŠKU: Sa seminara

nastavnih planova i programa u Jugoistočnoj Evropi, a to su Otomansko carstvo, Nacije i države, Balkanski ratovi i Drugi svjetski rat.

Na seminaru su govorili Dragutin Papović, Živko Andri-

denih renomiranih istoričara i predavača, priliku da pokažu svoje trenerske sposobnosti sjajno iskoristile i nastavnice istorije koje su nedavno završile obuku za trenere, priredivši izuzetan profesionalni ugođaj

podršku u Crnoj Gori. „To je prilika za unapređivanje nastave istorije u Crnoj Gori, upoznavanje, razmjenu iskustava i promociju primjera dobre prakse, istakao je Atos Milošević.

O. Đ.

Oksford centar u Podgorici proslavio 25 godina rada

MEĐU STO NAJBOLJIH U EVROPI

Oksford centar, prva privatna škola za učenje stranih jezika u Podgorici, nedavno je

otvorila svoje škole Marko Lopičić podšetio je na njene početke. „Kroz učionice Oksford

jući kvalitetu nastave, 2006. godine postali smo punopravni član Evropske asocijacije

POSEBNA PAŽNJA NAJMLADIMA: Sa proslave jubileja

proslavio 25 godina rada. Na prigodnoj svečanosti organizovanoj tim povodom direk-

centra u Nikšiću, Baru, Cetinju i Bijelom Polju prošlo je oko 50.000 polaznika. Zahvalju-

za kvalitet jezickih usluga, i uvršteni među 100 najboljih škola ove vrste u Evropi. Jedini smo nosioci internacionalnog sertifikata za obrazovne institucije, licence Ministarstva prosvjete i sporta Crne Gore. Oko 60 odsto polaznika naših kurseva su deca tinejdžerskog uzrasta, od kojih 30 odsto njih nastavi usavršavanje jezika na višem nivou. U našem centru stiče se znanje poslovnog engleskog, kao i italijanskog jezika. Znanje prenose i domaći i strani predavači, dok jedan akademski menadžer stranac ujedno obučava profesore i nadzire kvalitet nastave“, istakao je Lopičić.

On je dodao da se nastava odvija prema standardima Savjeta Evrope, a velika pažnja poklanja se obuci kadrova. Svečanost je bila prilika da se uruče sertifikati o završenom najvišem, šestom nivou Londonske privredne komore za 72 polaznika škole.

Lj. V.

Š. B.

4

SEPT.

Prosvjetni rad

REFORMA NEMINOVNA

Resursni centri – servisi podrške školama i roditeljima. Projekat ima tri komponente: pretvaranje posebnih ustanova u resursne centre za konkretne smetnje u razvoju; povećanje broja dece Roma i Egipćana u redovnim predškolskim ustanovama/osnovnim školama; poboljšanje procjenjivanja znanja i ispitivanja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama u saradnji sa Ispitnim centrom

Velika posvećenost inkluzivnom obrazovanju, koje je u Crnoj Gori prepoznato još devedesetih godina prošlog vijeka, učinila je da ono sve više zaživljava u redovnim vaspitno-obrazovnim ustanovama.

„Polazi se od stanovišta da svaka neinkluzivnost dovodi do višestrukog isključivanja, te se otklanjaju barijere za uključivanje sve dece u sistem vaspitanja i obrazovanja. Obrazovna politika u domenu inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori temelji se na nizu međunarodnih dokumenata: Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (2006), Svijet po mjeri deteta (2002); Dakarska deklaracija (2002); Salamanka dokument (1994) u kojem se navodi da su redovne škole, inkluzivno orijentisane, najefektivnije sredstvo izgradnje inkluzivnog društva, borbe protiv diskriminacije i postizanja obrazovanja za sve; Deklaracija 'Obrazovanje za sve' (Jomtijem, Tajland, 1990); Konvencija o pravima deteta (1989). Usvojena je Strategija inkluzivnog obrazovanja (2008), donešen Zakon o vaspitanju i obrazovanju dece sa posebnim obrazovnim potrebama ('Sl. list RCG', br. 80/04 i 'Sl. list CG', br. 45/10). Takođe, Pravilnik o načinu, uslovima i postupku za usmjeravanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama ('Sl. list CG', br. 57/11) u potpunosti mijenja pravilnik kritikovan zbog medicinskog pristupa, akcenta stavljanog na 'smetnju, nedostatak, poremećaj' i slično“, kaže Tamara Milić, savjetnica u Ministarstvu prosvjete i sporta.

To je neminovno vodilo ka transformaciji posebnih ustanova. Krajem prošle godine Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa španskom kompanijom SICI DOMINUS započelo je sprovođenje projekta „Servisi inkluzivnog obrazovanja“, koji je dio šireg projekta „Podrška punom procesu socijalne inkluzije“, podržanom kroz program IPA 2010. Realizacija traje 13 mjeseci.

Prva od tri komponente ovog projekta jeste pretvaranje posebnih ustanova u resursne centre za konkretne smetnje u razvoju. U tom cilju pripremaju se novi statuti tih centara, a radi se

Uključivanje Roma i Egipćana

Druga komponenta ovog projekta jeste povećanje broja dece Roma i Egipćana u redovnim predškolskim ustanovama/osnovnim školama s ciljem da se što više njih uključi u obrazovni sistem i da smanji odustajanje od školovanja.

„Značajan dio aktivnosti odnosi se na realizaciju 'pripremnih vrtića' u Podgorici i Nikšiću. Pomenuti koncept obezbjeđuje pripremu za upis deci RE populacije u

lič, radi se na razvoju vodiča koji se odnosi na ključne tipove posebnih obrazovnih potreba, odnosno konkretnih smetnji u razvoju i načina prilagođavanja ispitnih kataloga za učenike shodno posebnim obrazovnim potrebama. Prilagođavaju se opšta uputstva za eksternu provjeru znanja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama, s fokusom na ulogu škole i obaveze u ovom procesu. Do sada je za saradnike Ispitnog centra održan trening za prilagođavanje maturskog ispita učenicima

mni za ovu novinu, jer smo još prije nekoliko godina bili svjesni da je dosadašnji sistem organizacije posebnih ustanova već prevaziđen. To su bile ustanove zatvorenog tipa. Za novu ulogu pripremali smo se i kadrovski i nabavljanjem savremene opreme. Kolektiv je u početku to bojažljivo prihvatio, jer su promjene praćene pritiskom da će ostati bez radnih mjesta. Međutim, kako transformacija odmiče, shvataju da je reforma neminovna i da se moramo prilagođavati novinama“, kaže Zoran Bošković, direktor Resursnog centra za decu i mlade – Podgorica.

sursnom centru radi rehabilitacije, tretmana i podrške. Jer, kako kaže, ova ustanova posедуje savremenu fizioterapeutsku opremu (opremili su tri odjeljenja za fizikalnu terapiju), zatim logopedске kabinete, salu za fizičko vaspitanje. U planu je otvaranje tifloloških i somatopetskih kabineta.

Rana prevencija

I Jasna Popović, defektolog, zadovoljna je što će se dio aktivnosti dešavati izvan ustanove u obliku servisa podrške svim zainteresovanim korisnicima. Posebno je značajno što će zaživjeti rana prevencija, za koju se zalagala više od 20 godina. „To znači da od momenta rođenja, bilo da je to 'riziko dijete' (rođeno s manjom težinom, ili je u pitanju teži porodaj) ili dijete s nekim vidljivim smetnjama treba da bude u tretmanu da bi mu funkcionalne sposobnosti bile veće na kasnijem uzrastu. Roditelji se obič-

novu, punu povjerenja i razumijevanja za učenike i njihove porodice. Poseduju znanje, kvalitet, stručnu osposobljenost osoblja i dugogodišnje iskustvo u radu s osobama s intelektualnim smetnjama i autizmom.

Direktor Centra mr Željko Darmanović ističe da je u planu modernizacija školskih radionica i uvođenje novih obrazovnih profila. „Naša je misija da deci i osobama sa intelektualnim smetnjama i autizmom omogućimo kvalitetno obrazovanje, vaspitanje i tretman rehabilitacije, primjenjujući specijalizovane i ciljane programe i udžbenike i adekvatna didaktička sredstva, uzimajući u obzir njihove individualne sposobnosti i karakteristike“, naglašava on.

„Transformišemo se u resursni centar koji će se, pored vaspitanja i obrazovanja, rehabilitacije i rehabilitacije, baviti širim poslovima iz oblasti surdologije, audi-

UKAZIVANJE NA ZNAČAJ RESURSNIH CENTARA: Sa jednog od sastanaka

prvi razred osnovne škole, u vrtićima 'Radost' iz Nikšića i 'Dina Vrbica' iz Podgorice. U cilju sprečavanja odustajanja od školovanja RE dece, organizovane su aktivnosti u pilot školama u Nikšiću, Tivtu, Podgorici i Beranama u kojima se školuju ta deca. Biće prepoznati i pokušaće se odgovoriti na izazove sa kojima se škole suočavaju u vezi s redovnoim školovanjem RE dece. U cilju obezbjeđivanja pouzdanijih podataka, započete su aktivnosti na unapređivanju baze podataka Ministarstva prosvjete i sporta i Zavoda za školstvo“, ukazuje Tamara Milić.

Treći dio projekta – poboljšanje procjenjivanja znanja i ispitivanja učenika

POMOĆ PRILIKOM ZAPOSŁJAVANJA

„Buduća uloga je i uspostavljanje servisa podrške redovnim školama, organizovanje servisa pravne pomoći roditeljima dece sa smetnjama u razvoju i osobama sa smetnjama u razvoju koje su završile neki vid školovanja. Radi se o teško zapošljivim kategorijama i naša pravna služba pomoći će im pri zapošljavanju. Takođe, buduća uloga je i prekvalifikacija osoba sa smetnjama u razvoju. U planu je otvaranje radnog centra, zatim radionica u koje će dolaziti deca a i osobe sa smetnjama u razvoju i radno se osposobljavati. Evidentno je da nedostaje defektološki kadar. Zato ćemo i dalje saradivati sa Filozofskim fakultetom u Nikšiću i Fakultetom političkih nauka u Podgorici, čiji bi studenti u našem centru obavljali praksu. Ne dan-dva, kao što je nekada bilo, već duže“, ističe Zoran Bošković.

sa smetnjama u vidu. U okviru svake od tri komponente projekta planiran je značajan broj treninga za profesionalni razvoj nastavnog kadra akreditovanih od strane Zavoda za školstvo.

Rad na terenu

Uspostavljeni su: Resursni centar za školovanje i rehabilitaciju lica s poremećajima sluha i govora – Kotor, Resursni centar za obrazovanje i osposobljavanje „1. jun“ i Resursni centar za decu i mlade – Podgorica. Oni usmjeravaju svoju vaspitno-obrazovnu funkciju k deci sa težim, teškim i kombinovanim smetnjama.

„U potpunosti smo spre-

no tek pri polasku deteta u školu susrijeću sa pravim problemom, a tada je za mnoge funkcije kasno. Zato je neophodna saradnja različitih institucija – zdravstvenih, socijalnih i obrazovnih“, kaže Jasna Popović.

Novinama su zadovoljni i u Resursnom centru „1. jun“:

Centar vide kao savremenu, dobro opremljenu, fleksibilnu i humanu usta-

ologije, logopedije, elektroakustike, kako na internom tako i na eksternom planu, i biti podrška svima koji se bave ovom kategorijom lica, a posebno redovnim vaspitno-obrazovnim ustanovama“, veli Borislav Kaščelan, direktor Resursnog centra za školovanje i rehabilitaciju lica s poremećajima sluha i govora – Kotor.

Lj. Vukoslavović

Seminar za zaposlene u Resursnom centru „1. jun“ u Podgorici

RAD S AUTISTIČNOM DECOM

U Ministarstvu prosvjete i sporta održan je krajem avgusta dvodnevni seminar za zaposlene u Resursnom centru „1. jun“. Tema je bila nova metoda rada s decom s autizmom i decom s različitim dijagnozama koja imaju poteškoće s uobičajenim načinima komunikacije.

Prema riječima direktora Centra mr Željka Darmanovića, PECS (The picture communication system) metoda je komunikacije kroz slike, a razvijena je u Americi 1985. godine. Istraživanja su

pokazala da je to veoma efikasna metoda. Ona pomaže deci koja nemaju razvijen verbalni način komuniciranja, pa uz pomoć slika komuniciraju s okolinom.

„PECS je relativno jednostavan za učenje, ne uključuje složeno vježbanje, skupu opremu, opsežna testiranja, kao ni skupe obuke osoblja i roditelja“, dodao je Darmanović.

Seminar je pohađalo 26 polaznika, a obuka se nastavlja.

O.Đ.

PODRŠKA PRI SAMOSTALNOM STANOVANJU

„Kao nacionalni resursni centar ponudićemo sljedeće servise: rana intervencija, procjena sposobnosti, savjetodavna podrška porodici, podrška deci u inkluzivnom obrazovanju (vrtić, osnovna i srednja škola), podrška, pomoć i edukacija nastavnika u inkluzivnom obrazovanju, asistencija i prijevoz učenika, servis za zapošljavanje, servis za volonere, servis za informisanje i pružanje podrške pri samostalnom stanovanju“, kaže mr Željko Darmanović.

i na podizanju nivoa svijesti zaposlenih u njima o važnosti postojanja tih centara (treninzi i sastanci).

sa posebnim obrazovnim potrebama – sprovodi se u saradnji sa Ispitnim centrom. Kako ističe Tamara Mi-

BRITANSKI SAVJET: Nastavnik 21. vijeka – kontinuirani profesionalni razvoj

PRIMJENA STRUČNIH ZNANJA I VJEŠTINA

Programi obuke ubuduće treba da su snažnije prožeti sposobnostima i kompetencijama, kao što su korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija, vještine planiranja, evaluiranja, rješavanja problema, analitičke sposobnosti i vještine demokratskog građanstva

Na konferenciji o kontinuiranom profesionalnom razvoju nastavnika engleskog jezika, koja je u organizaciji Britanskog savjeta održana u Podgorici, sumirani su dosadašnji rezultati ovog procesa i najavljene naredne aktivnosti. Britanskom savjetu, koji je u Crnoj Gori prisutan već 18 godina, kako je kazala njegova direktorica u Crnoj Gori Vanja Madžgalj, engleski jezik je bio i ostaće prioritet, i nastaviće i u narednim godinama da radi još intenzivnije na podizanju

Promocija u viša zvanja

Rukovodilac Odjeljenja za kontinuirani profesionalni razvoj Zavoda za školstvo dr Dušanka Popović istakla je da sistem profesionalnog razvoja nastavnika funkcioniše već sedam godina, a njegovi ciljevi su: kvalitet obrazovanja, porast količine informacija, razvoj informacionih tehnologija, potreba za cjeloživotnim učenjem. Ukazala je na istraživanja koja pokazuju da nastavnici za tri godine izgube oko

stoje, a učenici sede. Učenike treba uputiti gdje mogu naći informacije jer nema potrebe da pamte veliki broj podataka. Treba razvijati kooperativne vještine, da uče od drugih, kazala je Draganja Jeftić, vanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Nikšiću.

Govoreći o profesionalnom razvoju nastavnika engleskog jezika u Crnoj Gori, mr Ljiljana Subotić, viši savjetnik u Odjeljenju za kontinuirani profesionalni razvoj, kazala je

POTREBNO VIŠE ALTERNATIVNIH METODA I UČILA: Sa skupa

kvaliteta nastave engleskog jezika.

„Osnovni programi obuke nastavnika osmišljeni su i realizovani s ciljem da im se pomogne da razumiju nove, složenije ciljeve nastave i učenja i da ovladaju osnovnim metodama savremene nastave i usavršavanja sistema profesionalnog razvoja nastavnika neophodno da se programi stručnog usavršavanja mnogo više usmjere na primjenu stečenih stručnih znanja i vještina i da osigurava njihovu trajnost. Jer, istraživanja i profesionalna iskustva, prema riječima Vučurovičke, pokazala su da primjena naučenog često nije efektivna zbog nedostatka tzv. generičkih vještina nastavnika.

50 odsto znanja koje su stekli tokom školovanja ukoliko nemaju priliku da učestvuju u aktivnostima profesionalnog razvoja.

Dr Igor Lakić, dekan Instituta za strane jezike, govorio je o potrebama države za nastavnicima. Podsetivši da se u Crnoj Gori prvi strani jezik izučava od IV razreda osnovne škole (fakultativno od I), a drugi od VII razreda, on smatra da izučavanje stranog jezika treba da počne mnogo ranije, i da engleski jezik kao prvi bude obavezan od I razreda osnovne škole, a da se drugi strani jezik izučava od IV razreda.

Kooperativne vještine

„U učionici je neophodan futurizam, a kod nas još dominira model 19. vijeka, prema kojem nastavnici još uvijek

da su od 2004. do 2012. godine održana 52 seminara na kojima je učestvovalo 1.351 nastavnika, uz naglasak da je potrebno intenzivirati umrežavanje, aktivno učesće u radu stručnih udruženja, sprovođenje akcionih istraživanja, specijalizacije, korišćenje onlajn resursa, pohađanje onlajn kurseva.

Demijan Ros predstavio je novi okvir Britanskog savjeta za kontinuirani profesionalni razvoj.

Učesnici konferencije bili su nastavnici engleskog jezika iz čitave Crne Gore, predstavnici studijskih programa za strane jezike sa Filozofskog fakulteta iz Nikšića i Instituta za strane jezike iz Podgorice, te NVO koji se bave obukom u ovoj oblasti.

Lj. V.

FIRENCA: Internacionalna konferencija o budućnosti obrazovanja

PROMOVISANI PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Na drugoj internacionalnoj konferenciji na temu „Budućnost u obrazovanju“ (International Conference The Future of Education), održanoj u Firenci,

promovisani su primjeri dobre prakse i transnacionalna saradnja na polju primjene inovacija u obrazovanju. Učestvovalo je 258 predstavnika iz

54 zemlje svijeta, koji se bave različitim nivoima obrazovanja - od predškolskog do univerzitetskog, tj. sa 137 univerziteta, iz 12 škola, 12 državnih i javnih ustanova koje se bave obrazovanjem, kao i 34 obrazovne kompanije. Crnu Goru predstavljale su dr Dušanka Popović i mr Ljiljana Subotić iz Zavoda za školstvo.

Radionice i prezentacije bile su podijeljene tematski i odvijale su se paralelno: Inovativne tehnike i metode podučavanja i učenja, Obrazovanje i nove tehnologije, Muzička i likovna umjetnost, Istraživanja u obrazovanju, Jednakost polova u obrazovanju, Učenje na daljinu (e-learning), Obrazovanje ljudi s posebnim potrebama i Obrazovanje za medijsku pismenost – učenje kroz igru.

Dušanka Popović i Ljiljana Subotić

Lj. V.

Projekat „Podrška nastavniku, voditelju promjena“

INOVACIJE DOLAZE S DNA A NE S VRHA

Na završnoj konferenciji međunarodnog projekta „Podrška nastavniku, voditelju promjena“, održanoj u Sarajevu, učestvovala je 21 nastavnika nikšićkih osnovnih škola („Olga

nastavnicima iz rigije.

Kako ističe Milica Jaramaz, saradnica na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, glavna ideja projekta jeste da nastavnici preuzmu inicijativu kako bi

stavnicima iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore mogli da razmjenjuju iskustva na forumu.

Dejvid Frost, profesor na

Nastavnici iz Nikšića na seminaru u Sarajevu

Golović, „Luka Simonović“ „Ratko Žarić“). Oni su na konferenciji predstavili svoj rad i razmijenili iskustva sa ostalim

poboljšali vlastitu praksu, to jest da odrede šta bi voljeli da promijene u učionici i praksi.

Učesnicima su predstavljani instrumenti koje je konstruisao i osamostalio ITL tim iz Kembridža. Postavljena je veb-stranica na kojoj su na-

Fakultetu za obrazovanje Univerziteta u Kembridžu, jedan od voditelja programa, naglasio je da inovacije dolaze s dna a ne s vrha.

Radoje Stanić

Obrazovanje i održivi razvoj

INTERNACIONALNA MREŽA EKO-ŠKOLA

Na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji „Obrazovanje i lokalna samouprava za održivi razvoj“ u Bečićima predstavljene

su inovativne ideje za prevladavanje lokalnih i globalnih prijetnji održivom razvoju individualnim ili zajedničkim

djelovanjem, te sagledane mogućnosti proširenja buduće saradnje između škola i lokalnih zajednica, kao i uloga obrazo-

vanja u tom procesu.

Skupu su prisustvovali predstavnici obrazovnih institucija i lokalnih zajednica iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Mađarske i Finske, a organizovan je u okviru projekta „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“ koji finansira Ministarstvo za spoljne poslove Finske – Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC).

Posebna pažnja posvećena je međunarodnoj mreži eko-škola. U realizaciju projekta uključeno je 25 osnovnih škola iz regiona, od čega su pet iz Crne Gore: „Dušan Obradović“ – Žabljak, „Bajo Jojić“ – Andrijevića, „Risto Manojlović“ – Kolašin, „Aleksa Đilas Bećo“ – Mojkovac i „Radomir Mitrović“ – Berane.

Mogućnosti, ulogu i značaj obrazovanja za održivi razvoj u crnogorskom obrazovnom sistemu predstavila je pomoćnica ministra Vesna Vučurović.

Kultur-kontakt (Austrija) i Centar za stručno obrazovanje OBUKA ZA PREDUZETNIŠTVO

Kultur-kontakt (Austrija) i Centar za stručno obrazovanje organizovali su u Srednjoj stručnoj školi „Vukadin Vukadinović“ iz Berana obuku za trenere za obrazovanje odraslih radi sticanja preduzetničkih znanja i vještina. Tako su Irma Rugovac i Olivera Joksimović, profesorke ove škole, kao i Dinka Ivezic i Aleksandra Bogavac iz Srednje elektro-ekonomske škole iz Bijelog Polja, prošle sve predviđene seminare i više puta izvodile obuku kroz pilot-projekte.

S obzirom na potrebe tržišta rada, očigledno je da edukacija ima ključnu ulogu

u razvoju preduzetništva. Preduzetnici i nezaposleni u posljednje vrijeme sve više se interesuju za kvalitetnu i drugačiju edukaciju – van formalnog okruženja, i otvoreni su za prihvatanje i razvoj različitih komponenti preduzetničkog duha. Stoga je bilo potrebno organizovati standardne poslovne treninge, fokusirane na atraktivne teme: biznis ideje i biznis planovi, razvoj biznisa, zasnivanje radnog odnosa, marketing, menadžment, aktivnosti službe opštih poslova i službe računovodstva, timski rad, poslovno komuniciranje itd.

Olivera Joksimović

Tješnja saradnja škola i lokalne zajednice

Lj. V.

KLIKOM DO ZNANJA

Udžbenik sadrži precizna uputstva za ovladavanje osnovama rada na računaru.

U njemu su date osnovne operativnog sistema Windows 7 i programskog paketa Microsoft Office 2010.

Operacije koje su relativno jednostavne nekad je riječima teško objasniti, zato su ključni koraci snimljeni u formi kratkih filmova – klipova

Kako je lijepo i lako danas učiti! Ova konstatacija nije samo rezultat generacijskog jaza, niti uobičajeni stav starijih da je mladima lakše. Izmamio ju je već prvi susret s CD-om na kojem je elektronski udžbenik Informatika 6, koji je ove godine objavio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica. Uz CD i klasični udžbenik, komplet sačinjava i priručnik koji je u knjižarama. Ovo je još jedan iskorak u praćenju savremenih trendova, uvođenju inovacija. Riječ je o prvom udžbeniku te vrste u Crnoj Gori. Listajući njegove stranice na ekranu, odmah se stiče utisak da učenje gradiva iz ovog predmeta više nije prisila,

u objašnjenjima dati u originalu, a objašnjenja termina nalaze se u zagradama.

On u potpunosti ispunjava odlike dobrog udžbenika: da uvede novu ideju, područje, tehnologiju ili mogućnost; da objasni zašto i kako; da poduči kako koristiti, primijeniti, korisno upotrijebiti novo znanje i vještine; da provjeri novostečeno znanje ili vještinu ili nivo zadržanog znanja, te da omogućiti svakodnevnu primjenu stečenog znanja.

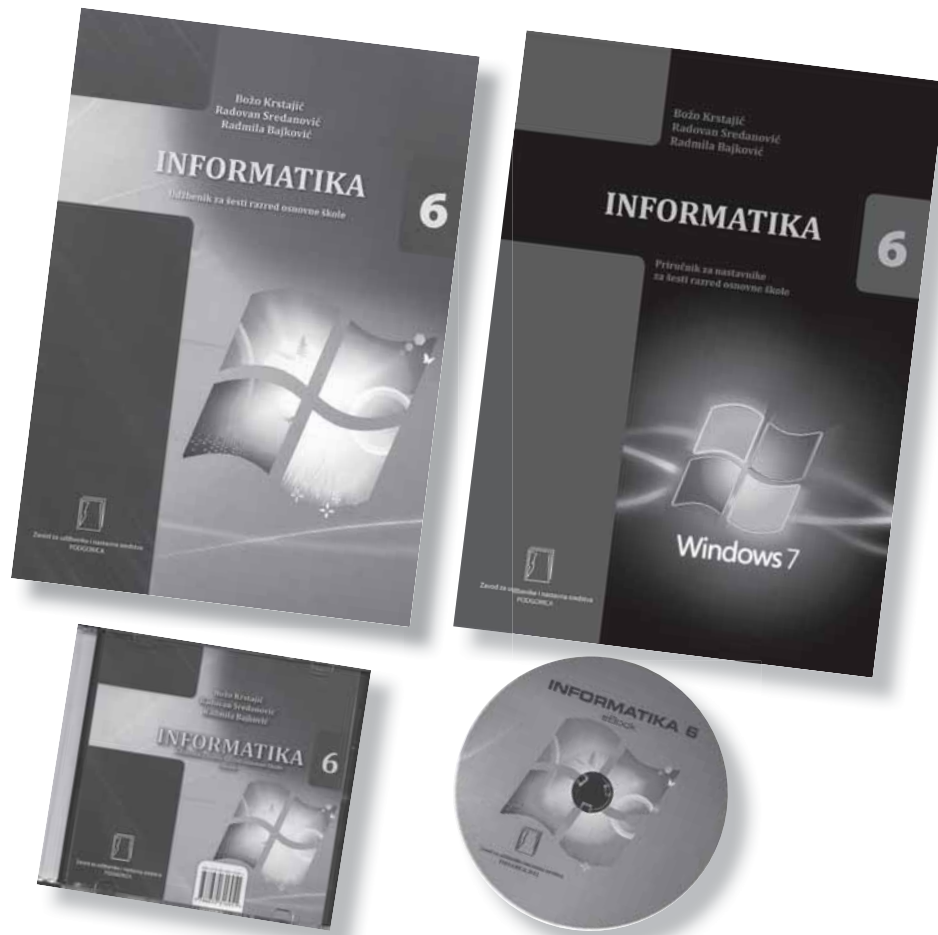
Značajne izmjene

Lazo Leković, odgovorni urednik u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva Pod-

našom idejom bili saglasni svi članovi autorskog tima, krenuli smo u ovaj pionirski projekat – ističe Leković.

On pojašnjava da CD po prvi put nije „dopuna“ kompleta.

– Iz Ministarstva prosvjete i sporta dobili smo podatak da gotovo 93% učenika kod kuće ima kompjuter. To nam je u jednom momentu stvorilo dilemu da li na tržište ići samo s CD-om. Na kraju smo ipak odlučili da napravimo i štampani udžbenik, za koji možemo kazati da je „osiromašena verzija“ CD-a jer njemu nedostaju 24 tonska zapisa i preko dva sata snimljenih video-klipova s uputstvima za izvršavanje

Prof. dr Božo Krstajić, autor udžbenika: KVALITATIVAN ISKORAK

– Napredak u odnosu na prethodni udžbenik je ogroman i višestruk. Prvo bih istakao kvalitativni iskorak u smislu novih didaktičko-pedagoških elemenata, savremen pristup edukativnim sadržajima i procesu nastave, te obrađivanje novih verzija operativnog sistema i programa. S druge strane, napredak je napravljen i u vidu novih djelova udžbenika: rječnika pojmova, prečica za rad pomoću tastature, dodatka za administriranje i tekstova audio-zapisa. Posebno bih istakao priručnik za nastavnike, koji ranije nije postojao i koji će pomoći nastavnicima u realizaciji programa. Konačno, pored mene, u autorskom timu bili su i nastavnik i psiholog sa velikim pedagoškim iskustvom, pa je i s autorske strane napravljen napredak.

Treba istaći i da je Zavod za udžbenike i nastavna sredstva od početka prepoznao naše inovativne ideje kao korisne i podržao ovaj projekat u svim segmentima. Očekujem da na temelju našeg rada i iskustva stečenom pri kreiranju ovog udžbenika Zavod nastavi inovacije u pravcu primjene novih tehnologija pri štapanju novih izdanja udžbenika.

već igra i zabava. Sve je brže, jednostavnije. Umjesto listanja stranica, dovoljan je samo klik. Nema suočavanja s apstraktnim pojmovima, posmatranja često nejasnih slika i zamišljanja koje operacije odraditi. Tu je multimedijalni pristup koji objedinjuje tekst, sliku, animaciju, zvuk.

Udžbenik sadrži precizna uputstva za ovladavanje osnovama rada na računaru. U njemu su date osnovne operativnog sistema Windows 7 i programskog paketa Microsoft Office 2010. Operacije koje su relativno jednostavne nekad je riječima teško objasniti, zato su ključni koraci snimljeni u formi kratkih filmova – klipova. Na kraju svakog poglavlja date su vježbe za uvježbavanje i provjeru koliko su đaci dobro savladali određeni dio gradiva.

Ovaj tip udžbenika omogućava učeniku da potpuno samostalno radi. Motivirše ga da još više uči. Omogućava i stalno potenciranu korelativnost među predmetima. U ovom slučaju s engleskim jezikom, jer su izrazi koji se koriste

gorica, ističe da su izmjene predmetnog programa, koje je sredinom prošle godine na prijedlog Zavoda za školstvo usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje, nametnule potrebu za izradom novog udžbenika.

– Te izmjene bile su značajne, prelazak s jednog na drugi operativni sistem, tako da smo bili u obavezi da izdamo novi udžbenički komplet. Autori kompleta (udžbenik, elektronska knjiga i priručnik za nastavnike) su dr Božo Krstajić, Radovan Sredanović i Radmila Bajković. Gospodin Krstajić je vanredni profesor na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, a gospodin Sredanović regionalni koordinator. Vodili smo računa i o pedagoško-psihološkoj podršci – zato je u timu bila i gospođa Bajković, psiholog. Kao izdavaču, učinilo nam se da projekat izdavanja elektronskih udžbenika treba otpočeti s udžbenikom za predmet de se deca po prvi put i susrijeću s obukom za rad na računaru – Informatikom. Kako su s tom

pojedinih radnji na računaru – naglašava on.

Novi način učenja

Prof. dr Božo Krstajić ukazuje na više motiva za izradu prvog elektronskog udžbenika. Jedan je korišćenje inovativnih informatički orijentisanih didaktičkih metoda i tehnologija za obrađivanje programa iz oblasti koja se upravo bavi tim tehnologijama.

– Svjesni značaja informaciono-komunikacionih tehnologija za obrazovanje mladih generacija i prisutnosti istih u svim segmentima života i rada, jedan od motiva bio je i uvođenje novog načina učenja koji je opšteprihvaćen u razvijenom svijetu i veoma blizak novim generacijama. Motiv je bio i popularizacija samog udžbenika, kao i pokretanje svojevrsnog pionirskog projekta koji će pokazati svoje prednosti i mane u primjeni. Dakle, motiva je bilo više, a razlog su bile konstruktivne primjedbe učenika i roditelja,

kao i lično iskustvo koje sam stekao kao roditelj djece koja su učila iz prethodnog udžbenika, čiji sam autor bio – kaže dr Krstajić.

doprinijeli uspješnom završetku ovog projekta. Konačno, recenzentski tim dao je veoma korisne sugestije koje su poboljšale kvalitet udžbenika, a

edukativni aspekt udžbenika i skrenuti pažnju s materije, a njena pravilna upotreba olakšava učenicima savladavanje radnji za koje je potrebno

Branko Gazdić, „Studio Branko“ – Podgorica: NAČI PRAVU MJERU

– Radeći na izradi crnogorskih udžbenika na svim nivoima (osnovne škole, srednje škole, fakulteti), u proteklih dvadeset godina nailazili smo na razne izazove, nedoumice i dileme. Cilj je uvijek bio jedan – da se učeniku na što jednostavniji način predstavi predmetna materija. Ipak, napraviti jedan ovakav projekat nosi sasvim drugačije dileme. S jedne strane, htjeli smo da uključimo što više veselosti, da primijenimo što više efekata koji obogaćuju udžbenik. S druge strane, postojala je opasnost da đacima pretjeramo s novootkrivenim mogućnostima. Dakle, najveći je izazov bio naći pravu mjeru načina i efekata pogodnih za ovakvu prezentaciju. Svjesni smo da će u sljedećim elektronskim udžbenicima rasti broj načina (efekata) na kojima ćemo prezentovati nova znanja, oni će biti još „brži“ (brže će se dolaziti do tražene informacije), sadržajiniji, interaktivniji.

Problema je bilo, kao i prilikom izrade bilo kog drugog udžbenika. Mnogo vremena potrošeno je na usaglašavanje načina izražavanja. Naime, informatika uvodi nov stil izražavanja, u njenom slengu sasvim je normalno da funkcionišu engleski izrazi koji postaju sasvim bliski, tuđice koje često nemaju adekvatan prevod. Kad bi ovo bio priručnik za slobodnu prodaju, ne bismo imali toliko nedoumica, ali udžbenik je posebna knjiga. Uz sve tehničke preciznosti koje su neophodne, ovdje se moralo puno više voditi računa o jezičkim dosljednostima i preciznostima. Tako je saradnja s urednikom, lektorom i autorima bila mnogo intenzivnija nego što je to inače praksa.

Dok smo radili na ovom projektu, desila se jedna pomalo neobična stvar. Naime, naša kuća dobila je posao na pripremi fototipskog izdanja prvog crnogorskog udžbenika, štampanog u Veneciji 1540. godine. Tako smo paralelno radili na dva udžbenika koji su, svaki na svoj način, bili prvi. A između njih 472 godine...

On ističe da je izrada udžbenika za osnovnu školu (posebno za niže razrede) iz ovako stručnih i savremenih oblasti prilično zahtjevan i težak posao.

– S jedne strane imate jasno definisan plan i program predmeta i fond časova, a s druge ogroman broj preciznih činjenica koje treba obraditi na način i jezikom razumljivim za određeni uzrast djece i njihovo predznanje. To, pored značajnih napora autora, zahtijeva uključivanje veće i šire grupe stručnjaka – prvenstveno pedagoga i didaktičara. Kad je elektronski udžbenik u pitanju, bila je neophodna konsultacija i pomoć stručnjaka i iz oblasti ICT-a. Zavod za udžbenike je prepoznao značaj i kompleksnost ovog projekta, pa je angažovao stručnjake koji su u okviru svoje specijalnosti

posebno priručnika za nastavnike. Mislim da učenici imaju veoma upotrebljiv, savremen, stručan i dopadljiv udžbenik, a nastavnici veoma koristan priručnik. Ovaj priručnik bio je neophodan kako bismo nastavnicima olakšali realizaciju nastave i obezbijedili potpune instrukcije i primjere, te time upotpunili njihov način rada. Naravno, praksa će pokazati u kojoj mjeri smo uspjeli u tome – poručuje Krstajić.

On ukazuje na posebne zahtjeve koje elektronski udžbenik treba da ispuni:

– U odnosu na klasične udžbenike, ovaj oblik nastavnog sredstva, pored kompleksnije tehničke obrade, iziskuje poseban način izbora materijala, koji su audio-vizuelni, i njihovo kombinovanje s tekstom i slikama. Previše audio-vizuelnog materijala može umanjiti

mnogo teksta i slika da bi se opisale. Dakle, veoma je važno naći mjeru između audio-vizuelnog materijala i ostalih klasičnih elemenata udžbenika – smatra profesor Krstajić.

Led je probijen. Prvi elektronski udžbenik je tu. Ima sve karakteristike da izdrži probu vremena i trasira put da takvi udžbenici zažive i iz drugih predmeta.

– Trenutno razmatramo mogućnost saradnje s jednim izdavačem iz okruženja za materijale koje bi koristili u predškolskim ustanovama. Takođe, razmatramo uvođenje nekih novina i u postojećim kompletima udžbenika za osnovnu školu i gimnaziju. No, kako je to sve još na nivou ideje, rano je da otkrivamo detalje – kaže Lazo Leković.

Ljiljana Vukoslavović

Mr Goran Šuković, recenzent: LAKŠE USVAJANJE GRADIVA

– Mislim da će vrijeme pokazati koliko je udžbenik prilagođen učeniku. Ovo je pionirski poduhvat u Crnoj Gori, pa samo možemo da se nadamo da je čitav tim uključen u izradu udžbenika našao pravu mjeru da uskladi sve elemente. Iskustvo je pokazalo da je, iako većina učenika već ima određena znanja i vještine upotrebe računara, nivo tih znanja prilično nizak ili usmjeren samo na pojedine oblasti IKT-a, kao npr. upotreba servisa interneta, posebno društvenih mreža. Akcenat u udžbeniku stavljen je na lakše usvajanje potrebnih znanja i vještina i na njihovu primjenljivost kroz izradu rasporeda časova, prezentacija o svom gradu/naselju, određivanje uspjeha učenika u odjeljenju i slično.

Sama koncepcija udžbenika i njegova realizacija uklanjaju glavne razloge dosade. Način predstavljanja nastavnih tema potpuno je različit od prethodnih udžbenika. Učenici više ne moraju da čitaju dugačke opise kako realizovati neku operaciju na računaru. Zanimljivije je da slušaju naratora i gledaju film koji opisuje željenu operaciju ili neki postupak na računaru. Naravno, uvijek imate učenike koji već znaju kako se izvršava neka operacija. Uloga je nastavnika da takve učenike iskoriste kao pomagače/asistente u procesu nastave.

Uspjesi crnogorskih učenika na međunarodnim takmičenjima

BRONZE SJAJNE KAO ZLATO

Petar Tadić, Luka Bulatović, Anđela Marković i Ilija Gračanin okitili se medaljama na Međunarodnoj olimpijadi iz fizike, Balkanskoj informatičkoj olimpijadi, te Juniorskoj matematičkoj balkanskoj olimpijadi. Rezultati nijesu slučajnost, već plod dugogodišnjeg ulaganja Ispitnog centra u talente, u saradnji sa Pronom, te ministarstvima nauke, prosvjete i informacionog društva

Crnogorski učenici bili su ovoga ljeta uspješni na međunarodnim takmičenjima. Na 43. međunarodnoj olimpijadi iz fizike, koja je održana od 15. do 24. jula u Estoniji, Petar Tadić, učenik Gimnazije „Stojan Cerović“ iz Nikšića, osvojio je bronзанu medalju. To je prva medalja za Crnu Goru na međunarodnim olimpijadama znanja. Vladimir Pejović, učenik Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice, dobio je pohvalu. Na olimpijadi u Estoniji takmičile su se reprezentacije 81 zemlje sa svih kontinenata, s preko 500 učesnika.

Učenik Gimnazije „Slobodan Škerović“ Luka Bulatović osvojio je bronзанu medalju na 20. balkanskoj informatičkoj olimpijadi u Beogradu. Na ovom takmičenju učestvovali su reprezentacije Bosne i

Hercegovine, Bugarske, Kipra, Grčke, Makedonije, Crne Gore, Rumunije, Srbije i Turske.

Anđela Marković, učenica OŠ „Štampar Makarije“ iz Podgorice, i Ilija Gračanin, đak kotorske OŠ „Njegoš“, na 16. juniorskoj matematičkoj balkanskoj olimpijadi, u Grčkoj u junu, osvojili su takođe bronзанe medalje. Na tom prvenstvu učestvovalo je 11 zemalja u zvaničnoj konkurenciji, a ukupno je bilo 14 država učesnica.

Direktor Ispitnog centra prof. dr Željko Jaćimović ističe da ovi rezultati nijesu slučajnost, već plod dugogodišnjeg ulaganja Ispitnog centra u talente, u saradnji s Pronom, te ministarstvima nauke, prosvjete, informacionog društva, koji pomažu u pripremanju dece za međunarodna takmičenja. Tu su i kampovi, ljetnje škole

Prijemi kod potpredsjednika Vlade i ministarke nauke PONOS ZA DRŽAVU

Uspjesi crnogorskih učenika nijesu prošli nezapaženo od nadležnih obrazovnih institucija. Ispitni centar ih je sve novčano nagradio.

Ministarka nauke dr Sanja Vlahović primila je Petra Tadića i Vladimira Pejovića, te njihovog mentora prof. dr Jovana Mirkovića, predsjednika Fondacije Prona, čestitala im na izuzetnom uspjehu i uručila novčane poklone. Ona je istakla da ovakvi poduhvati nijesu velika stvar samo za pojedinca, već ponos za državu, te da će Ministarstvo nauke podržavati sve mlade i talentovane ljude koji žele da se dalje usavršavaju.

Učesnici Olimpijade iznijeli su svoje utiske s takmičenja na kojem su, pored jake konkurencije, postigli veliki uspjeh. Još jednom su pokazali da se – bez obzira na veličinu zemlje iz koje dolaze – zahvaljujući talentu, radu i entuzijazmu, može postići svjetski uspjeh.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović i potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović primili su Luku Bulatovića. Oni su mu čestitali na izuzetnom uspjehu i uručili simboličan novčani poklon za postignuti rezultat. Bulatović je istakao izvanrednu atmosferu koja je vladala među učesnicima i posebno zadovoljstvo što se našao u prilici da bude okružen ljudima koji su kao i on zaljubljeni u nauku i imaju slična interesovanja. Iznio je i svoje želje i planove za budućnost, nakon čega su ministri istakli svoju punu spremnost da Luki i drugim mladim talentima pomognu na putu dostizanja njihovih ciljeva. Luksuz je da se ne izgubi jedan jedini potencijalni talenat među mladima, pa je naša misija da ih motivišemo i nađemo način da im pomognemo svim raspoloživim sredstvima, istaknuto je na sastanku.

Luka Bulatovića sada očekuje i Međunarodna informatička olimpijada (IOI), koja se održava u gradu Sirmione, u Italiji, od 22. do 29. septembra.

Luka Bulatović sa potpredsjednikom Vlade i ministarkom nauke

PRVA PRIZNANJA NA MEĐUNARODNOJ OLIMPIJADI: Petar Tadić i Vladimir Pejović

i druge vrijedne nagrade koji motivišu najbolje da se takmiče.

Naglašavajući da se mora razlikovati vrijedan, marljiv učenik koji ima peticu iz nekog predmeta, od talentovanog, te da je Ispitni centar veoma zadovoljan kandidatima koji pobjede na državnom takmi-

čenju, Jaćimović je poručio učenicima da nije nedostižno osvojiti medalju. On je pozvao sve koji smatraju da su talentovani za prirodne nauke da se prijave za takmičenje. Ukoliko pobjede i time dokažu talenat, Ispitni centar će im pomoći da se pripreme za međunarodne olimpijade.

Ispitni centar se trudi da, osim iz matematike, fizike i informatike na olimpijadama učestvuju i druge ekipe iz prirodnih nauka. Tako su se ove godine po prvi put četiri đaka takmičila iz biologije. Iako im je ovo bilo prvo učešće na međunarodnim takmičenjima, postigli su zadovoljavajuću

uspjeh. Svi su uradili 45 do 50 odsto testa. Ispitni centar nastoji da po prvi put na svjetsku olimpijadu pošalje i učenike iz hemije. Očekuje se da će, s obzirom na složenost procedure, Crna Gora prvi put imati svoje predstavnike iz ovog predmeta 2014. godine.

Lj. Vukoslavović

Međunarodni dan pismenosti obilježen prvi put u Crnoj Gori

PODSTICAJ RAZVIJANJU VJEŠTINE PISANJA

Stručni tim projekta Zavoda za školstvo „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove“, u saradnji s osnovnim školama organizovao zanimljive aktivnosti za učenike, nastavnike i roditelje

Međunarodni dan pismenosti (8. septembar) obilježen je ove godine prvi put u Crnoj Gori. Stručni tim projekta Zavoda za školstvo „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove“, u saradnji sa osnovnim školama uključenim u taj projekat organizovao je različite aktivnosti za učenike, nastavnike i roditelje. Centralna proslava upriličena je u OŠ „Radojica Perović“ u Podgorici, a prigodni programi održani su i u osnovnim školama „Meksiko“ – Bar, „Dušan Korać“ – Bijelo Polje, „Blažo Jokov Orlandić“ – Bar, „Risto Ratković“ – Bijelo Polje, „Srbija“ – Bar, „Radojica Perović“ – Podgorica, „Ratko Žarić“ – Nikšić, „Marko Miljanov“ – Bijelo Polje i „21.maj“ – Podgorica.

Zanimljivim aktivnostima ukazano je na značaj pismenosti za život, rad i napredak pojedinca i zajednice u kojoj

živi. Učenici su uživali u razgovorima s piscima (Dragana Kršenković-Brković, Ksenija Popović, Blaga Žurić, Blagoje Vujisić, Nikola Minić...), razmjenjivali knjige i časopise, čitali svoje priče i predstavljali svoje knjige drugarima, s roditeljima i nastavnicima unapređivali informatičku pismenost, odvojili vrijeme samo za čitanje („Ostavi sve i čitaj!“), izvodili pozorišne predstave po sopstvenim dramaturzijama priča koje su čitali, pripremali, realizovali ili slušali prezentacije o pismenosti kroz istoriju, izvodili performanse na tu temu. Osim učenika, u aktivnosti su bili uključeni roditelji i nastavnici.

Dobre ideje

Rukovodilac projekta dr Dušanka Popović kazala je da postoji više razloga za obilježavanje ovog datuma. „Inicijator je stručni tim projekta, u okviru koga smo pokušali da pomo-

gnemo učenicima da nauče da stvaraju pisane umjetničke i neumjetničke tekstove, jer je naša procjena, i kao praktičara i kao ljudi koji smo se kasnije bavili nastavom, da im taj dio rada u okviru nastave jezika i književnosti nije lak“, istakla je Popovićka. Ona je podšetila da je Dan pismenosti ustanovljen 1965. godine na Svjetskoj konferenciji ministara obrazovanja u Teheranu. Unesco ga je obilježio naredne godine, i od tada se proslavlja širom svijeta.

Član stručnog tima Nađa Durković naglasila je da je vještina pisanja potrebna nego ikada: „Pošto se naš alfabet širi, širi se i naša potreba da razvijamo vještinu pisanja koja je usko povezana s vještinom čitanja, tako da smo u okviru projekta često isticali 'čitanje-pisanje', 'pisanje-čitanje'. Vrlo smo zadovoljni prvim rezultatima i iskreno se nadam da ćemo nastaviti s dobrim idejama u ovom projektu“. Ona je

KAKO NAUČITI ĐAKE DA STVARAJU TEKSTOVE: Prezentacija projekta

ukazala da u čitankama i udžbenicima za jezik ima dosta tema i ideja za razvijanje vještine pisanja umjetničkog i neumjetničkog teksta. Naravno, sve je povezano s razvijanjem vještine čitanja.

Čitalačka pismenost

Predstavljajući projekat „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove“, Dušanka Popović je ukazala da broj nepismenih

u svijetu raste. Prema podacima Uneskoveg Instituta za statistiku, u svijetu je oko 774 miliona nepismenih. Posljednji podatak je – 850 miliona. Razlog je možda u tome što se definicija funkcionalne pismenosti mijenja. Nije dovoljno da znamo slova, čitamo i pišemo, nego je potrebno da funkcionalno primjenjujemo i koristimo znanje.

Nacionalna i međunarodna istraživanja čitalačke pismenosti učenika u Crnoj Gori pokazuju da na razvijanju ove vještine treba intenzivno raditi, mijenjajući mnoge korake i pristupe u procesu podučavanja đaka. Popovićka je podšetila na loše rezultate PISA testiranja kod nas. Tako je prema rezultatima iz 2006. godine 56,3 odsto testiranih đaka funkcionalno nepismeno, a 2009. godine 49,5 odsto.

Lj. Vukoslavović

„OSTAVI SVE I ČITAJ!“. Jedna od aktivnosti u OŠ „R. Perović“

12

SEPT.

Prosvjetni rad

Za postavljanje temelja klavirske škole – koja bi sa pravom mogla nositi naziv 'crnogorska pijanistička škola' – zaslužna je prof. Ljiljana Ponomarev, pijanista, pedagog, organizator kulturnog života i, iznad svega veliki čovjek. Njenu pedagogiju karakterisala je potreba da pijanistička škola u našoj sredini ide u korak sa visoko postavljenim profesionalnim i estetskim kriterijumima, od strane priznatih pedagoga, prvenstveno iz Beograda i Sarajeva. Broj diplomiranih pijanista, njenih učenika tokom više generacija, koji su pobjeđivali na raznim takmičenjima, koncertirali širom svijeta ili rade kao ugledni profesori daju pravu sliku o pedagogu koji je svojom ličnošću obilježio jedno razdoblje u razvoju klavirskog odsjeka. Mnogobrojni koncerti i nastupi mladih pijanista u organizaciji profesorice Ponomarev, u vrijeme kada su to bila gotovo jedina kulturna dešavanja, neminovno su uticali na podizanje kulturne svijesti i duhovne klime sredine. Bila je privilegija biti učenik profesorice Ponomarev, profesionalno sazrijevat i pored nje kao dragocjenog kolege, a velika čast naslijediti njenu klasu", naglašava Asanovićeva.

Moderna nastava

Ona nastavlja da su nove generacije profesora klavira sa puno znanja i entuzijazma nastavljale tradiciju posvećenosti poslu. To je prvenstveno podrazumijevalo osmišljavanje cilja i razradu razvojnog puta do cilja, svakog učenika pojedinačno, kroz planirane godišnje programe. Nastava klavira je individualna, pa je i realizacija predviđenih programa individualna, u zavisnosti od sposobnosti učenika, tj. njihove tehničke spremnosti, muzičke koncentracije, inicijative, mašte...

„Danas, pojedini učenici izlaze iz okvira osmišljenih šema, sadržaja, bilo u pozitivnom ili negativnom smislu, ali to nikoga ne oslobađa odgovornosti. Prilagođavamo se mogućnostima i afinitetima svakog đaka i pomažemo u njihovom osamostaljivanju kroz realizaciju tehničkih i muzičkih segmenata zadate klavirske literature, što i jeste cilj moderne nastave“, kaže prof. Asanović.

Novi dah

Pijanistkinje koje svoju karijeru grade van naših granica, sada „rasute“ po svijetu, a spremne da se u svakom trenutku odazovu pozivu i u formi majstorskih radionica unesu novi dah, prenoseći iskustva sredina sa mnogo dužom pijanističkom tradicijom su: Vedrana Kovač iz Beča, Tatjana Prelević iz Hanovera, Milica Vicković iz Kelna.

Zahvaljujući Savezu udruženja muzičkih pedagoga, na prostorima bivše Jugoslavije

su svake godine organizovani seminari sa najjeminentnijim ličnostima klavirske pedagogije i, zahvaljujući sluhu koji je škola pokazivala prema svemu pozitivnom i korisnom za rad klavirskog odsjeka, profesori ma je bilo omogućeno da prate ta predavanja.

Karadaglić, Pejović, Malidžan, Cerović...

Odsjek gitare u srednjoj muzičkoj školi do sada je završilo više od trideset učenika. Većina njih sada se profesionalno bavi instrumentom kao pedagozi ili kao koncertni izvođači u Crnoj Gori, a neki su svoj profesionalni put vezali za razvijenije muzičke centre Evrope. Jelica Mijanović profesionalno se bavi gitarom u Ženevi, a Miloš Karadaglić u Londonu gradi svjetsku karijeru koncertiste svirajući u najprestižnijim svjetskim salama. U Crnoj Gori djeluje sada već značajan broj gitarista koji svoju aktivnost pedagoga kombinuju sa koncertnom. To su: Nedeljko Pejović, Radoš Malidžan, Danijel Cerović, Bojana Brajović, Milorad Ružić, Ivana Cikić, Ljubo Miletić, Nikola Pejović, Dražen Joković, Branislav Mašanović i mnogi drugi.

Profesor Srđan Bulatović kaže da je u Crnoj Gori sve do devedesetih godina prošlog vijeka izučavanje klasične gitare postojalo samo u pojedinim nižim muzičkim školama.

Entuzijazam profesora

„Deficit nastavnog kadra ovog profila muzičara postojao je ne samo u Crnoj Gori, nego i u ostalim republikama tadašnje Jugoslavije. Nastavnici koji su predavali gitaru poštovali su veliki entuzijazam. Jedan od njih, Miodrag Čupić, koji je radio u ovoj školi, izdvajao se svojim interesovanjem ka postupnostima i načinima izučavanja klasične gitare. Bio je prije svega vrstan intelektualac, književnik, a napisao je i jednu od najboljih knjiga za izučavanje gitare za početnike 'Škola gitare', iz koje su učile mnoge generacije učenika“, napominje Bulatović koji je i sam bio njegov učenik.

Bulatović se, nakon diplomiranja na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, vratio u Crnu Goru kao prvi školovani gitarista, i formirao prvu klasu gitare u Srednjoj muzičkoj školi „Vasa Pavić“ 1994. godine. Ubrzo po osnivanju odsjeka, gitara postaje jedan od reprezentata škole ne samo u Podgorici i Crnoj Gori već i šire. Najtalentovaniji mladi gitaristi nastupaju na brojnim koncertima, osvajaju nagrade na republičkim, saveznim i međunarodnim takmičenjima. Škola im organizuje i solističke koncerte na kojima se susrijeću sa koncertnom atmosferom, na kojoj pokazuju svoju tehničku spremnost, muzikalnost i prve pokušaje stvaranja svoje muzičke samostalnosti i posebnosti.

SVEČANI KONCERT POVODOM JUBILEJA

Solisti i orkestar bivših i sadašnjih učenika, kao i profesora škole, u podgoričkom KIC-u, „Budo Tomović“ održali su svečani koncert povodom jubileja. Na repertoaru su bila djela kompozitora Lista, Baha, Vivaldija, Slavickog... Njihove melodije izvođene su na klaviru, gitari, violini i fl auti. Pored direktora Ilije Dapčevića, prisutne je pozdravila i mr Dobriša Popović, savjetnik za muziku u Ministarstvu kulture, bivša učenica i pedagog ove ustanove.

Učestvovali su: Vladana Perović, klavir (Franc List: Taran-tela, iz ciklusa „Godine hodočašća“), Marija Skender, klavir (Žerar Grizej: Kadenca), Srđan Bulatović, gitara (Još ne sviće, tradicionalna crnogorska pjesma), Ana i Ida Muratagić, klavir (Klement Slavicki: Balada i Vojnički ples, iz svite za klavir četvororučno), Irena Merdović i Aleksandra Lalević-Bele-ović, duo harmonika (Astor Pjacula: Libertango), kamerni ansambl (J. S. Bah: Air), solisti Miran Begić i Miloš Bošković (A.Vivaldi: koncert za dvije violine a-mol i stav, solisti Vili Fer-dinandi i Žarko Mičković (J. S. Bah: Koncert za dvije violine, d-mol i stav), kamerni ansambl (J. Pachelbel: Canon), solis-tkinja Zorana Latković (V. A. Mocart: Arija Despina iz opere „Cosi fan tutte“), solisti Lela Pešić, fl auta, Boris Nikčević, fl auta, Vili Ferdinand, violina, i Davor Novak, klavir (Bah: IV brandenburški koncert I stav). Orkestrom je dirigovao Ra-dovan Papović.

Jubiley: 65 godina Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ u Podgorici

Razgovor sa direktorom Ilijom Dapčevićem

OBRAZOVNA I KULTURNA MISIJA

Primjenom reformisanog obrazovnog koncepta, kao izborni predmet uvedena džez muzika, što je dalo odličan rezultat. Nastava osavremenjena uvođenjem specijalnih muzičkih softvera. Zahvaljujući finansijskoj pomoći Ministarstva prosvjete i sporta, obnovljen instrumentarij, a u toku opremanje i muzičkog studija

Ilija Dapčević je profesionalno angažovanje počeo u Muzičkoj školi „Njegoš“ (današnjoj „V. Pavić“) kao profesor harmonije i kontrapunkta i dirigent hora. Pored redovne nastave, Dapčević je 20 godina ruko-

vodio horom škole, sa kojim je osvojio brojna priznanja. Od 1977. godine član je KUD-a „Stanko Dragojević“, a od 1991. njegov umjetnički rukovodilac i dirigent. Predsjednik je Zajednice muzičkih škola Crne Gore,

a od 1994/95. godine je na čelu Umjetničke škole „Vasa Pavić“. Dobitnik je nagrade oslobođenja Podgorice 1995. godine

Koliko je novo školsko zdanje uslovno za potrebe muzičkog obrazovanja?

– Dugo smo čekali novu zgradu, ali strpljenje se isplatilo. Iskoristili smo mogućnost da jedan dio nado-gradimo za izvođenje individualne nastave. Unutrašnja drvenarija je u veoma lošem stanju, te ju je neophodno obnoviti. Ipak, zgrada ne čini školu, nju čine profesori i učenici. Upravo zahvaljuju-ći njihovom zalaganju i radu nesmetano se izvodi grupna i individualna muzička nastava. Škola posjeduje malu

koncertnu salu, učionice, kao i muzičke kabinete. Na-žalost, nemamo odgovaraju-ći prostor za baletsku ško-lu. Učionice su uske i nijesu prilagođene standardima nastave baleta.

Za koje je odsjeke najveće interesovanje?

– Za sada, zbog ograni-čenih finansijskih sredstava i bez saglasnosti Ministarstva, ne možemo širiti djelatnost. Konstantan problem pred-stavlja prebukiranost nekih odsjeka, kao što su gitara i klavir. Problem realno pro-zrokuju želje roditelja više nego same dece. Tako se dešava da imamo višak uče-nika a manjak profesora, a na drugoj strani imamo ods-jeke de je dovoljno profe-

DONACIJE DOBRODOŠLE

Da li su materijalna sredstva dovoljna za nesmetano funkcionisanje škole? Koliko su ona presudna u razvoju muzičke kulture u Crnoj Gori?

– S obzirom na to da smo umjetnička škola, nama su neophodna velika sredstva. Međutim, raspoložemo s veoma malo novca budući da ekonomska situacija u Crnoj Gori nije najpovoljnija. Srećom, na prijedlog Sa-vjeta roditelja obratili smo se ministru prosvjete i sporta s molbom da roditeljima odobri sufinansiranje dijela potreba u muzičkoj školi. Taj novac se koristi isključivo za tehničku podršku, za održavanje sistema u školi i unapređenje uslova rada, jer deca koriste kopir-apar-ate, preuzimaju materijale sa određenih sajtova... Oni to dobijaju, uslovno rečeno, besplatno. Mjesečno izdvaja-ju pet eura, a taj novac koristi se za popunjavanje noto-teke, biblioteke, kupovinu tonera, instrumente, kao i za njihovo štimovanje.

Planiran novi odsjek – dizajner zvuka

U toku je opremanje muzičkog studija jer je u pla-nu otvaranje novog odsjeka – dizajner zvuka. Za to je neophodno oko 80.000 eura, a poseban prostor u školi biće preuređen i izolovan. Finansijska pomoć Mini-starstva u ovom segmentu nam je neophodna, ali i mi imamo neke predloge i varijante kojima bi olakšali bržu realizaciju.

Da bi izborna nastava nesmetano tekla i bila un-prijeđena, bio je neophodan specijalni muzički softver, za što je dio troškova obezbijedila škola. Srećom, ova škola ima puno prijatelja koji pomažu donacijama. Za-hvaljujući njima, kupili smo dvije violine, violu i četiri veoma kvalitetne gitare. Nemamo pasivan stav i ne će-kamo da nam Ministarstvo obezbijedi sve.

CRNOJ GORI NEOPHODNA FILHARMONIJA I OPERA

Dokaz kontinuiteta muzičkog života u Crnoj Gori predstavlja i naš jubiley – 65 godina uspješnog rada. Ne-mamo koncertnu dvoranu, ali nadam se da ćemo u do-gledno vrijeme, u saradnji sa Muzičkim centrom, riješiti i ovaj problem. Crnoj Gori je neophodna filharmonija i opera. Za infrastrukturu je neophodno mnogo toga. Na primjer, imamo baletsku školu, ali nemamo adekvatan podijum. Isto tako, za izvođenje opere neophodna je sala. Kada se ovaj problem riješi, unaprijeđice se mjesto muzike u Crnoj Gori. Neophodno je da naši srednjoškolci imaju mogućnost da čuju i vide profesionalno izvođenje opere i baleta, kao što imaju njihovi vršnjaci u Sarajevu ili Beogradu. Dakle, u planu su koncertna sala i adekvatno mjesto za muzički studio.

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ПРОЉЕЂЕ

Кад прољеће стигне,
Доноси нам процвијетало цвијеће,
И онда смо сви весели
И пуни среће.

Све постане шарено
И дивни судани
Сви некуда иду
Сви су распејани.

Птице пјевају
Пјева И цвијеће,
Све је дивно
Кад дође прољеће!

Наталија Перишић
ОШ „Сутјеска”,
Подгорица

НОВА ДРУЖЕЊА, ДОГАЂАЈИ, ПОЗНАНАСТВА... И ХИМНА „ОЈ СВИЈЕТЛА МАЈСКА ЗОРО“

Одахнули смо, предахнули смо... да је трајало дуже било би досадно. Било је и нових познанаства. Прочитано је доста књига. Занимљиве су: „Тајно око Атлантиде“ Муни Вичер, „Редвол“ Брајана Џекса, „Острво с благом“ Роберта Стивенсона, „Путовања и открића“ (о насељавању Америке, Азијске и Афричке царства, Просвјетитељство и револуција), треба прочитати и нашег писца Душана Ђуришића, роман „Дуга из дјетињства“.

За филмофиле долазе незаборавни „Хобити“.

Долазе похвале за радове из прошлог броја. Највише за „Истину“ Ање Априцковић, текстове Николине Мишуровић, Александре Дрецуна.

Од овог броја Ђечији свијет ће објављивати Историјски календар Црне Горе. Дознаћете најважније датуме и догађаје из националне историје и културе.

Овог љета уживали смо у врхунским играма наших лавица, рукометашица. Свијет им се

дивило а наш понос је растао. Цијела дворана била је црвена од наших застава и радости. Кошаркаши су правили чуда. Пјевала се „Ој свијетла мајска зоро“ у дворани и у нашим домовима. Да се зна!

Поздрав, Е вива, е вива...

Уређује и припрема
Слободан Вукановић
Јавите се на Ђечију свијет:
prosvjetnirad@t-com.me

МОЈА УЧИТЕЉИЦА

Да вам причам,
вјеровали не бисте,
ко ми, кад сам тужна,
врати осмјех на лице.

Е, то је моја учитељица,
Невенка, Нена, Ненси,
која је украс наше школе,
И сви је много воле!

Ја баш имам среће,
бољу учитељицу нико наћи неће!

Анђелија Вуканић
ОШ „Сутјеска”
Подгорица

Ликовни таленти у ОШ „Владо Милић”, Подгорица УЧИОНИЦА КАО ГАЛЕРИЈА

О Радмили Мишковић, наставници ликовног васпитања у ОШ „Владо Милић” у Доњој Горици, Подгорици, сви говоре с поштовањем. Тиха, скромна и ненаметљива, са ученицима постиже вриједне резултате. Учионица у којој држи наставу личи на скромну галерију. Радови бивших и садашњих ученика заиста импресионирају.

„Ово су моја ђеца, јер своје немам. Свим бићем предана сам њима. Срећна сам што уважавају моје сугестије. Успјешни су у свим ликовним жанровима. Посебно бих издвојила Немању Недића (8. разред), Нину Милић (7. р.) и Милену Јелић (8. р.). На свим конкурсима на којима учествујемо њихови су радови били међу првима”, каже Мишковићка.

Мр Драгољуб Брајовић, надзорник за ликовно васпитање, након што је обишао ову васпитно-образовну установу рекао је да се треба угледати на кабинет ликовне културе који уређује наставница Радмила Мишковић. „То је наставница која

својим радом афирмише школу и средину. Ниједна школска година не прође а да њени ученици на бројним конкурсима не освоје прво мјесто. Добитник је Плакете за ликовни рад од Удружења педагога некадашње велике Југославије. Њена ученица Миленка Мугоша за свој рад добила је златну медаљу у Кини”, каже директорица школе Биљана Ђулафић.

Ученик 6. разреда Зарија Вујовић добио је прву награду за рад „Моја најдража животиња”, на изложби коју је организовала Средња умјетничка школа „Петар Лубарда” са Цетиња. Ту су и награде из Јапана, Ирана, Румуније, Москве... И студенти Универзитета Доња Горица, који се налази у близини школе, учили су рад ове вриједне просвјетарке. Прикупили су новчана средства и купили материјал за сликарску секцију коју она води. Дневне новине „Вјести” поклонице су јој књигу „Биографија умјетника”.

М. Чабаркапа

ОШ „Милија Никчевић”, Никшић НАГРАЂЕНИ НАЈБОЉИ УЧЕНИЦИ

Поводом завршетка деветогодишњег школовања у никшићкој ОШ „Милија Никчевић” приређена је пригодна свечаност. Школа је одличне ученике и носиоце дипломе „Луча” наградила књигама, а ђака генерације Ану Николић

новчаном наградом у износу цијене полуматурске екскурзије, док јој је компанија М-тел додијелила мобилни телефон.

Похваљени су ученици који су постигли запажене резултате на разним такмичењима, литерарним и ликовним

конкурсима, млади музички таленти, рецитатори, учесници квиза из саобраћајне културе... Генерација броји 78 ученика, од којих је 29 завршило с одличним успјехом, а 12 их је носиоца „Луче”.

Директорица школе Славица

Перошевић, поздрављајући ученике и родитеље, истакла је да је ово успјешна генерација која је својим активностима успјешно промовисала школу у многим областима.

Бл. Копривица

ВАТРА И ВОДА СУ ДОБРЕ СЛУТЕ, А ЗЛИ ГОСПОДАРИ

Стољетна борова шума, дједова кућа на обронку, а нешто ниже бистра планинска ријека и тик уз њу штала – то је слика коју памтим из дјетињства. Код дједа сам провела најранију младост, а данас тамо проводим само љетњи и зимски распуст. Тада се окупе сва унучад и гледамо како вода искри и свјетлуца, док сунце милује каменчиће на њеном дну. Зиму памтим по огњишту у старој кући. Ујутру би дјед наложио ватру. Запаљена лучем, она би се брзо разгорјела, па би кућа замирисала на сушено месо, испечени домаћи хљеб, овчији сир и легенде.

У то јутро одлазећег љета пробудило нас је пуцкетање, као кад се шишарке распркавају на сунцу. Замирисало је на паљевину. Јак мирис боровине штисао је ноздрве и тјерао сузе на очи док је вјетар ширио димну завјесу по цијелом имању. Стољетна стабла, понос дједевог имања, лизали су пламени језици претварајући их у буктиње. Разбјешњели дух ватре палио је свјеже борове иглице које су се, као кишне глисте, увијале и претварала у пепео. Ватра је уз сабласно пуцкетање гутала све пред собом. Ужарене сјеменке, из распуклих шишарки, у варницама су падале по ливади. Од пурпурних тачкица стварали су се пламени бичеви који су палили све чега би се дотакли.

Стриц је крампом раздирао

травнати тепих не би ли зауставио ватрену неман. Успаничени, ми смо са ријеке доносили воду, сударали се и мимоилазили, грањем тукли по запаљеној трави и донешеном водом исцртавали исту ону границу коју је стриц одредио између шуме и куће.

Престрављени призором, у страху за кућу и животе, заокупљени доношењем воде, нисмо ни примијетили да су небо прекрили црни облаци, а муње му запарале површину. Прво стидљиво, а онда све јаче, почела је киша. Кишне капи су цврчале док их је гутао пожар, остављајући иза себе тежак мирис влажног пепела. Јак тродневни пљусак успио је да угаси буктињу, спирајући гар и пепео са изгорјелих стабала чији су остаци, попут авети, штрчали из земље. Дјед је захваљивао Богу што је спасио чељад и кућу, али не задуго.

Обилна киша пробудила је уснуле изворе. Прокључала вода се обрушила са планинских врхунаца па се уз тутањ и ломљаву сјурила Тара, успјенушана горопадница, носећи све пред собом.

Пет дана смо живјели у страху, а онда се вода повукла, остављајући за собом поломљено дрвеће, навилеке влажне траве, ко зна гдје покупљено смеће и пустош.

Јелена Јовићевић
ОШ „Октоих”, Подгорица

МОЈА ЦРНА ГОРА

Од планина па до мора
То је моја Црна Гора.

И равница, шума, гора
Има моја Црна Гора.

Брзих ријека и кањона,
Жарког сунца и сњегова
И језера и брјегова.

Све од врабца па до сокола
Има моја Црна Гора.

Тако мала а велика
Само моја Црна Гора

Ксенија Бољевић
ОШ „Југославија”,
Бар

Ања Радунковић, ОШ „Сутјеска”,
Подгорица

Николина Кузман, ОШ „Иван
Вушовић”, Видрован

Ана Јововић, ОШ „Ловћенски партизански одред”, Цетиње

Жељко Мандић, ОШ „Иван Вушовић”, Видрован

Завршен Међународни фестивал луткарског позоришта

НАЈБОЉЕ ДЈЕЧЈЕ ПОЗОРИШТЕ ИЗ СУБОТИЦЕ

Док је Которски фестивал позоришта за ђецу и младе намијењен и за луткарске и за живу сцену, нови, први Фестивал луткарства у Подгорици, намијењен је само за луткарску сцену. Иако нема традицију, луткарске представе заинтересовале најмлађе гледаоце. Овај фестивал је добар покушај да више побуди пажњу, не само гледаоца него и глумца и редитеља, они који желе да се усавршавају у овој луткарској „дисциплини“, са туђим ликом и својим гласом. Гости из Пољске, Чилеа, Бугарске, Србије и домаћина Црне Горе, свако на свој начин дао је допринос и обиљежио почетак, можда и будуће традиције ове манифестације.

У Црној Гори нико не спомиње зашто нема домаћих аутора. Постало је нормално да се не требају изводити домаћи драмски писци. Ни у

позоришту ни на телевизији ни на радију. Црногорско народно позориште је покренуло одличну иницијативу, расписивање конкурса за драмски текст. Градско, бивше Дјечје позориште, деценијама је било табу тема за домаће ауторе. Которски фестивал је био нада, нажалост, та нада је запретана. Не очекујемо ни од овог Првог међународног фестивала луткарства. То су исти људи који су затирали наду. Црна Гора је једина држава која нема антологије или макар панораме драмске књижевности за ђецу и младе.

Био је фестивал, проглашен победник, представа „У тамни“ Дјечјег позоришта из Суботице. Међу награђенима су и Давид Зуазола из Чилеа, Жељко Радуновић за најбољу оригиналну музику у представи „Чаробни камен“ Градског позоришта из Подгорице. Специјалну награду за визуелност представе добио је

Мали луткарски театар „Слон“ из Софије, глумачки ансамбл Градског позоришта, затим Божена Олешкевич и Северина Мрожекевич за анимацију мишице у представи „Палчица“ пољског позоришта лутака. Специјалну награду дјечјег жирија добила је представа „Зачарана кочија“ Малог луткарског театра „Слон“ из Софије. Проглашена су и два амбасадора фестивала: Марта Ароксалаши из Суботице и Сејфо Сеферовић из Подгорице. Почасни амбасадор фестивала био је Принц Никола Петровић.

Пожелимо фестивалу будући живот и постојање. А, шта је са домаћин ауторима? Хоћемо ли, као до сада, да представљамо друге а нашим затварати врата. Докле ?

С. Љубов

ОШ „Вук Караџић“, Беране

УСПЈЕШНИ НА ОЛИМПИЈАДИ ЗНАЊА

На овогодишњој Олимпијади знања, ученици из ОШ „Вук Караџић“ из Берана постигли су завидне резултате. Марија Дошљак, ВИИ разред, освојила је треће мјесто, из математике (ментор Стојанка Грубовић).

На овом такмичењу посебно је заблистала Сања Кастратовић, ученица ВИИИ разреда, којој је припало прво мјесто из математике. На истом такмичењу,

прошле године била је друга. О овој вриједној и успјешној математичарки њен ментор Дарко Ђурашковић има само ријечи хвале.

Црногорска академија наука и умјетности наградила ју је књигом и новчано, а Музеји и галерије из Подгорице, такође, књигама.

Новинарска секција

Ђурашковић са награђеним такмичаркама Маријом Дошљак и Сањом Кастратовић

Дејан Зековић, ОШ „Октоих“, Подгорица

ОШ „Лука Симоновић“ у Никшићу

ДРЖАВНИ ПРВАЦИ У ШАХУ

И ове године ученици никшићке ОШ „Лука Симоновић“, које је припремао наставник Гојко Банићевић, постали су прваци Црне Горе у шаху. Побједнички пехар уручили су директорици Нади Дубљевић, у чијој је канцеларији завидна збирка медаља, колајни, плакета, повеља, захвалница

и бројних пехара са државних и регионалних такмичења у спортовима, шаху и знању.

Побједничку екипу чинили су: Тијана Благојевић, Стефан Мандић, Младен Благојевић, Матија Благојевић и Теодора Мандић.

Бл. К.

Завршен ликовни конкурс Унеска

„Мој портрет културне баштине“

ИЗАБРАНИ НАЈБОЉИ РАДОВИ

Побједници Унесковог ликовног конкурса „Мој портрет културне баштине“ су Сара Ковачевић, Дјечји вртић „Вукосава И. Машановић“ из Бара; Љубица Ковачевић, Бојана Радњић и Ксенија Копривица из вртића „Наша радост“ из Херцег Новог; Нађа Ђурковић, Батрић Мартиновић и Владимир Перовић, Стефан Милеуснић, Драгана Муратовић, Газивоца Лазар и Андреа Турчиновић, сви из Дјечјег вртића „Загорка Ивановић“ са Цетиња.

Национална комисија Унеска је овај конкурс расписала у

сарадњи са министарствима културе и спорта поводом одржавања Форума словенских култура од 10. до 16. маја у оквиру Унескове седмице културне разноликости.

На конкурс је учествовало преко 80 радова из вртића широм Црне Горе, као и из основних школа чланица УНЕСКО АСП. Наших десет најбољих ликовних радова биће изложени у сједишту Унеска у Паризу. За све остале радове биће уприличена национална изложба на Цетињу.

Љ. В.

Анегдота

СЈЕМЕ

Дође неки сиромашни Морачанин код Вука Алексића у Малинско да некако набави сјеме за кромпир, пошто му није преостало ништа од зиме, јер је имао бројну фамилију. Вук се даде у размишљање како да му помогне, а пошто је био познат као веома паметан и сналажљив чивјек, брзо се досјети шта да учини. Даде он сиромашу сјеме од неке траве што расте кроз жито и рече му да пође у село и да то прода као сјеме купусно, а да за то узима кромпир. Пошто се ово сјеме није скоро ни разликовало од купусног, Морачанин натовари коња кртолом и весело пође кући.

Увече дође Вуков син Манојле и похвали се оцу какво је сјеме

за купус купио. Кад дође вријеме да се посије сјеме, Вук не даде сину да заједно саде расад. А овај наљућен посади свој и би пресећан кад виде да боље расте од Вуковог. Кад је требало расад посадити, Манојле се пожали оцу како његов не личи на купусни, а овај са осмијехом одговори: „Знам сине, ја сам оном Морачанину дао сјеме житног корова“. И тако захваљујући Вуковом лукавству, Морачанину роди кромпир, а у Малинском само Вук те зиме имаде кисјелог купуса.

Милица Митровић
ОШ „Богдан Котлица“
Боан

У ОЧЕВОМ ЗАВИЧАЈУ

Буди ме мирис прољећне траве. Лаки повјетарац свира на својој гитари. Пијетао му се придружује. Јутарња роса умива послане латице цвијета.

Прошлост се буди и враћа у моје срце. Мирис траве, пијетао, повјетарац... све ме подсећа на очев завичај. То је мало село смјештено између горостасних брда. Микулићи. Недостаје ми та љепота, тишина, хармонија. Свуда наоколо голет, пресахле гране, а у нашем селу питомина, зеленило, опојни мириси, свјежина... Чађави кровови каменних кућа скрили се у крошњама брестова. Уживају у прољећу и примају госте. Сунце као да се смјешка и каткад несташно скрива иза памучастих облака. Комшије већ вриједно раде у својим баштама, а у врховима крошњи веселе се тек разбуђени пупољци. Птице у лету. Све је пуно живота. Позивају нас у своју кућу. Осјетан је угођај типичне црногорске традиције. Све је од дрвета и камена, а на средини огњиште. Топло је и вани и унутра. Изнад огњишта на веригама крчка катао чорбе. Гусле се одмарају и као да чезну за прошлим временима. Осјећам дах прошлости.

Исту љепоту осјећам у срцима добрих људи. Плашим се да не изблиједи, нестане. Све може проћи, али једно знам, остаје урезан у срцу очев завичај.

Валентина Вујовић
ОШ „Ловћенски партизански одред“, Цетиње

Црногорско друштво за борбу против рака

ПРЕДАВАЊЕ И ПОКЛОН ЗА МЛАДЕ

Активисти Црногорског друштва за борбу против рака (ЦДПР) обишли су ђецу која су боравила у одмаралишту на Веруши. Кроз разговор и дружење, представници ЦДПР-а заједно са инструкторима Дјечјег савеза, с управником одмаралишта Иваном Пелевићем на челу, иначе активистом ЦДПР-а, указали су им на све штетности по здравље које доноси конзумирање дуванских производа, посебно за младе и њихов организам

Поводом Међународног дана младих (12. август) активисти су посетили Дјечји дом „Младост“ у Бијелој. Том приликом поклонили су умјетничку слику и популарне књиге за младе.

О.Ђ.

Нађа Мишковић, ОШ „Октоих“, Подгорица

Розалија Францешковић и Исидора Аврамовић, ОШ „Д. Миловић“, Тиват

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

1. септембар 1440.

ПРВИ ПОМЕН ЦЕТИЊА

У которским архивима, помен Цетиња јавља се четири деценије прије него што је на том мјесту своју нову пријестоницу засновао господар Црне Горе Иван Црнојевић. У једном судско-нотарском спису стоји

како се извјесни „Тудор Ненојевић са Цетиња задужио код Луке Паутинова 14 перпера и 10 гроша, како би купио панцир који му је продао которски берберин Алегрет“.

3. септембар 1797.

ПЕТАР I ВРХОВНИ ПОГЛАВАР ЦРНЕ ГОРЕ

Представници трију црногорских нахија: Црмничке, Љешанске и Ријечке на народној скупштини изгласали су историјску одлуку да – „Ми сборно дајемо потпуној влади господину митрополиту Петру Петровићу да јест началник, протектор и заповједник нашега народа“. Таква одлука темељена је на схватању да је стварање независне и слободне Црне Горе крајем XVIII вијека наставак и продужење владавине династије Црнојевића, пошто је

Иван Црнојевић, или његов син Ђурађ, послје одласка из Црне Горе предао власт цетињском скупу истицали и главари трију нахија, позивајући се на хрисовуљу Иван-бега Црнојевића. На скупштини је такође одлучено да вођење спољне политике спада у искључиву надлежност Петра I, као врховног земаљског поглавара. Та је одлука поништила покушаје гувернадора Радоњића да предузме иницијативу у вођењу спољне политике.

7. октобар 1042.

ПОБЈЕДА ЗА НЕЗАВИСНОСТ

У бици на Туђемилском пољу код Бара дукљанска војска, под вођством кнеза Војислава, родоначелника прве црногорске династије Војислављевића, поразила је византијску војску. Побједа у бици која је почела у ноћи између 6. и 7. октобра, како у Барском летопису стоји, извојевана је ратним лукавством, којим је бројнија византијска војска, окружена невеликим бројем Војислављеве војске, заплашена и потучена. То је био други, тада успешан покушај

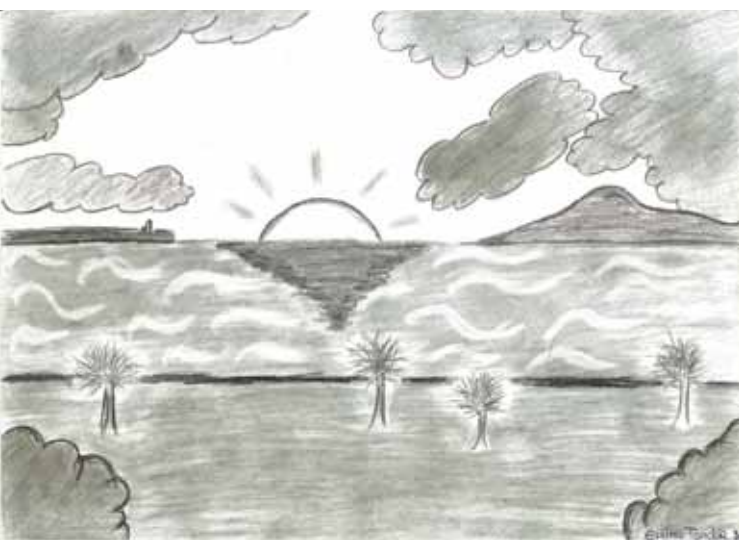
ослобађања Дукље од превласти Византије након 1035. када је Војислав у првој побуни доживио пораз. Послије те побједи, Византија је Дукљу, првој од јужнословенских кнежевина, признала независност, што је представљало и прво међународно признање државе чију ће врховну власт прихватити Рашка, Хум и Босна, све до њеног пада под Немањиће. Од 2007. Војска Црне Горе 7. октобар обиљежава као свој дан.

17. октобар 1767.

ШЋЕПАН МАЛИ ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На општецрногорском збору код Цетиња, за политичког вођу црногорског народа и државе дефинитивно је изабрана особа коју су Црногорци прихватили вјерујући да је она руски цар Петар III. Тим чином привремено је прекинут континуитет владавине династије Петровић Његош и црногорског Владиката и извршена политичка секуларизација, односно

одвајање цркве од државе. Не желећи да са себе скине вео тајанствености и месијанске улоге, Шћепан Мали поручио је у прокламацији својим будућим поданицима: „Када истинитог бога упознате и учините опште и вјечно примирје међу вас, да не би било никаквих неспоразума и крвопролића, тада ћете сазнати ко је Шћепан Мали.“

Розалија Францешковић и Исидора Аврамовић, ОШ „Д. Миловић“, Тиват

Предшколско образовање из угла психолога РАД СА ЋЕЦОМ

ПИШЕ: Лидија Мирковић

Постоји низ превентивних задатака које обавља психолог у предшколској установи. Он прије свега континуираним праћењем и обиласком група утврђује развојни статус ђетета, прати прилагођавање ђеце на вртић, утврђује њихов општи развојни статус ђеце, прати задовољавање

биолошких и психичких потреба ђетета кроз васпитнообразовни рад и идентификује ону са посебним потребама.

Осим тога, психолог организује и психолошке радионице са предшколцима које се изводе са циљем да код ђеце унаприједи вјештине само изражавања и

споразумијевања, да ојачају повјерење у себе и друге, да обогате позитивна сазнања о себи и другима и да развију стратегије за превазилажење непријетних психичких стања и помоћу успостављању емоционалне стабилности.

ПРЕВЕНЦИЈА

Данас се огромна пажња посвећује превенцији у свим областима људског функционисања. Међутим, постоји читав један област, читави скуп дјелатности у оквиру којег превенција има највећи значај, јер и постиже најдрагоцјеније ефекте, а то је, свакако, рад са дјецом. Чињеница је да је млади организам у раним фазама развоја осјетљив на спољашње утицаје и да има појачану способност учења.

За област превенције менталног здравља и здравља уопште такође је важна чињеница да све оно што постане дио

искуства ђетета на раном узрасту, у већини случајева, остаје трајни дио његове личности и има огроман утицај на целокупан начин функционисања у каснијим фазама развоја његовог, чак и у зрелом добу.

Препорука је да превенција у виду информисања и едукације путем медија, различитих чланака и школа за родитељство почне што раније, у самој фази планирања породице, а најактивнији вид превенције менталног здравља тек са поласком ђетета у вртић. Осим ране интервенције и савјетовања, најважнија област рада психолога

у предшколској установи је управо превенција менталног здравља. Психолог у вртићу има задатак да обезбиди одговарајуће, сигурно и подстицајно окружење у којем ће свако дијете, задржавајући своју индивидуалност, расти и развијати своје потенцијале. Он настоји да, директно или индиректно, подстакне психофизички развој свог ђетета и да савјетодавним радом и директним интервенцијама у групи помогне у превазилажењу тешкоћа у адаптацији, развојних криза, поремећених навика, проблематичног понашања итд.

ОШ „Бојић Јојић“ из Андријевице прославила 149 година

ПОНОСНИ НА ДУГУ ТРАДИЦИЈУ

Основна школа „Бајо Јојић“ из Андријевице прославила је 149 година постојања. У препуној сали Центра за културу изведен је богат културно-умјетнички програм. Осим музичких тачака, краћих драмских текстова и рецитација, наставници су осмислили и организовали квиз знања за ученике од шестог до деветог разреда. Организовано је и такмичење рецитатора у двије категорије. У школи је постављена и изложба ликовних радова ученика старијих разреда.

Као иновативну ваннаставну активност ваља издвојити Креативну радионицу. Ђачки радови били су изложени у холу Центра за културу, и гости су могли да уживају у рукотворинама ове маштовите и вриједне групе ученика. Центар је као суорганизатор манифестације најуспјешнијим ученицима

додијелио дипломе.

Ученици и наставници поносни су на дугу традицију своје школе. Минули вијек и по, награде и велики број истакнутих стваралаца из области науке и културе које је

изнедрила ова установа, обавезују на још боље резултате у наставним и ваннаставним активностима.

Новинарска секција

СА МОГ ПРОЗОРА

Живим у великој бијелој згради обасаној сунчевом и мјесечевом свјетлошћу и освјетљеном свим кишним капима. Али најљепши од свега је поглед са мог прозора иако је само на другом спрату.

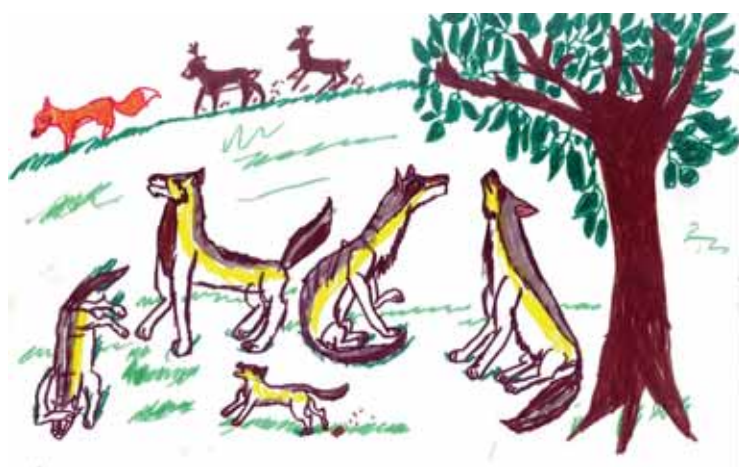
Кроз њега видим високе четинаре, па понекад и неког врапца у потрази за сласним црвићима. Сунце ми тако јако бије у очи али због те велике љепоте послје кише, ја јасно видим дугу и разиграну дјецу у парку како јој се диве.

Кишу сматрам као прегршт драгуља, а онда се шарени кишобрани уздигну све до облака. Када је град, напољу ни живе душе, али ме очара та његова љепота. Волим да гледам када муње парају небо и када миш стрепи да помоли свој носић.

У прољеће је дворшите моје зграде пуно разнобојног цвијећа, небо је ведро и плаво попут милиона различака.

Али најљепша од свега је тиха златна ноћ. Кад легнем да спавам, напољу кроз прозор бројим море звијезда али кад кажем „један“, хучање вјетра се претвори у умилан звиждук и ја полако тонем у сан.

Ксенија Беллада
ОШ „Сутјеска“
Подгорица

Нађа Мишковић, ОШ „Октоих“, Подгорица

Страхиња Ђилас, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

Jubilej: 65 godina Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ u Podgorici

sora ali je broj dece mali. No, naučili smo da se borimo sa tim nedostatkom. Harmo- nična atmosfera i saradnja kolektiva puno znače.

Kada govorimo o struk- turi naših učenika, nijesu svi iznad proseka talentovani, ali su svi opravdano ovde budući da su položili prij- emni ispit. Ono što se često previđa jeste da talenat predstavlja samo polaznu osnovu koja učeniku pru- ža mogućnost polaganja prijemnog ispita. A uz to je neophodan veliki trud i rad. Dakle: rad, talenat i ljubav

vranović i Enes Tahirović u Gracu, na jednoj od najpre- stižnijih akademija u Evropi. Naša bivša učenica Iva Ko- stić je na Univerzitetu Berkli, a prijemni ispit položio je i Dejan Ljujić.

Muzički instrumenti veoma su skupi. Imate li ih dovoljno, i kako se snalazite?

– Imali smo stare, do- trajale instrumente, koji su se morali štimovati čak ne- koliko puta tokom godine. Veliki izdatak predstavljalo je štimovanje klavira, pro-

kadar za obou i fagot, kojeg nema u Crnoj Gori. Nemamo ni profesore za odsjek horne, koja je veoma važan instru- ment. Ako dijete izrazi želju da pohađa neki odsjek za koji nemamo profesore, mora- mo angažovati stručnjake sa strane. Na primjer, nedostaju profesori za limene i specifič- ne gudačke instrumente sa dvostrukim piskom. Dugo su nedostajali profesori gitare, a sada nastavu izvodi devet diplomiranih profesora tog instrumenta. Nadamo se da ćemo u dogledno vrijeme imati sopstveni kadar.

nesu 50 državnih i 20 među- narodnih nagrada.

Kakvo je mjesto i uloga muzičkih i drugih umjetničkih škola u Crnoj Gori? Da ste u prilici, šta biste mijenjali?

– Muzičke škole nijesu samo obrazovne institucije, nego i kulturne. U svakoj sredini de postoji muzička škola, u stvari, postoji oaza kulture. Niže muzičke škole u Crnoj Gori, njih 12, šire i ispunjavaju kulturnu misiju u svojim sredinama. U svim

srednje škole. Nakon niže, srednju školu nastavi tek jedan odsto dece. U umjet- ničkim školama polažu se prijemni ispiti – dakle, pro- laze simbolični filter – pa ih čak i talentovana deca izbjegavaju. Ako se za opšti smjer srednje škole prijavi 20 uče- nika, to je uspjeh. Jedan od faktora jeste i to što je u sve većem spektru atraktivnih zanimanja muzika u šenci. Oni koji odluče da poha- đaju srednju školu moraju nastaviti studije budući da sa srednjom školom nemaju definisano zanimanje koje

gradu. Na primjer, sa Biblio- tekom „Radoslav Ljumović“, Galerijom „Most“, Muzejima i galerijama Podgorice, Festi- valom dečje muzike „Zlatna pahulja“, de su naši profesori angažovani u žiriju, sa Dječjim savezom, Muzičkim centrom, CNP-om, Centrom savremene umjetnosti, a posebno sa KIC-om „Budo Tomović“.

Postojalo je uvjerenje da ljudi u Crnoj Gori nijesu muzikalni i da nemaju sluha. Da li je ovo mišljenje osnovano?

– Muzikalnost i sluh, dvi- je su različite stvari. Svi ljudi posjeduju sluh. Međutim, muzikalnost je nešto drugo. Ljudi na ovim prostorima imaju sposobnost učenja jezika. Neko ko je nemuzi- kalan ne može baš lako učiti jezike. To je pogrešna teza, zato što je klasična muzika u Crnu Goru došla kasno. Izuzmimo gusle u ovom kontekstu. Kada je o ovoj muzici riječ, mi kasnimo 100 godina za Evropom. Muzika je došla, zapravo, sa kraljem Nikolom. Vidjevši da na dvo- rovima muzika ima važno mjesto, on je doveo prvog muzičara – Franja Vimera, koji je na Cetinju oformio orkestar za balske koncer- te. I kralj Nikola je tekstom „Balkanska carica“, za koju je muziku napisao Italijan Dionizio de Sarno San Đor- do, potvrdio muzikalnost. Princ Mirko je, takođe, bio muzički obrazovan i počeo da komponuje.

U sadašnje vrijeme or- ganizuju se audicije koje pot- vrđuju glasovni potencijal učenika. Naša deca ubjedlji- vo pobjeđuju na audicijama i takmičenjima. Imena naših učenika poznata su i van ovih prostora. Jelica Mija- nović je u Švajcarskoj, pred njom stoji sigurna muzička karijera. Tu su i Roman Simo- vić i Miloš Karadaglić, koji su poznati umjetnici u svijetu. Nevena Bajić studira flautu u Parizu, a Vladana Perović klavir u Rimu.

Članovi sekcije za pop muziku na sceni

prema muzici – sigurna je formula uspjeha.

Često se događa da uče- nici budu zatečeni koncep- tom, tj. nastavnim planom i programom. Oni nerijetko vole drugu vrstu muzike – narodnu, zabavnu, džez – ali ih umjetnička škola prirod-

mjena žica i druge dodatne popravke. Ali rukovodili smo se Njegoševom: „A u ruke Mandušića Vuka biće sva- ka puška ubojita“. Srećom, zahvaljujući pomoći Mini- starstva prosvjete i sporta, obnovili smo instrumentarij

Na svim festivalima vaši učenici osvajaju vrijedne nagrade. Koji je udio profesora u tome?

– I profesori i učenici ulažu veliki trud. Ne može se zanemariti ni kompletna atmosfera u školi. Pokazu- jemo razumijevanje prema

školama organizuje se kon- certna djelatnost, javni i in- terni časovi, izvode se djela klasika. Publika je tako u pri- lici da sluša klasičnu muziku.

Smatram da je u nižim školama potrebno proširiti obrazovni opseg, da treba izučavati više instrumenata

bi im na tržištu omogućilo posao.

Kakvu saradnju imate sa srodnim institucijama u gradu?

– Ostvarujemo saradnju sa brojnim institucijama u

PRVI UČENIK BJELOPOLJSKE MUZIČKE ŠKOLE

Da je škola opravdala 65 godina rada, pokazuje i to da je u svim segmentima crnogorske kulture i umjet- nosti zastupljeno (orkestri, nastavnici i upravni kadar, muzički urednici, saradnici) 80 odsto učenika naše škole. Uložena sredstva u ovu školu isplatila su se. Nedavno je obilježen veliki jubilej – 50 godina bjelopoljske muzičke škole, čiji sam bio prvi učenik. Jedan stručni učitelj tada je predavao solfedo, instrument, hor, a sada u toj školi radi 12 diplomiranih profesora muzike, od kojih je njih 10 steklo osnovno i srednje muzičko obrazovanje kod nas.

no usmjerava na klasičnu. Uspješno bavljenje nekom od ovih vrsta muzike zavisi upravo od toga koliko su uspješno savladali osno- ve klasične muzike. Srećna okolnost jeste to što smo, primjenjivanjem reformisa- nog obrazovnog koncepta, kao izborni predmet uveli džez muziku. To se pokazalo kao izuzetno dobar izbor. Angažovali smo profesore, realizovali smo i nekoliko važnih projekata, te uvideli da deca imaju izuzetan ta- lenat za ovu vrstu muzike. Osim toga, nakon završene srednje škole naši učenici uspješno nastavljaju školovanje na prestižnim školama za džez, kao npr. Filip Ga-

sa 32 pijanina, 20 violina, 12 harmonika, 11 minjon klavira i dva polukoncertna klavira. Takođe, i područno odjeljenje u Danilovgradu ima jedan minjon klavir i dva pijanina.

Postoje li odsjeci za koje nemate dovoljno stručnog kadra?

– Imamo odsjeke za koje je pitanje kadra potpuno riješeno. To su, na primjer, gudački odsjeci: viola, vio- lončelo i kontrabas. Istina, za kontrabas je angažovan spoljni saradnik, ali budući da je na ovom odsjeku mali broj učenika, to je dovoljno. Problem nam predstavlja

SARADNJA SA MUZIČKOM AKADEMIJOM

Naša saradnja do sada je bila periodična, mislim da bi mogla biti svestranija. Muzička akademija trebalo bi da je više upućena na srednje i osnovne muzičke škole. Na aka- demiji treba da znaju odakle dolazi muzički obrazovan kadar i da ima dublji uvid kada je o nastavnim planovima i programima riječ. Na prijemnim ispitima imaju svoje za- htjeve, bez dodirnih tačaka s programom predviđenim za srednje škole. Neophodno ih je uskladiti. Ranije je postojao veliki problem da naši učenici polože prijemni ispit na Cetinju, što nije bio slučaj sa drugim akademijama. Međutim, posljednjih godina mlado rukovodstvo pokazuje otvorenost koje je rezultiralo ugovorom o saradnji, koji već daje rezultate.

đeci koja se pripremaju za takmičenja, jer imaju još deset drugih predmeta koje moraju savladati. Nagrade dolaze kao rezultat šireg znanja i informisanosti o kompozitoru, vremenu, stilu i pravcu koji sviraju. Nije dovoljno samo svirati. Potpuno je drugačiji pristup sviranju melodija Rahmanjinova, Betovena, Mocarta, Baha... Vrijedne nagrade potvrđuje i to što naši učenici s lako- ćom polažu prijemne ispite na akademijama u regionu i u svijetu. U posljednjih 10 godina deca, u proseku, do-

ta. Takođe, neophodno je otvoriti nekoliko nižih ško- la na severu Crne Gore: u Mojkovcu, Rožajama i Plavu. U Danilovgradu je područno odjeljenje naše škole, a očekujemo da će i škola u Tuzima takođe steći taj sta- tus. Smatram da srednjih škola ima previše. Prema evropskim standardima, na 25.000 stanovnika ide jed- na niža muzička škola, a na otprilike 10 nižih muzičkih škola ide jedna srednja. Imamo 12 nižih, a Crnoj Gori do- voljna je jedna srednja ško- la. Manje je interesovanje za

IZDAVAČKA DJELATNOST NASTAVNIKA

Pored svoje redovne pedagoške djelatnosti, dio na- stavnika ove škole objavio je svoje radove iz oblasti pe- dagoške, stručne i udžbeničke literature, kao i solističke CD-ove. U oblasti stručne literature, radove su objavili: Mira Popović („Neppravilne podjele ritmičkih vrijednosti – bilježenje i izvođenje“) i Gordana Četković („Gradske pjesme iz stare Podgorice“). Autorske kompozicije: Ne- deljko Pejović: Pink varijacije (Oktoih, 1994), Fantazija br. 3 (UKCG, 1998), transkripcije – fuge i invencije J. S. Baha (Oktoih, 2000).

U oblasti pedagoške literature objavljuju: Srđan Bu- latović („Zbirka kompozicija i etida“, i udžbenik „Gitara za početnike“), Gordana Četković (koautor udžbenika Mu- zička umjetnost za VIII razred devetogodišnje osnovne škole), Olivera Dakić (koautor udžbenika Muzika za sred- nje stručne škole), Mira Popović (urednik izdanja udžbe- nika Muzički stan za IV razred devetogodišnje osnovne škole, urednik izdanja udžbenika Muzička kultura za V razred i Muzička umjetnost za VIII razred devetogodišnje osnovne škole), Milivoje Božović („Pet skica za gudače“, „Antologija solističke i kamerne muzike crnogorskih au- tora“, „Minijatura za tubu i gudače“ i „Godišnja doba“).

CD izdanja imaju: Olivera Dakić, kao autor muzike i aranžmana za muzički bukvar „Pjesmolov“ (CD, muzički bukvar), Srđan Bulatović (solo); „Gitara“ i „Live in Belgrade“, Bulatović u duetu sa Darkom Nikčevićem: „Duo“, „Nostalgija“ i „Dodir Crne Gore“. I Boris Nikčević nedavno je snimio svoj prvi CD u duetu sa Srđanom Bulatovićem. Zatim, Bulatović je i na CD-ovima festivalskih izdanja „Budva grad teatar“, „Guitar art“ i Kompilacija crnogor- skih autora, „Montenegrin Instrumental Forces“

Predavači ove škole aktivni su i u kreiranju muzičkog života i u radu strukovnih udruženja, a takođe nastupaju na koncertima kao solisti i u kamernim ansablama.

OD MOCARTA I VAGNERA DO BOČELIJA

Marija Mitrović (III razred, instrumentalni odsjek – klavir) završila je u Baru nižu muzičku školu. Kako je njena starija sestra već svirala klavir, i Marija je krenula njenim stopama. Njena profesorica je brzo uočila Marijin talenat, te je tako još u trećem razredu osnovne škole učestvovala na pojedinačnom takmičenju u Kotoru, a u petom razredu na takmičenju održanom na Cetinju.

„Profesori strpljivo prenose znanje i razvijaju kod nas umijeće prema ovoj vrsti umjetnosti, ali jedini problem predstavlja neadekvatan prostor za vježbanje. Teško je naći slobodnu učionicu da bi vježbali sviranje. Da bi bili uspješni, neophodno je četiri sata dnevno vježbati sviranje instrumenta“, objašnjava Marija.

Ona dodaje da, iako za razliku od njenih vršnjaka u drugim školama, imaju manji broj predmeta, cijeli dan provode u školi. Ali, sve je lakše uz dobru organizaciju, kaže Marija, uz napomenu da će nastaviti da se usavršava u muzici na nekoj od akademija u Srbiji ili Sloveniji.

Sara Serhatlić (IV razred, opšti smjer) na listi instrumenta klavir zauzima prvo mjesto, ali opredijelila se za opšti smjer u želji da stekne šire muzičko obrazovanje iz historije muzike, harmonije... Budući da je radni dan u umjetničkoj školi veoma naporan, ona smatra da se uspjeh može postići samo ako je motiv ljubav prema muzici. Kao i njeni vršnjaci, obično sluša pop i rok muziku bržeg ritma, ali voli i klasičnu, posebno melodije Mocarta („Rekvijem“) i Wagnera („Prsten Nibelunga“). Govoreći o daljem školovanju, Sara je sigurna u vezi sa izborom.

„Iako bi se moji roditelji radovali da izbor bude nešto profitabilnije, ja želim da upišem Muzičku akademiju na Cetinju. Trenutno stanje u Crnoj Gori ne obećava siguran posao u ovoj vrsti umjetnosti, odnosno zaradu. Ipak, uvjeren sam da će doći bolja vremena koja će muzici obezbijediti sigurniju poziciju“, ističe Sara.

Milan Bukilić (I razred, solo pjevanje): „Moj cilj je da školujem glas i naučim osnovne tehnike pjevanja. To iziskuje redovno vježbanje. Međutim, kako se sada moj glas mijenja moram biti pažljiv, jer opterećivanje glasnih žica može biti pogubno. Zato sam veoma zahvalan profesorima na razumijevanju. U nižoj Muzičkoj školi nijesam dobro savladao solfeđo, pa je trenutno to moj prioritet. Još je rano govoriti o daljem školovanju, mada bih volio da to bude muzika“, objašnjava Milan. On dodaje da često razmišlja o uspjesima njegovih starijih školskih drugova, a od umjetnika na svjetskoj sceni izdvaja Andrea Bočelija kao svoj uzor. Iako njegovi vršnjaci više slušaju folk, dens i hip-hop, Milan kaže da ga ta vrsta muzike ne privlači.

Milan Bukilić i Sara Serhatlić

Marija Mitrović

SEMINARI, KONCERTI, RADIONICE

„Zahvaljujući plodnoj saradnji sa podgoričkim KIC-om i 'Jazz artom' naši učenici iz prve ruke mogu oštetiti draž i ljepotu muzike. Zapravo, to bi mogao predstavljati dio praktične nastave. Ako muzika bude njihova profesija, to je veoma bitan segment“, objašnjava Mira Popović, pomoćnica direktora škole. Ona dodaje da kreativnost i potencijal Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“ dolaze do izražaja putem brojnih projekata. Na primjer, realizovan je projekat „Promenada kroz muzičku istoriju“ (autori Tomko Sagava i Maja Popović), i tom prilikom su se predstavili horski muški ansambl, kao i mješoviti hor i solisti, učenici solo pjevanja. Ova škola je bila jedan od nosilaca centralnog projekta manifestacije „Mjesec poštovanja džez u Crnoj Gori“ izvođenjem mjuzikla „Norina barka“, američkog kompozitora Elia Jamina. Mjuzikl „Nora's ark“ bila je kraća verzija originalnog izvođenja. Učestvovalo je oko 70 izvođača, 45 učenika osnovne, 15 učenika srednje, kao i pet osnovne baletske škole. Povodom obilježavanja Svjetskog dana muzike realizovan je projekat „Montenegro Jazz svita“ u saradnji sa KIC-om „Budo Tomović“ (hor, solisti, kao i orkestar škole sa džez kvartetom Patrika O'Lirija iz Njujorka). Izvedena je svjetska premijera muzičkog djela „Montenegro džez suite“ (Montenegro džez svita) američkog kompozitora Patrika O'Lirija. Projekat je realizovan uz podršku Ambasade SAD u Podgorici, Fondacije WUS i Ministarstva kulture Crne Gore.

U saradnji sa Francuskim kulturnim centrom, mladi solisti pripremili su koncert posvećen pjesmama iz francuskih filmova i mjuzikala. Takođe, organizovan je i koncert posvećen francuskoj pjesmi. Nastupili su orkestar škole, kao i solistkinje koje su izvele arije i duete iz najpoznatijih opera francuskih autora (G. Bize: „Karmen“ i L. Delib: „Lakme“). U sklopu održavanja manifestacije „Jazz Appreciation Month“, u organizaciji NVO „Jazz Art“, održana je desetodnevna radionica za studente sa muzičkih akademija u Gracu i na Cetinju. Održan je i završni koncert u galeriji „Mall of Montenegro“, Zetskom domu na Cetinju i u KIC-u „Budo Tomović“.

Pjevači instrumentalisti bili su u prilici da putem seminara prošire svoje znanje. Gostovanjem renomiranih muzičara održan je jednodnevni seminar koji je vodila poznata džez pjevačica iz Holandije Deniz Džana. U školi je održana i radionica džezova koji su vodili Alma Mičić i vokal Rale Mičić, gitarista i kompozitor iz Njujorka. Ovaj vid rada bio je namijenjen pjevačima i instrumentalistima.

Zahvaljujući saradnji sa Njemačkom Ambasadom u Podgorici, održan je seminar iz nastave klavira, violine, viole kamernog muzike, koji su vodili profesori Uliih van Vrohem (Hamburg, Njemačka) i Tatjana Prelević (Hanover, Njemačka), a priređen je i koncert u ambasadi.

Povodom obilježavanja dana škole izvedena je opera „Artiljerija rustikana“ makedonskog kompozitora Ruse Paunovskog u velikoj sali KIC-a „Budo Tomović“ pod upravom Irene Vuković. U izvođenju ovog djela učestvovali su hor, orkestar i solisti Muzičke škole. Ova ustanova je organizovala i koncerte u Kotoru i Bijelom Polju.

U okviru ovogodišnje manifestacije „Mjesec poštovanja džezova“ organizovana je radionica za džez pjevanje. Instruktorica džez radionice bila je poznata američka umjetnica Dina Dirouz (Dena de Rose), ugledni pedagog i univerzitetski profesor, koja već šest godina vodi odsjek za džez pjevanje na Muzičkoj akademiji u Gracu (Austrija). Radionicom su bili obuhvaćeni vokalni i instrumentalni ansambl, a kraj radionica označen je koncertom polaznika u koncertnoj sali škole i bio je otvoren za javnost. Podšetimo, Dina Dirouz je kompozitor, aranžer, pijanista i pjevačica.

16

SEPT.

Prosvjetni rad

UZOR MAJA PLISECKA

Pod rukovodstvom Rozice Popare, prve diplomirane balerine u Crnoj Gori, stasavaju male balerine koje sa uspjehom savladavaju tajne ove umjetnosti. Popara je bila jedna od 80 polaznica prve titogradske baletske škole, oformljene 1975. godine, koju je vodila profesorica Jelena Hajek iz Novog Sada. Završila je Srednju baletsku školu „Lujko Davičo“ u Beogradu i tada je više puta nastupala u baletu „Žizela“. Igrala je solo uloge u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu. Prema riječima Popare, niža baletska škola traje pet godina zajedno sa pripremnim razredom. Pored časova klasičnog baleta, učenici pohađaju istorijske igre, karakterne igre i klavir. Od kad se škola preselila u novu zgradu, uslovi za rad su znatno poboljšani, počev od garderobe, tuš kabina, tri sale kompletno opremljenih baletskim podovima, ogledalima, klavirima, CD-ovima, DVD-ovima, pa je kvalitet nastave daleko bolji.

Najveća satisfakcija malih balerina je nastup na godišnjem završnom koncertu, kao i nastupi na brojnim manifestacijama u Podgorici.

„Interesovanje dece za balet je ogromno. Svake godine primimo 30 učenika, a prijavi se skoro još toliko. Međutim, vremenom dođe do osipanja, zbog prevelikih obaveza, vještina u savladavanju vježbi, tjelesne težine... Niža baletska škola ima preko 200 djevojčica i jednog dječaka i svi su uglavnom tu isključivo svojom željom“, objašnjava Popara. Ona dodaje da prilikom upisa deca polažu prijemni ispit na kojem se ocjenjuju razgibavanje, savitljivost i muzikalnost. Profesorica Popara smatra da je problem što u Crnoj Gori ne postoji srednja baletska škola. Od dvadesetak generacija, koliko je ona odškolovala, samo jedan dječak je nastavio profesionalno da se bavi baletom, a samo nekoliko djevojčica je završilo srednju baletsku školu.

Na pitanje što deca imaju od baleta, naša sagovornica navodi: „Proveli su najljepši period života u svojim snovima, kao balerine u sali, dobili lijepo oblikovano tijelo, fizičku izdržljivost, koordinaciju pokreta, istrajnost u svemu čime se budu bavili, jer znaju da se do cilja dolazi napornim radom i odricanjem“, kazala je Popara.

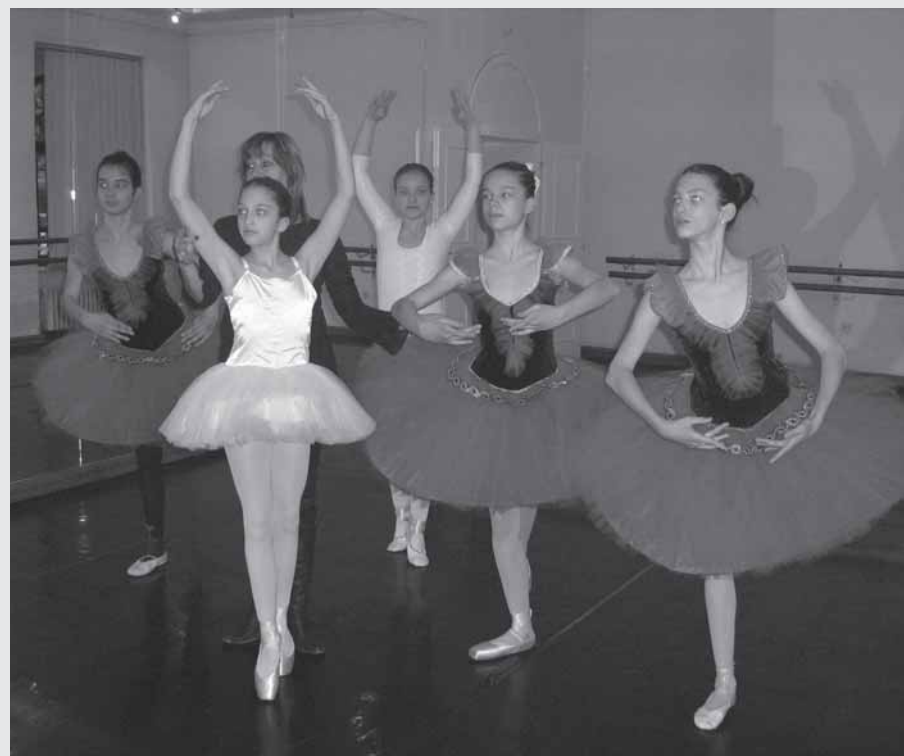
Naše sagovornice, male balerine, uspješno savladavaju tajne baleta i već mame aplauze publike.

Olga Radovanović je sa sedam godina počela da igra balet. „Kao mala, voljela sam da gledam balet na TV, a uzor mi je ruska balerina Maja Plisecka. Meni je balet zabava a ne obaveza. Svakodnevno radimo po dva školska časa, i da bi uspješno postigli i sve obaveze u školi, potrebno je veliko odricanje i ogromna ljubav. Iako nam takmičenja, jer smo jedina niža baletska škola u Crnoj Gori, imamo puno nastupa i to nam daje dodatnu

motivaciju“, objašnjava Olga.

Andrijana Petrušić: „Iako volim balet, mislim da ga neću nastaviti učiti, jer za to nema uslova u Crnoj Gori. Iako više volim moderni balet, klasični je dobar zbog oblikovanja tijela, hoda, držanja, a po tome se razlikujemo od drugara u školi“.

Katarina Perović: „Balet nam daje osnovu da lakše savladavamo druge igre, ali treba nam puno vremena i velika posvećenost. Balet nas uči odgovornosti, radnim navikama, odlični smo đaci, a idemo i na kurseve jezika“.

Klasa profesorice Rozice Popare

Osnovna škola „Branko Višnjic“, Krstac STO OSAM GODINA ŠKOLE NA GRANICI

Selo Krstac, na granici sa Bosnom, gotovo odumire. Tu nema više ni industrije, ni pošte, ni prodavnice. A brzo će nestati i spomenik borcima NOB-a, koji se kruni jer je iz-

voj uspješnoj direktorici Senki Goranović za spas i opstanak škole bila je i ostala jedina mogućnost – apel donatorima od Tivta do Subotice, koji su se odazvali. Tako je renovira-

prvenstveno zahvaljujući donatorima: Dušanu Govedarici, Đorđiju i Novu Goranoviću, Veljku Bijeliću, Nađi Đurović.

Vrijedna i neumorna direk-

NEKADA IH JE BILO MNOGO VIŠE: Ispred škole

građen od spuškog kamena, neotpornog na mraze i vjetrove sa Golije, Somine i Gata.

Tu je jedino još škola sa 18 učenika. A nekada ih je bilo dvadeset puta više. No-

na napuštena fiskulturna sala, okrećena školska zgrada, asfaltirano igralište i zamijenjena dotrajala stolarija. Obnovljena je i biblioteka, knjižni fond povećan sa 4.200 na 5.800,

torica je, pozdravljajući brojne goste na nedavnoj svečanosti, istakla 1904. godinu kada je škola otvorena i potom govorila o njenom razvoju i uspjesima. Tom prilikom uručena je nagrada najboljoj učenici škole Milici Manojlović, šesti razred.

Bl. Koprivica

OŠ „Jovan Tomašević“ u Virpazaru DOBRI GLUMCI I PJESNICI

Osnovna škola „Jovan Tomašević“ u Virpazaru suočava se s drastičnim opadanjem broja učenika. Đake iz Vranjine, Gluhog Dola, Sotonica, Bojovića i Limljana prevoze školska kombi vozila. Uz često poskupljenje goriva nije lako, ali se za decu mora sve učiniti. Kolektiv ima 30 uposlenih i 120 učenika. Živi radno, složno i odgovorno.

Jednodušni su u ocjeni da su dolaskom Novke Rebić, profesorice crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti, pokrenute brojne vannastavne aktivnosti. – S dnevnikom u ruci dobar dio života provela sam u OŠ

ranije nijesam imala pojma. Došavši u ovaj kolektiv, koji je moj drugi dom, brzo sam se adaptirala – kaže Novka Rebić. Zahvaljujući podršci kolektiva, ističe ona, iskustvo stečeno u Bosni i Hercegovini prenijela je ovdje. Pokrenula je razne sekcije, od kojih su najuspješnije dramsko-recitatorska i literarno-novinarska. Zapažene rezultate postižu na mnogim konkursima.

– Stigle su brojne nagrade, plakete, pehari, priznanja. Radovi mojih učenika zastupljeni su u brojnim antologijama i zbornicima. Stefana Đuranovića, učenika 8. razreda, i Ivana Đurovića, učenika 7. razreda,

Novka Rebić sa nagrađenim učenicima

„Slobodan Bajić Paja“ u Kalesiji kod Tuzle. Iako je stepen civilizacije, vaspitanja i obrazovanja činio dosta velike iskorake u Bosni i Hercegovini, ipak je mnogo bio izražen tamni vilajet koji stoluje u djelima nobelovca Iva Andrića. Patološka mržnja je zapljusnula i veliki broj onih čija je misija bila da šire ljubav, vaspitanje i obrazovanje. I ja sam se zbog rata, kao i mnogi drugi beskućnici, 1992. godine našla na ovome području. Da bih spasila sebe i porodicu, radila sam neke poslove u ugostiteljstvu, o kojima

s glumačkim i recitatorskim sposobnostima koje pošeduju, vidim kao buduće glumačke velikane. Da svakodnevno ne putujem od Sutomora do Virpazara i nazad, rezultati u ovim dvjema sekcijama bili bi još bolji, jer se dosta vremena izgubi čekajući vozove. Pokušavam na sve načine da kod dece razvijem saznanje da su laptop, digitron i mobilni telefon korisni, ali je knjiga nezamjenjiva – naglašava profesorica Rebić.

M. Čabarkapa

U Srednjoj školi „Vukadin Vukadinović“, Berane OBUKA ZA NASTAVNIKE EVALUATORE

Proces interne evaluacije ocijenjen veoma značajnim. U školi formiran odbor za obezbjeđenje kvaliteta. Nastavnički tim spreman za nove izazove

Srednja stručna škola „Vukadin Vukadinović“ iz Berane, poštujući zakonsku obavezu utvrđivanja dostignutog nivoa razvoja, počela je proces interne evaluacije. Ovim procesom želimo identifikovati oblasti koje je nužno poboljšati kako bismo unaprijedili postignuća učenika, njihova znanja i vještine. Interno obezbjeđivanje kvaliteta ima značajnu ulogu u razvoju škole, zbog čega smo u saradnji s učenicima, roditeljima, socijalnim partnerima i lokalnom zajednicom pripremili brojne mjere i aktivnosti usmjerene na razvoj vaspitno-obrazovnog procesa. Prvo, naši nastavnici tokom 2011. godine bili su uključeni u rad nekoliko radionica naslovljenih „Procesi i aktivnosti na obezbjeđenju kvaliteta –

interna evaluacija u stručnim školama“, koje je organizovao Centar za stručno obrazovanje zajedno s Britanskim savjetom.

U školi smo formirali odbor za interno obezbjeđenje kvaliteta, čiji članovi rade na pripremi plana internog obezbjeđenja kvaliteta za period 2012–2016, a formiran je i tim od 20-ak nastavnika evaluatora koji će prikupljati odgovarajuće podatke za procjenu kvaliteta rada. Kako bi procjena kvaliteta bila urađena u planiranom roku, uz pomoć Centra za stručno obrazovanje u prostorijama škole realizovana je obuka za 17 nastavnika evaluatora.

Medijator obuke Željko Raičević upoznao je nastavnike evaluatore, kao i članove Odbora za interno obezbje-

Naser Gargović

liću Radeviću, Vidaku Bulatoviću, Veljku Popoviću, Milosavu Kastratoviću, Miljku Vasoviću, Minju Vujadinoviću i brojnim drugim.

Od prije dvanaest godina najboljeg đaka poveljom i novčanom nagradom (250 eura) nagrađuje Fondacija „Draginja Čorović“ iz Podgorice. Ta čast ove godine pripala je Anđeli Želimić Šušić, sestri Ivane Šušić koja je školske 2002/2003. godine bila najbolji đak.

O svijetlom liku narodnog heroja Jovana Čorovića i njegove supruge Radmile, koji su dali život u borbi za slobodu, kao i Jovanove sestre od strica, prvoborca Draginje Čorović, govorila je direktorka Fondacije Stojanka Čorović-Konatar, ugledni ekonomista i privrednik iz Podgorice. Istakla je da škola u Bukovici svake godine

iznova svjedoči da znamo i umijemo da pamtimo, cijenimo i poštujemo one koji su u narodu i vremenu ostavili duboki trag i postali primjer na koji se uvijek, a naročito u prelovnim trenucima, možemo ugledati. A takva je bila i Draginja Čorović, koja je učila mlade da se u životu bore znanjem, uvijek teže boljem i ljepšem, te da do cilja stižu najboljim a ne najkraćim putem.

A koliko je Fondacija „Draginja Čorović“ opravdala svoje postojanje i djelovanje, potvrđuje i činjenica da Mirjanu Vemić, prvu učenicu koja je prije 12 godina dobila nagradu, očekuje odbrana doktorske disertacije u Holandiji.

Branko A. Koprivica

OŠ „Jovan Čorović“, Gornja Bukovica NAJBOLJI UČENIK ANĐELA ŠUŠIĆ

– Bogata i duga istorija škole u ovom kraju – Mirjana Vemić, koja je prije dvanaest godina dobila nagradu i povelju od Fondacije „Draginja Čorović“, braniće doktorsku disertaciju u Holandiji

Osnovna škola „Jovan Čorović“ u Gornjoj Bukovici kod Šavnika spada u red uzornih obrazovnih i vaspitnih ustanova. Ovogodišnji Dan škole proslavila je s novim učilima i knjigama, ali i s tridesetak novih prozora, za šta je Ministarstvo prosvjete uložilo znatna sredstva.

Bogata je i duga istorija

škole u Gornjoj Bukovici, koja datira od 1898. godine. U njoj su se školovale brojne generacije Durmitoraca, a mnogi od njih i danas, prema riječima direktora Zorana Dacića, naraštaju pričaju najljepše priče o nekadašnjim učiteljima: Vidoju Vukoviću, Obradu Čuroviću, Lazaru Boškoviću, Dimitriju Jakoviću, Novu Vukanoviću, Mi-

U Osnovnoj školi „Anto Đedović“ niz aktivnosti

ĐAK GENERACIJE MILICA MILETIĆ

Učenici Osnovne škole „Anto Đedović“ iz Bara i u novom, nedavno useljenom objektu škole nastavili su uspješan rad i za to u kontinuitetu dobijaju priznanja.

Na likovnom takmičenju

„Volimo Pipi, crtamo Pipi“, koje su organizovali dečji časopis „Cvrčak“ i izdavačka kuća Obodsko slovo iz Podgorice, ova obrazovna ustanova je kao nagradu dobila komplet knjiga u vrijednosti od 100

eura.

Oči takmičenja, u školi je organizovana kreativna radionica u kojoj su učestvovali učenici od prvog do petog razreda. Oni su crtali svoj omiljeni književni lik, a nastavnici su najbolje radove odabrali za takmičenje. Posebno raduje što su, kako ističu, među nagrađenim radovima i crteži prvaka.

Tamara Adamović (III razred) osvojila je prvo mjesto na takmičenju koje je organizovala škola „Petar Lubarda“ s Cetinja. Treću nagradu dobile su Mirela Šabotić i Đurđina

Krgović, učenice prvog i Staša Lekić iz trećeg razreda. Učenici i njihovi mentori prisustvovali su izložbi koja je organizovana u školi „Petar Lubarda“.

Škola je dobila i zahvalnicu od Školskog sportskog saveza Crne Gore za doprinos školskim sportskim igrama.

Osim likovnih i sportskih takmičenja, učenici su bili aktivni i u drugim vannastavnim aktivnostima. Dan planete Zemlje obilježili su akcijom čišćenja plaže, u kojoj su učestvovali učenici VIII razreda i članovi grupe Zdravi stilovi života, s nastavnicom biologije Radmilom Ščekić.

U školi je održan „Čitalački maraton“ na kojem su članovi literarne i recitatorske sekcije predstavili knjigu kao najboljeg prijatelja.

Uprava škole upriličila je svečanost za lučonoše – Milorada Vučeljića, Biljanu Jovičević, Kenana Kojića i Nikolu Vojvodića i Milicu Miletić, koja je proglašena đakom generacije. Nju je nastavničko vijeće nagradilo sa 50 eura, a novac je obezbijeden iz donacije porodice Marković.

D. Janković

Učenici OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica

ZA JAČANJE CRNOGORSKO-RUSKOG PRIJATELJSTVA

Na Kanli kuli u Herceg Novom, na ceremoniji „Ruska nagrada“ uručena su priznanja pojedincima zaslužnim za očuvanje i jačanje crnogorsko-

jezik i vole rusku muziku i kulturu, uz pomoć svoje nastavnice Jelene Jovičević, pripremili su za tu priliku kratki program. Na Kanli kuli nastupili su uz

(„Koračam Moskvom“), zatim Ksenija Lalić (za recitovanje stihova Sergeja Jesenjina „Pismo majci“). Grupa učenica izvela je i plesnu koreografiju „Kalinka“.

Učesnice programa na Kanli kuli u Herceg Novom

ruskog prijateljstva.

OŠ „Pavle Rovinski“ imala je čast da bude pozvana da učestvuje u programu. Nadareni učenici koji izučavaju ruski

velika imena iz svijeta klasične muzike. Gromoglasne aplauze dobile su Maša Vujadinović (koja je pjevala pjesmu „Tri srećna dana“) i Sara Radović

Đeca su se poslije uspješnog programa na ruskom jeziku pridružila publici i ostatak večeri uživala u ljepoti klasične muzike.

Š. B.

Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ na Cetinju

18 OTVOREN PUT U SVIJET UMJETNOSTI

SEPT.

Izložbe učenika u cetinjskoj Biljardi, podgoričkom Perjaničkom domu, kotorskoj Gradskoj galeriji i barskoj „Velimir Leković“. Obrazovni planovi i programi se osavremenjavaju. U planu otvaranje novih smjerova, kao i uspostavljanje saradnje s Međunarodnom mrežom umjetničkih škola

Cetinjska Srednja likovna škola „Petar Lubarda“, pored obrazovne misije, prepoznatljiva je i kao jezgro kulture i umjetnosti. Školuje mlade koji tokom daljeg obrazovanja i života slijede umjetničku putanju. Ipak, put do uspjeha nije jednostavan. Kako kažu u ovoj umjetničkoj školi, tale-

Gore, bilo je izloženo 397 u različitim tehnikama. Učenicima i mentorima ove škole pripalo je oko 50 nagrada.

Individualni pristup radu

Govoreći o specifičnostima sadašnjih generacija i upoređujući ih s prethodnim,

žemo pokloniti neophodnu pažnju. Na početku im je potrebna pomoć da u skladu sa svojim senzibilitetom pronađu odgovarajuću slikarsku tehniku. S vremenom se iskristališe najprivlačniji izraz, svojstven ličnosti. To može biti ulje na platnu, grafika, mozaik. Nakon srednje škole, njihov cilj je jasan i dilema u vezi s izborom pravca ne postoji. Posljednjih godina najviše ih privlači zidno slikarstvo – ikonografija.

Smjer likovni saradnik – slikar, pored klasičnog slikarskog obrazovanja, nudi i mogućnost obrazovanja putem drugih likovnih disciplina, kao što su crtanje, vajarne, grafika, restauracija, zidne tehnike i slikanje kopija. Grafički dizajner

RASKOŠ TALENTA

U Galeriji „Velimir A. Leković“ u Baru izlagalo je 50 učenika Likovne škole „Petra Lubarda“. Izložba je učenicima omogućila da pokažu šta znaju i umiju, a to je najbolji podstrek za njihov dalji rad. Kroz brojne javne prezentacije, izložbe, saradnju sa sličnim školama iz okruženja, ova škola pruža mladima mogućnost da veoma rano zakorače u svijet umjetnosti i afirmišu se na tom polju. Mr Anastazija Miranović, naglasila je da se umjetničke škole mogu smatrati elitnim po bogatstvu duha i onome što ostavljaju iza sebe, a ne po materijalnom bogatstvu.

nat predstavlja samo polaznu osnovu koja deci pruža mogućnost polaganja prijemnog ispita na akademijama, a veliki trud i rad neophodni su od samog početka školovanja. Tokom cijele školske godine učenici uz pomoć svojih profesora učestvuju na izložbama, likovnim konkursima, takmičenjima...

I ove godine održane su maturaške izložbe u cetinjskoj Biljardi i podgoričkom Perjaničkom domu na Kruševcu. Osim toga, učenici svih razreda izlagali su u kotorskoj Gradskoj galeriji i barskoj „Velimir Leković“.

Izložbe predstavljaju najbolji podstrek njihovom radu. Izloženi kritici i ocjenama javnosti, mladi uče kako da sigurnim koracima zakorače u svijet umjetnosti. Takođe, tu su i nagrade koje motivišu. Na konkursu „Mali likovni susreti“ koji su ove godine bili pod motom „Ja i...“ od pristiglih oko 1.500 radova iz čitave Crne

profesori uočavaju razlike u pristupu, umjetničkom stilu, kao i izrazu.

„Sadašnje generacije lakše prihvataju novine, jer im upućenost u moderne načine komunikacije to omogućava. Ipak, 95 odsto uspjeha leži u radu. Veliki rad i odricanje stoje iza uspjeha. Naravno, mi nastojimo da prenesemo iskustvo i znanje, te obezbijedimo stručnu literaturu. Veoma je važno poučiti ih da pravilno gledaju rad, postavljaju ga pravilno, da bi s vremenom mogli da formiraju istančan osećaj“, objašnjava Vulkan Lompar, profesor dizajnerske grupe predmeta.

Njegova koleginica Mirjana Vučković, profesorica likovne grupe predmeta sa iskustvom dugim skoro dvije decenije u ovoj školi, ističe prednosti individualnog pristupa radu.

„Budući da odjeljenja nijesu brojna, najčešće oko 11 učenika, svakom detetu mo-

ATELJE: Profesori i učenici zajedno

– saradnik, pored klasičnog dizajna, pruža edukaciju iz oblasti vizuelnih komunikacija, grafičkog oblikovanja knjige, grafičkih programa, tipografije, plakata, pisma fotografije i filma. Pored ovako bogatog spektra, u školi nastoje osavremeniti nastavne planove i programe.

NVO „Djeca Tivta“

VEĆE MINJE SUBOTE I POŠETA DOMU STARIH

Nevladino udruženje „Djeca Tivta“ organizovalo je minulog mjeseca dvije akcije. Prvo su u sklopu Festivala mediteranskog teatra, što je naziv za nekadašnje Tivtsko

zbito se u atrijumu ljetnikovca Buća – Luković. Tamo je bila postavljena i izložba njegovih fotografija „Deca su ukras sveta“. Uz dragog gosta, u programu su učestvovali plesni

pjesmom, „Djeca Tivta“ stigla su do Risna i Doma starih „Grabovac“. Njima je poeziju čitala Lejla Šabić, učenica OŠ „Drago Milović“, dok im je na

Minja Subota na sceni

kulturno ljeto, priredili „Veče sa Minjom Subotom“, a potom su, na Svjetski dan humanosti, obišli Dom starih „Grabovac“ u Risnu.

Drugovanje s Minjom Subotom, popularnim kompozitorom, interpretatorom i voditeljem kulturne televizijske emisije „Muzički tobogan“,

klubovi „Enigma“, „Modest“ i „Belisima“, učenice Škole za osnovno muzičko obrazovanje, flautistkinje Isidora Peraš i Emilija Vrzić, koje su imale klavirsku pratnju prof. Martine Lukšić, a solo tačku imala je i Božidarka Čelanović, učenica OŠ „Drago Milović“.

S darovima, muzikom i

harmonicima svirao Boško Tujković, pobjednik Festivala mladih muzičara Crne Gore.

„Mi vas volimo i uvijek mi slimo na vas“, poručila je mlada Lejla u ime „Djeca Tivta“, Muzičke škole i Modnog studija „Da kvi“.

S. Krstović

Veliki troškovi

„Naši obrazovni planovi i programi osavremenjavaju se proširivanjem saradnje sa srednjim institucijama, osmišljavanjem novih raznovrsnih aktivnosti škole, dok je način rada usmjeren k tome da učenici izgrade što bolju osnovu za studiranje na svim umjetničkim fakultetima, ali i da stečenim znanjima i vještinama obezbijede sebi egzistenciju. Za učenike grafičkog smjera Mirko Ilić održao je predavanje, kao i razgovor s učenicima. Takođe, i Mile Grozdanić, grafičar, jedan od vodećih u bivšoj Jugoslaviji, i Suzana Pajović bili su naši gosti. Ono što smatramo značajnim jeste nedavni poziv za saradnju sa Međunarodnom mrežom umjetničkih škola“, objašnjava Gordana Tomašević, direktorica. Kada je o izazovima i preprekama u radu riječ, ona ističe nabavku mate-

BIVŠI UČENICI SADA MLADE KOLEGE

„Oko 80 odsto naših učenika nastave studije na cetinjskom Fakultetu likovnih umjetnosti, u Italiji ili Hrvatskoj. Potvrdu dobrom usmjerenju predstavlja i to što su bivši učenici sada moje mlade kolege. Na primjer, Srđan Ilinčić i Branko Mrdak bili su i đaci, i profesori i direktori“, objašnjava profesorica Vučković.

Prema njenim riječima, deca vole rad na otvorenom, poput impresionista, van ateljea, a ambijent Cetinja pruža tu mogućnost. Ona ukazuje da đaci radovi bivaju zapaženi na likovnim konkursima, te da svoju školu i grad obogaćuju vrijednim priznanjima. Tako je na konkursu pod motom „Brže, više, jače“, koji su raspisali Ministarstvo prosvjete i sporta i Crnogorski olimpijski komitet organizovano takmičenje za srednje škole u dvije kategorije. Matija Katnić osvojio je I mjesto (IV razred, II kategorija), a Ksenija Efimenko pripalo je III mjesto u kategoriji prvih i drugih razreda.

podrški Ministarstva kulture, Ministarstva prosvjete i sporta, Prijestonice Cetinje (pomoć u vidu prevoza dece izložbe u Kotoru i Baru, štafelaj Kompanije „Čelebić“) ovi problemi se ublažavaju i prevazilaze. Zaredom za udžbenike i nastavna

šević.

Učenici iz svih crnogorskih krajeva

Kako je ovo jedina umjetnička škola ove vrste u Crnoj Gori, oko 70 odsto njenih učenika dolazi iz svih crnogorskih krajeva: Podgorice, Bijelog Polja, Budve, Pljevalja, Andrijevica, Herceg Novog, Budve, dok je preostalih 30 sa Cetinja. U dogledno vrijeme u planu je i otvaranje novih smjerova.

Teoriju prati praktični rad. Ogleda se u saradnji sa sličnim školama, institucijama, učesćem na radionicama, predavanjima, izložbama, projektima. Pomenimo samo neke od njih. Na primjer, na Prvom međunarodnom bijenalu grafike i slikanja (Rumunija) Milica Lakićević (III razred) osvojila je specijalnu nagradu, a Vladan Pejanović (II razred) II nagradu, na 31. malom bitoljskom Monmartru 'zlatna paleta' osvojili su Matija Nikčević i Miloš Kontić (IV razred). Učestvovali su u projektima „Otvori knjige, otvori um“ u CNB „Đurđe Crnojević“ i „Inkluzivni dizajn“ u saradnji sa FLU i Britanskim kulturnim centrom, kao i na mnogim drugim konkursima.

Š. Begzić

Na univerzitetima u Crnoj Gori počela studijska godina STUDENTI U KLUPAMA

Na fakultetima univerziteta u Crnoj Gori počela je studijska 2012/2013. godina. Najviše je visokoškolaca, oko 20.500, na Univerzitetu Crne

fakultetima nastava je počela 10. , na Univerzitetu „Donja Gorica“ 13. za brucose a 17. septembra za ostale studente. Dekani i profesori na fa-

planu i programu, rasporedu predavanja, nastavnom osoblju i dr.

Sa početkom školske godine paralelno završen je prijem u studentske domove,

NAJVIŠE BRUCOSA NA UNIVERZITETU CRNE GORE: Početak na Ekonomskom fakultetu

Gore, a njih oko 5.000 pohađa privatne visokoškolske institucije.

Predavanja su prvo počela na Univerzitetu „Mediterran“, 3. septembra. Na državnim

kultetima, studijskim programima i institutima poželjeli su dobrodošlicu brucosima. Akademci su dobili neophodne informacije o sadržaju studijskih programa, nastavnom

za koje u Crnoj Gori ima 1.542 mjesta. Oko 3.000 akademaca i ove godine će moći da se hrane u studentskim menzama.

O. Đ.

Princ Nikola Petrović posetio Univerzitet Crne Gore USKORO MONOGRAFIJA O FRANCUSKOM JEZIKU I KULTURI

Fondacija „Petrović Njegoš“ i Univerzitet Crne Gore zajednički će izdati dvojezičnu monografiju „Francuski jezik

princ Nikola Petrović razgovarao je 27. avgusta u Rektoratu sa rektorom prof. dr Predragom Miranovićem i glavnim

o mogućim oblicima buduće saradnje.

Kako je saopšteno sa Univerziteta Crne Gore, monogra-

Sa sastanka u Rektoratu

i kultura u Crnoj Gori (1830–1914)“, autorke Ivone Jovanović, docenta na Fakultetu za turizam i hotelijerstvo.

Predšednik Fondacije,

i odgovornim urednikom univerzitetskih publikacija prof. dr Borkom Vujičićem, o izdavanju monografije, kao i

fija bi trebalo da bude objavljena naredne godine.

O. Đ.

Donacija za cetinjsku likovnu akademiju SOLIDARNOST UMJETNIKA IZ REGIONA

Dio novca od aukcije radova nastalih na Likovnim susretima „Obojeni tonovi“ – Palić 2012. biće uplaćen kao pomoć Likovnoj akademiji sa Cetinja, čiji je dio zgrade, s jednim brojem studentskih radova, stradao u nedavnom požaru

Milka Delibašić, grafičar iz Nikšića, Sandra Đurović, grafičar dizajna sa Cetinja, i Zoran B. Leković, likovni pedagog, slikar i karikaturista iz Podgorice, učestvovali su likovnim susretima „Obojeni tonovi“, održanim ljetos na Paliću,

kod Subotice. Učestvovali su umjetnici iz Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije.

U galeriji Otvorenog univerziteta u Subotici organizovana je izložba likovnih radova koji su nastali na

ovim susretima. Štampan je izuzetno vrijedan i luksuzan katalog. Biće organizovana i aukcija radova koja će imati humanitarni karakter. Dio novca biće uplaćen kao pomoć Likovnoj akademiji sa Cetinja, čiji je dio zgrade, sa

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore JASNO DEFINISATI SVE NOVČANE TOKOVE

ČEKAJU PRECIZNE PODATKE O TROŠKOVIMA:
Predšednik UO
prof. dr Duško Bjelica

Državni fakulteti treba da dostave Univerzitetu Crne Gore (UCG) podatke o broju zaposlenih, primanjima iz svih izvora i ostalim finansijskim troškovima, nakon čega će početi pregovore s Vladom i Ministarstvom prosvjete i sporta o budžetu

za narednu godinu. To je zaključeno na šednici Upravnog odbora UCG održanoj 31. avgusta.

Povodom primjedbi da Rektorat pravi selektivnu raspodjelu ličnih dohodaka u samom Rektoratu i prema univerzitetskim jedinicama, prof. dr Duško Bjelica, predšednik Upravnog odbora, kaže da je na šednici zaključeno da se plate zaposlenih moraju obračunavati i isplaćivati u skladu s Granskim kolektivnim ugovorom. Donesen je i zaključak da se dostave podaci o broju zaposlenih za period 2008–2012. godina. „To će nam dati bar malo jasniju sliku. Naučnika i univerzitetskih nastavnika i saradnika u nastavi nikad nije dosta, za njih vazda ima posla, a da li se možda u nekoj drugoj strukturi zaposlenih eventualno i pretjeralo, videćemo nakon stručne

analize“, rekao je za „Prosvjetni rad“ profesor Bjelica.

„Zaključeno je da se napravi presek primopredajnog stanja na UCG do 11. jula ove godine, kada je novi Upravni odbor stupio na dužnost, s podacima o svim sredstvima na redovnim računima UCG, zatim o oročenim depozitima, o stanju svih dugovanja i potraživanja, uključujući investicije, istraživačke i međunarodne projekte, kao i izvještaj o stambenim jedinicama i drugim nekretninama u vlasništvu Univerziteta. U najkraćem, na dan našeg konstituisanja želimo jasno definisane sve novčane tokove u Rektoratu i nenovčana sredstva koja se mogu valorizovati, znači – jasno identifikovano polazno stanje našeg rada“, istakao je prof. Bjelica.

O. Đ.

OBRAZOVANJE PROSVJETNIH RADNIKA Rusko iskustvo REFORMA – DRUŠTVENI DOGOVOR

Najošetljivije tačke visokog pedagoškog obrazovanja nisu u vezi s procesom i sadržajem njegovog dobijanja od strane studenata, budućih prosvjetnih radnika, nego s onom socijalno-kulturnom sredinom u koju se potom uključuju mladi stručnjaci

Valerij Solomin

Glavni pravac razvoja sistema obrazovanja prosvjetnih radnika nije više u tome da nam predstoji jednostavno pretvaranje pedagoških univerziteta u „krupne bazične centre za pripremu prosvjetnih radnika“, nego u njihovom kvalitetnom miješanju u skladu sa životnom realnošću.

To zahtijeva „prebacivanje“ visokoškolskog menadžmenta na kolosijek „menadžmenta zajedništva“, imajući u vidu razvoj mreže i usaglašavanje s univerzitetskim inovacionim centrima u zemlji i inostranstvu.

Neophodna je i izmjena pozicije pedagoških univerziteta, koji treba da se transformišu u moćne tehnološke platforme s inovacionom strukturom. Riječ je, u tom smislu, o realizaciji inovacionih tehnoloških modela, primjenljivih na pedagoške sfere.

Restrukturiranje pedagoških visokoškolskih ustanova nije novo pitanje. Danas se taj proces realizuje po prilično mehaničkoj shemi: pedagoške visokoškolske ustanove ulivaju se u klasični univerzitet prema „mjestu stanovanja“. Možda bi bilo dobro predložiti alternativni model – restrukturiranje prema granskom principu, na primjeru Ruskog državnog pedagoškog univerziteta stvarati mrežu konzorcijuma visokoškolskih pedagoških ustanova pod nazivom „Prosvjetni kadrovi Rusije“. Novi model mogao bi realno da poveća konkurentnost pedagoških obrazovnih ustanova i za studente otvori perspektivne varijante scenarija za sticanje visokog pedagoškog obrazovanja.

Reforma visokog pedagoškog obrazovanja je ozbiljno pitanje razvoja društva u cjelini, ona je svojevrsni društveni dogovor. Najošet-

ljivije tačke visokog pedagoškog obrazovanja nisu u vezi s procesom i sadržajem njegovog dobijanja od strane studenata, budućih prosvjetnih radnika, nego s onom socijalno-kulturnom sredinom u koju se potom uključuju mladi stručnjaci. To znači da problem izlazi iz okvira samog pedagoškog obrazovanja, on je povezan s efikasnošću realizacije pedagoške funkcije društva u cjelini.

Osim toga, ne treba zaboraviti to da sferi obrazovanja nisu potrebne ishitrene promjene, ni u sadržajnom, ni u institucionalnom pogledu. Zato mislimo da reformama koje su već ostvarene u pedagoškom obrazovanju, treba omogućiti da se razvijaju i jačaju.

Preveo

Slavko Šćepanović

Umjetnici iz Crne Gore, učesnici paličkih likovnih susreta

jednim brojem studentskih radova, stradao u nedavnom požaru.

Likovni susreti na Paliću, organizovani na visokoprofesionalnom nivou, bili su jedno lijepo iskustvo. Treba istaći da i dvije mlade umjetnice sa Fakulteta likovnih umjetnosti sa Cetinja ostavile odličan utisak i vrlo kvalitetne radove. Atmosfera koja je vladala među umjetnicima, kako kaže Leković, bila je izvanredna. Svoje slobodno vrijeme koristili su za druženje, razmjenu iskustava i obilazak prelijepih znamenitosti Palića.

Š. B.

Reagovanje Ministarstva nauke povodom nekih medijskih informacija o učešću NVO u radnoj grupi za poglavlje 25 – Nauka i istraživanje u pregovorima o pristupanju EU

CIVILNI SEKTOR RAVNOPRAVAN SA VLADINIM

Ministarstvo nauke saopštilo je da su iznenađeni informacijama iz teksta „Civilni sektor napušta radne grupe?“, objavljenim u dnevnim novinama „Vijesti“, a u kojem se govori o učešću NVO u radnoj grupi za poglavlje 25 – Nauka i istraživanje u pregovorima o pristupanju EU. Iz Ministarstva saopštavaju da su do sada održana tri sastanka radne grupe – prvi 27. jula, a naredna dva sa ekspertima iz Brisela – 30. i 31. jula u Podgorici.

„Ipored toga što su svi članovi radne grupe, bez izuzetka, bili blagovremeno obaviješteni o terminima zasjedanja, određeni broj se nije odazvao pozivu, što je, pretpostavlja-

mo, bilo uslovljeno ljetnjom pauzom ili pak velikim obavezama pojedinih članova. Od članova civilnog sektora pozivima na sva tri sastanka nije se odazvao samo jedan član, dok su ostala dva člana NVO ne samo aktivno učestvovala u dosadašnjem procesu priprema, već će u Briselu biti zaduženi da prezentuju neke od najvažnijih oblasti koje ulaze u proces skrininga. Dodjela ove vrste odgovornosti jasno govori o odnosu Ministarstva nauke prema članovima civilnog sektora“, navodi se u reagovanju.

Saopšteno je da će Ministarstvo obezbijediti putne troškove za sve članove radnih

grupa koji će imati izlaganja na skriningu, ne praveći razliku između predstavnika civilnog i vladinog sektora, jer je riječ o jedinstvenom timu.

„Otvoreni smo za punu saradnju s medijima tokom procesa skrininga i kasnije pregovora za poglavlje 25, te stoga očekujemo da se sve buduće informacije koje se tiču ovog pitanja provjere s nama prije nego što budu objavljene, kako ne bi dolazilo do sličnih propusta u informisanju javnosti“, stoji u saopštenju Smiljane Prelević, šefa radne grupe za poglavlje 25 – Nauka i istraživanje.

O. Đ.

Objavljeni novi pozivi u okviru programa FP7

OSAM MILIJARDI EURA ZA NAUKU

Evropska komisija objavila je posljednje pozive za projekte u okviru programa FP7, za koje je obezbijedeno i najviše novca. Ukupan budžet od 8,1 milijardu eura namijenjen je za podršku projektima i idejama koje za cilj imaju jačanje konkurentnosti Evrope i rješavanje pitanja kao što su: unapređenje ljudskog zdravlja, zaštita životne sredine i nalaženje rješenja za nove izazove, poput urbanizacije i upravljanja otpadom.

Kako je saopšteno iz Ministarstva nauke Crne Gore,

univerziteti, istraživačke organizacije i privredni subjekti biće među 15.000 korisnika finansijskih sredstava u oko 1.300 projekata.

Za očuvanje okeana i voda, bolje korišćenje sirovina, efikasnu energiju, unapređenje efikasnosti u obradi bioloških resursa, razvoj „inteligentnih“ gradova i rješavanje pitanja reforme javnog sektora, te istraživanja mozga i antimikrobne otpornosti biće izdvojeno 4,8 milijardi eura.

Drugi ključni prioritet jeste da Evropa postane destinacija

za istraživače svjetske klase. Za ovaj prioritet izdvojeno je oko 2,7 milijardi eura, a realizovaće se uglavnom kroz pojedinačne grantove Evropskog istraživačkog savjeta (1,75 milijardi) i kroz „Akcije Marija Kiri“ (963 miliona), namijenjene za obuke u istraživanjima i za mobilnost.

Malim i srednjim preduzećima namijenjeno je 1,2 milijarde eura za projekte.

O. Đ.

Ljetnja škola nauke na Ivanovim koritima

ČASOVI O NAJNOVIJIM DOSTIGNUĆIMA U NAUCI

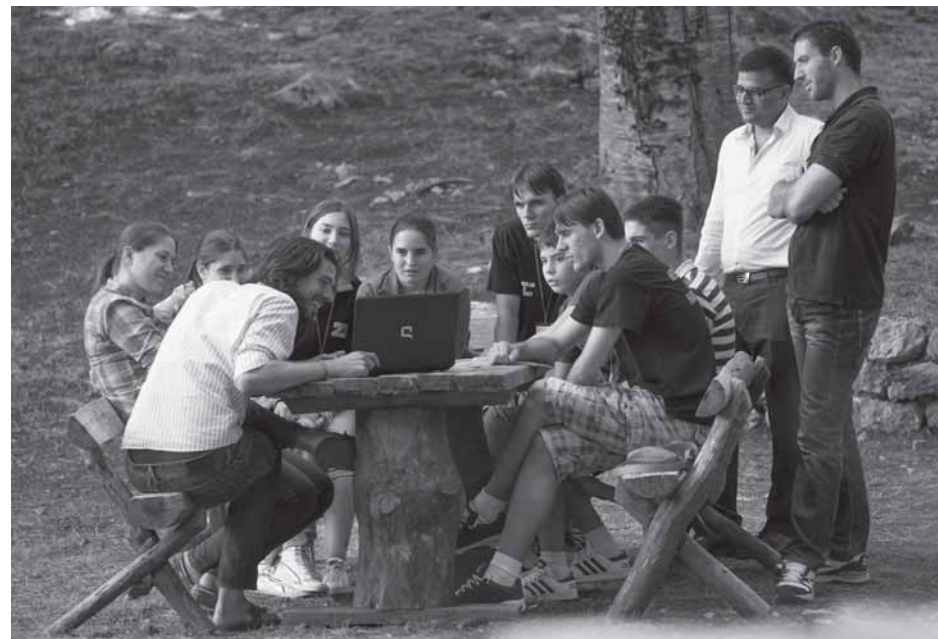
Učesnici su bili najbolji đaci, pobjednici na državnim takmičenjima iz matematike i fizike, te takmičari sa međunarodnih olimpijada znanja

Fondacija za promociju nauke Prona organizovala je na Ivanovim koritima od 12. do 18. avgusta ljetnju školu nauke za 35 mladih koji su pohađali predavanja o najnovijim dostignućima u mate-

matiki i prirodnim naukama.

Učesnici su bili najbolji đaci, pobjednici na državnim takmičenjima iz matematike i fizike. Učestvovali su i takmičari s međunarodnih olimpijada iz matematike, bi-

ologije i fizike. Novina je da je konkurs bio otvoren samo za učenike koji do sada nisu učestvovali ni na jednoj Proninoj ljetnjoj školi. Po prvi put dio polaznika izabran je na osnovu preporuke škola

Učionica u prirodi

Doc. dr Irena Orović, najuspješnija žena u nauci u prošloj godini

ISTRAŽIVANJE JE TRAJAN PROCES

Dobijanje novih rezultata, uobličavanje novih teorija, za jednog naučnika predstavlja veliki izazov i veliko zadovoljstvo u trenutku kada dođe do uspješnog rješenja

Za najuspješniju ženu u nauci u prošloj godini Ministarstvo nauke proglasilo je doc. dr Irenu Orović. Ona je angažovana u nastavi na Elektrotehničkom fakultetu, Fakultetu za pomorstvo, Fakultetu za turizam i hotelijerstvo i Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore.

„Radim u jednoj izuzetno renomiranoj grupi za obradu signala i njihovu primjenu, u okviru koje smo objavili znatan broj radova u vodećim svjetskim časopisima iz ove oblasti, i time se afirmisali u svijetu. Ova nagrada je jedno izuzetno priznanje i potvrda da se u našoj sredini cijeni kvalitetan naučni rad, te za mene predstavlja jako važnu valorizaciju svih napora, zalaganja i posvećenosti, koji su doveli do uspješnih rezultata. Veoma mi je drago što naša sredina posjeduje senzibilitet i sklonost da cijeni značaj nauke i naučnih dostignuća“, naglašava Orovićeva, koja je i tokom studija više puta nagrađivana za dostignuća u oblasti obrazovanja i nauke: Nagrada „19. decembar“ Opštine Podgorica, nagrada CANU, internacionalna nagrada za najbolji doktorat u oblasti elektrotehnike dodijeljena u Sloveniji...

„Nauka pruža nepreglednu mogućnost za kreativnost, inovativnost, dovitljivost.

JEDNAKE ŠANSE

„Bavljenje naukom je djelatnost koja svima pruža iste mogućnosti, otvara iste perspektive, i to je jedna od mnogobrojnih prednosti ove djelatnosti. Nauka teži globalizaciji u smislu nestajanja svih granica i predrasuda koje možda postoje u drugim disciplinama, a takav je slučaj i s naukom i naučnicima u Crnoj Gori“.

Prema mišljenju Irene Orović, za bavljenje naučnoistraživačkim radom ne postoji radno vrijeme i motivacija nije u materijalnoj dobiti.

Objavila je 18 naučnih radova u vodećim svjetskim časopisima, kao i veći broj njih na konferencijama. Kao koautorica objavila je pet udžbenika. Recenzent je u vodećim svjetskim časopisima. Učestvovala je u realizaciji više domaćih i međunarodnih projekata.

Ujedno, proces naučnog istraživanja nije nešto što je trenutno, što treba da se završi i arhivira, već je trajan proces koji s vremenom samo uvezuje nova znanja, dostignuća i rezultate. Dobijanje novih rezultata, uobličavanje novih teorija, za jednog naučnika predstavlja veliki izazov i veliko zadovoljstvo u trenutku kada dođe do uspješnog rješenja“, priča Orovićeva.

Što se uslova za rad u Crnoj Gori tiče, oblast elektrotehnike – i konkretno oblast obrade signala kojom se bavi – takva je da pruža skoro jednake mogućnosti, bez obzira na to da li je u pitanju Crna

du s ostatkom svijeta rade na daljem prosperitetu i razvoju. Crna Gora u ovom pogledu ne zaostaje za drugima, te je čak u pojedinim oblastima koji-

ODLIV MOZGOVA

Svakom je istraživaču korisno da provede jedan period istraživanja u nekim drugim centrima, laboratorijama, institutima i slično. Na taj način stiču se kvalitetni kontakti, razmjenjuju ideje i proširuju vidici“, poručuje Orovićeva, koja je i sama tokom doktorskih studija i kasnije više puta gostovala na inostranim univerzitetima.

Gora ili neka druga evropska ili svjetska država. „Dostignuća u oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija, te zapažen razvoj i pristupačnost softvera, baza naučnih radova, testnih signala i slično, omogućio je naučnicima u Crnoj Gori da paralelno i u skla-

ma se bavi vrlo konkurentna“, ocjenjuje naša sagovornica.

A na pitanje koja je njena formula uspjeha, Irena Orović odgovara: „Da biste se bavili naukom, prvenstveno je potrebno da budete u potpunosti posvećeni, a to je moguće samo ako to zaista volite ili zavolite kao jedan dio sebe. U nauci sami sebi zadajete probleme i pronalazite rješenja, sami diktirate stepen opterećenosti i tako se osećate mnogo relaksiranije nego kada zadaci potiču od druge strane. Takav pristup mogao bi biti interesantan svim mladim i ambicioznim ljudima. Sticanje znanja ne prestaje onog dana kada završimo fakultet, već je proces koji traje cijelog života, a koji ne treba da opterećuje već da bude izazov!“

O. Đuričković

iz gradova u kojima je Prona održala festival „Nauka u pokretu“. Njima će biti otvorena vrata manifestacije „Noć istraživača“ 28. septembra, kao i Zimske škole nauke, na kojoj će, kao i do sada, imati priliku da se bave ozbiljnijim istraživačkim radom po ugledu na Istraživačku stanicu Petnica, s kojom je Prona uspostavila dugoročnu saradnju. U radu ove škole, pete po redu, učestvovalo je 25 predavača iz Crne Gore, Švajcarske, Francuske, Japana, Njemačke, SAD, Indije, Italije i regiona, kao i 11 asistenata, uključujući i bivše polaznike Pronine škole, koji su sada studenti na prestižnim univerzitetima u Evropi i SAD.

Jedan od osnivača Prone prof. dr Jovan Mirković navodi da je namjera Fondacije da na ovaj način, kroz popularizaciju nauke i saradnju sa naučnicima iz svjetskih naučnih centara, „doprinesu razvoju Crne Gore kao društva obrazovanih i kreativnih, smatrajući da je to najbrži put da mala zemlja nađe svoje mjesto u društvu prosperitetnih“.

Kroz predavanja, radionice, eksperimentalne praktike i aktivni samostalni rad, filmove i panel-diskusije, talentovani učenici imali su priliku da upoznaju posljednja dostignuća i izazove savre-

mene nauke. Bilo je vremena i za druženje. Organizovana su sportska takmičenja, kvizovi znanja, šetnje po Lovčenu, filmske projekcije, te izlet do mora.

„Posebna pažnja bila je posvećena širenju svijesti o Crnoj Gori kao mogućem modelu održivog ekološkog razvoja. Svi polaznici kampa učestvovali su u akciji pošumljavanja u Nacionalnom parku Lovćen, što će i ubu-

kroz saradnju sa biologima, hemičarima, geolozima, klimatolozima... Organizatori su se potrudili da odaberu najbolje i da im daju priliku da učestvuju na ovom jedinstvenom događaju“, istakao je Mirković.

Škola je organizovana u saradnji s Ispitnim centrom, Univerzitetom Crne Gore i Ministarstvom nauke.

Prema Mirkovićevim riječima, sljedeće aktivnosti

TEME

Učesnici kampa imali su priliku da čuju više o temama: Računarstvo inspirisano biologijom; Mit o vinu; Kako dopiremo do kvarkova i gluona; O beskonačnosti; Molekularna arhitektura života; Stem ćelije; Fizika grafena i polimera; Koliko su prirodni brojevi prirodni?; Izazovi medicinske biohemije; Superprovodnost, THz laser; Zaštita digitalnih podataka; Saturnovi prstenovi; Nauka kao izbor; Istorija ideja; Profilisanje i profilčari; Internet; Simetrije u fizici; Međunarodne matematičke, fizičke, biološke i informatičke olimpijade; Osnovi genetike; Matematika i origami; Neuralne proteze; Brzina hemijskih reakcija...

duće biti stalni dio programa škole“, kaže Mirković.

On dodaje da su organizatori pokušali da na Lovčenu prenesu atmosferu s fronta moderne nauke, koja je danas sve više interdisciplinarna. „U najvećim institutima i laboratorijama fizičari i matematičari pomjeraju granice

Prone su: manifestacija „Noć istraživača“, seminar o istraživačkim metodama u nastavi prirodnih nauka, zimski seminar u Istraživačkoj stanici Lovćen, „Nauka u pokretu“, a uskoro će biti objavljen prvi zbornik radova mladih istraživača.

O. Đ.

21

SEPT.

Prosvjetni rad

Njegoševo shvatanje crnogorskoga narodnosno-nacionalnog (etničkog) bivstva

CRNOGORCIZAM U KLINČU ILIRIZMA I SRBINIZMA

Svi oblici Njegoševoga srpstva i srbovanja bitno su samo likovi ondašnjih integralističkih ideja, ideali i utopikumi ujedinjenja i oslobođenja kojima je zaogrnuto žilavo, etničko crnogorsko narodnosno-nacionalno biće – crnogorcizam

Piše: Sreten Zeković

U dosadašnjem imenovanju i isticanju *kulturnih (narodnih)* preporoda ilirizma i srbinizma redovno je izostavljan i zanemaran crnogor(a) cizam čije se autentično narodnosno-nacionalno biće zamagljivalo u prevladavajućem silovitom klinču (između) dva oponentna tipa integralističke (ujediniteljske) ideje: (pro) zapadnog *ilirizma* na opštoj ilirskoj osnovi (sloju) i istočnog *srbinizma* (srbinstva, srpstva) kao jedin(stven)oga južn(g) oslovenstva, odnosno srpskoga jugoslovenstva kao svesrpstva „tri zakona“ (vjere) koji je obrnuti i preusmjereni ilirizam na srpskoj narodnosnoj osnovi i središtu, ispoljavan kao srpski romantič(ars)ki (nad)nacionalizam

Oponentnost do nametnutoga neprijateljstva ilirizma

i srbinizma vidljiv je u članku Vuka Karadžića „Srbi svi i svuda“: „Jer ako neće da su Srbi, oni nemaju nikakvog narodnog imena... Da reku da su Iliri ili Ilirci, to je mrtvo i tamno ime, koje danas ne znači ništa, jer sad svi znatniji istoriči dokazuju da stari Iliri nijesu bili Sloveni, i tako bi se oni tijekom imenom samo za to nazivali što žive u zemlji koja se negda zvala Ilirik, po čemu bi se ostali svi narodi koji u starom Iliriku danas žive (npr. Bugari, Arnauti, Cincari itd.) isto tako mogli zvati“. Znači, integralistički ilirizam je u jednoj opštoj „socijalnoj narudžbi“ (S. Matić) istisnut, zabranjen i zamijenjen *srbinizmom* prema postojećim Srbima, pa ako svi i svuda dobijaju *srpsko ime*, nije onda čud(n)o da ga dobijaju i Crnogorci.

U klinču (pomeđu) *ilirizma* i *srbinizma* (i u njegovom načertanijevskom liku), našao se *crnogor(a)cizam* koji je bio užilišten u crnogorsko narodnosno-nacionalno biće, najrazvijenija (crnogorska) nacionalna (samo)svijest, koja se u tradicionalnoj crnogorskoj zajednici nije nikada poistovjećivala sa širim etničkim zajednicama tako da se u njih posve utapala, gubila ime i bila preimenovana.

To je bilo *opšte stanje duha* toga vremena koje je konzumirao i Njegoš. Zato je Njegoševo srpstvo i srbovanje

poseban (ob)lik istočne integralističke ideje ujediniteljskoga oslobođenja i u skladu s tim i njegovo slavenosrpstvo (u užem) i srpstvo (u širem smislu južnoslovenstva). Na temelju autentičnoga, narod(nos)nacionalnog bića crnogorskoga, samobitno užilištenoga crnogorcizma, crnogorstva, nad(o)gradio je neetničko, nadetničko, nadnarodnosnacionalno ili višenacionalno integralističko srpstvo koje je pjesnička idealizacija integralističke istočne ideje ujedinjene (zajedničke) borbe, odbrane i oslobođenja južnoslovenskih naroda.

Iako je prihvatio srbinis(ti)čki oblik integralizma – (sve) Srba i (sve)srpstva, ono kod njega, kao i kod kralja Nikole, stalno *kontrastira* sa crnogorskim narodom, nacijom, otadžbinom, crnogorcizmom, Crnogorstvom. Ni po izričitim izjavama, terminološki, ni po idejnosti ni ideološko-političkoj praksi Njegoš nije potirao, potirao niti se odricao crnogorskoga narodnosnacionalnog (etničkog) bivstva u ime Srba i apstraktnog (sve)srpstva, ni samoga južnoslovenstva. Kao ni njegovi prijedodnici ni nasljednici, ni on nije nikada izrekao da su *Crnogorci etnički Srbi*, srpskoga etničkog bića i porijekla, osim kao i za sve Južne Slovene i ostale Slovene uopšte.

U Petnjici kod Šavnika nagrađeni pobjednici konkursa „Vukove zadužbine“

NJEGOVANJE NARODNOG STVARALAŠTVA

Priznanja za najbolje literarne, likovne i ručne radove dobili učenici iz više crnogorskih osnovnih škola

U konkurenciji 120 učenika iz 20 crnogorskih osnovnih škola, 19 učesnika nagrađeno je na konkursu Fondacije „Vukova zadužbina“ za najbolje literarne i likovne radove, te suvenire iz riznice starih zanata. Nagrade su im uručene na Petrovdanskoj skupštini u Pet-

Prvu nagradu na temu „Planinama nigdje broja“ došla je Lana Popivoda (OŠ „Oktoih“, Podgorica), drugu Vera Četković (OŠ „Dušan Obradović“, Žabljak), a treću Mia Klisić (OŠ „Okotih“).

Najbolje radove na temu „Da nam izvor ne presuši“

ni Prelević (OŠ „Vlado Milić“). Specijalna nagrada za likovne i ručne radove pripala je đacima OŠ „Sutjeska“ u Podgorici: Milini Bošković, Tamari Berilažić i Rastku Raduloviću. Najbolji vez imala je Mirjana Mandić (OŠ „M. Miljanov“, Bijelo Polje),

Đaci sa priznanjima

nji kod Šavnika.

Član Upravnog odbora Fondacije prof. dr Radenko Pejović naglasio je da je divno saznanje da kroz ovo takmičenje mladi njeguju narodno stvaralaštvo, te da su ovih sedam godina od talentovanih osnovaca dobili izuzetno kvalitetne radove. Nagrade je uručio pjesnik Vojislav Karadžić. On je tom prilikom čestitao takmičarima na izvanrednim radovima.

napisale su Mara Kandić (OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica) i Budimir Anđelić (OŠ „D. Obradović“) koji dijele prvu nagradu, drugo i treće mjesto pripalo je Lejli Pervan i Vukici Rašović (OŠ „Oktoih“).

Likovni radovi rađeni su na temu „Gdje god nađeš divno mjesto“. Najbolja je bila Sanja Bajčeta (OŠ „Marko Miljanov“, Bijelo Polje), dok su druga i treća nagrada pripale Valentini Marković (OŠ „Oktoih“) i Mile-

dok su druga i treća bile učenice OŠ „Oktoih“ Marija Marić i Viktorija Vukotić.

Prva i druga nagrada u kategoriji suvenira na temu „Iz riznice starih zanata“ dodijeljena je učenicima OŠ „Pavle Rovinski“ Bojanu Miloviću i Valentini Ostojić, dok je treći bio Vasilije Vukičević (OŠ „D. Obradović“).

Lj. V.

U KUSLEVOVOJ KUĆI U PODGORICI: Slike iz kolekcije porodice Žarković

CRTEŽ – MAJSTORSTVO LINIJE

Radovi predstavljeni na izložbi „Od skice do slike“ u Kuslevojoj kući u Podgorici, dio su iz kolekcije porodice Žarković, koja je vrijedno sakupljena od početka 70-ih godina prošlog stoljeća do danas. Izloženo je više od 40 radova najznačajnijih predstavnika crnogorske likovne umjetnosti bez kojih

se ne mogu zamisliti savremeni tokovi našeg slikarstva i vajarstva. Izložbu je otvorio Rifat Rastoder, potpredsjednik Skupštine Crne Gore. Istoričarka umjetnosti Petrica Duletić istakla je da izloženi radovi govore o veoma razvijenom sluhu za ljepotu i vrijednost umjetničkog djela, o radoznalosti i

osećaju za estetsku vrijednost.

Riječ je o radovima Gojka Berkuljana, Miomira – Damija Damjanovića, Zuka Džumhura, Andrije Girardija, Ismeta Hadžića, Mirka Kujačića, Cvetka Lainovića, Marka Lukovca, akademika Uroša Martinovića, Predraga Milačića, Pera Nikčevića, Ratka Ođalovića, akademika Pavla Pejovića, Zorana Petrušića, Mikija Popovića, Đorđa Pravilovića, akademika Aleksandra Prijica, Nikice Raičevića, akademika Voja Stanića, Velja Stanišića, Uroša Toškovića, Nikole Vujoševića, Vukote – Tupe Vukotića i drugih.

„Iako je crtež definitivna likovna osnova, suštinski rukopis autora i nepreparljivi argument pri mnogim analizama i vrednovanjima, mnogi umjetnici ga izbjegavaju za javno predstavljanje publici. Metafizika linije zahtijeva majstorstvo visoke klase. Umjetnici koji se predstavljaju ovim putem pripadaju toj grupi hrabrih stvaralaca koji se smjelo ogoljuju linijom, crtežom“, kazala je Duletić.

Ona je dodala da izložba, osim čisto umjetničkog, ima i edukativno svojstvo, jer gledajući prave majstore iz Crne Gore i regiona sadašnji mladi umjetnici imaju priliku da mnogo vide i nauče o crtežu, toj ipak likovnoj osnovi.

Š. B.

U Zagaraču kod Danilovgrada

OTKRIVENA SPOMEN-PLOČA MIODRAGU ČUPIĆU

Članovi Udruženja književnika Crne Gore posetili su krajem avgusta grob muzičkog pedagoga i romanopisca Miodraga – Mija Čupića, polo-

šić je istakao da se ništa tako usudno u životu ne spaja kao početak i kraj, kao rođenje i sama smrt. „Mijo je svoje ime gradio strpljivo, uporno, do-

talenata. Kao pisac, vaspitavao je čitaoce, otvarao im maštu, etiku i estetiku. Volio je ljude i svijet u vječnom trajanju. Imao je tvoračku snagu koja se, u

Ilija Lakušić otkriva spomen-ploču Miodragu Čupiću

žili cvijeće i oživjeli sećanje na ovog svestranog stvaraoca. Na rodnoj kući, u prelijepom kraljiku Zagaraču, predsjednik Udruženja pisaca Crne Gore Ilija Lakušić otkrio je spomen-ploču na kojoj je pozlatom utisnuta godina rođenja i smrti umjetnika Čupića. Laku-

stojanstveno, uzvišeno i hrabro. Umio je da bilježi i posmatra, imao i ljubav i strast, um i razum, bio učesnik i svjedok. Ova ploča na njegovoj rodnoj kući isijava čitavo jedno ljudsko iskustvo i značenje. Kao profesor, Čupić je vaspitavao generacije učenika, muzičkih

mjeri mogućeg, razračunala sa životom i antiživotom“, kazao je Lakušić. Stihove sećanja na Miodraga Čupića govorili su akademik Žarko Đurović, pjesnici Momir Vojvodić i Ranko Jovović.

M. Č.

UMJETNIČKI I EDUKATIVNO: Crtež Cvetka Lainovića

DRAGICA VUKOVIĆ

Prošle godine u Nikšiću je preminula Dragica Vuković, nastavnica istorije i geografije. Rođena je 15. maja 1944. godine u Selakovićima, Opština Bijelo Polje. Pedagošku akademiju završila je 1971. godine u Nikšiću, Odsjek za istoriju i geografiju.

Svoj radni vijek započela je u OŠ „Milovan Jelić“ u Bijelom Polju. Od 1985. godine stalno je zaposlena u OŠ „Ratko Žarić“, đe je radila do maja 2009. godine. Izvela je brojne generacije učenika koji će ponosno pamtili lik drage nastavnice. Savjesno i s ljubavlju je obavljala svoj posao. Učenicima je ulivala povjerenje, podsticala ih i motivisala za rad. Bila je pravična, nenametljiva i odgovorna.

Njen plemeniti lik prosvjetnog radnika krasile su najljepše ljudske osobine. Zračila je toplinom, druželjubivošću, pravdoljubljem i takvu ćemo je pamtili. Imala je veliko srce za učenike i kolege.

Radimir Kisić

ANKA – BAĐA DRECUN

Nedavno je preminula Anka Drecun, zvana Bađa, koje se nekadašnji učenici Učiteljske škole u Herceg Novom (1945–1948) rado šecaju. U školi se isticala marljivošću, pa je svoje znanje preko kružoka, kojima se u to vrijeme pridavao veliki značaj, prenosila na druge.

Kao učiteljica radila je u Petrovićima, Vidrovanu, Bogetićima i Velimlju, a od 1958. godine u Ulcinju. U međuvremenu je završila i Domaćičko-učiteljsku školu u Andrijevi. U sredinama u kojima je radila ulagala je veliki trud kako bi djeci, a svoje nije imala, omogućila da što lakše savladaju predviđeno gradivo i uspješno nastave školovanje, što su joj mnogi sa zahvalnošću uzvraćali.

Bađa nije bila samo aktivna u školi, već i u kulturno-umjetničkim društvima sredina u kojima je radila. Za svoj nesebičan angažman u školskom i vanškolskom radu više puta je pohvaljivana i nagrađivana. Bađe će se kao ličnosti, pored učenika koje je vaspitavala, s ponosom šecati i svi oni s kojima je radila.

Vojislav Miljanić

BLAGUTIN KNEŽEVIĆ

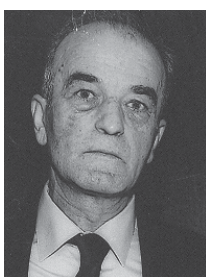
Blagutin Knežević rođen je 1954. godine u Dragovoljima (kod Nikšića). Njegovo djetinjstvo u poratnim godinama, dugo putovanje za osnovne i srednje škole, kao i mnoge brige i obaveze, činili su njegov životni put ni lagodnim ni lakim, ali čestitim i časnim.

Prva četiri razreda osnovne škole završio je u Dragovoljima, nastavio kao đak pješak u OŠ „Mileva Lajović-Lalatić“ u Rudom Polju, srednju i Višu pedagošku u Nikšiću.

Zaposlio se na Cetinju, u tadašnjem Obrazovnom centru, u kojem je radio 14 godina. Uvijek predan svom poslu, a po prirodi blage naravi i odmjereno u svemu, važio je za uglednog pedagoga. Prelazi u OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću, đe u narednih 14 godina radi kao zamjenik direktora i direktor škole. Radom, znanjem i požrtvovanjem ostavio je neizbrisiv trag i u ovom kolektivu. Iskrenim i otvorenim dijalogom sa svim kolegama, roditeljskom brižnošću i pedagoškim odnosom prema deci, umnogome je doprinio da učenici rado prihvate i s lakoćom savladaju obaveze koje nosi škola i nastava.

Po dobroti, poštenju i čestitosti pamtiće ga i pominjati mnoge generacije učenika.

Bl. Koprivica

MATIJA BJELICA

Nedavno je preminuo Matija Bjelica, istaknuti prosvjetni radnik. Rođen je 1938. godine u Donjim Crkvicama, u porodici istaknutih slobodara, ratnika, narodnih dobrotvora i zadužbinara, kakav je bio Matijin prađed Todor Bjelica, koji je krajem 19. vijeka narodu rodnog gornjevučedolskog kraja sagradio školu, crkvu i doveo vodu.

Završio je studije srpskohrvatskog jezika i jugoslovenskih književnosti na Filozofskom fakultetu u Skoplju. Kao gimnazijski profesor radio je u Rači Kragujevačkoj, Užičkoj Požegi, Stocu, Bratuncu, Ilijašu, Glamoču, Zenici, Sarajevu...

Đe god je radio, uvijek se pokazao kao čovjek, vaspitač i pedagog. Bio je čovjek pun duha, izuzetnog talenta, nadaren i cijenjen u društvu. Bio je vrstan poznavalac maternjeg jezika, nacionalne i opšte književnosti, narodne tradicije i epike.

Brojne generacije gimnazijalaca pamtiće njegova nadarena i stručna predavanja.

Branko Koprivica

OBREN ĆIPRANIĆ

Nedavno je u 73. godini preminuo profesor istorije i geografije Obren Milanov Ćipranić. Rođen je u selu Liverovići, Župa Nikšićka. Počeo je od župskog dječeta iz Liverovića, preko Nikšića, Mostara do Beograda, učeći i spremajući se za časni poziv prosvjetnog radnika, u čemu je zaista i uspio.

Transverzala radnog vijeka više je ličila na krivulju nego na magistralu, jer je početak radne karijere ostvario u pitomom Nudolu, a zatim su mu se selidbeni putevi ukristili preko Bosne, Žepe i Tinje, odakle dolazi u Rakovicu, gdje ostvaruje i penziju, da bi se potom vratio u rodne Liveroviće. Obren je bio svuda dobro prihvaćen i u svakom bi mu se društvu obradovali. U razredu i zbornici, i u svim mjestima gdje je radio, ostaje zapamćen kao dobar kolega, roditelj, profesor i razredni starješina. Od svojih vrlina sazidao je spomenik nezaborava, nešto najčasnije što čovjek iza sebe ostavlja.

Bl. Koprivica

ARHIVSKI ZAPISI

(Br. 2/2012, Cetinje)

Časopis za arhivsku teoriju i praksu „Arhivski zapisi“ u ovom broju objavljuje analitički rad dr Đorđa Borozana o Njegoševom diplomatskom djelovanju („Njegoševo diplomatsko djejanije“). Tu su i članci Srđana Pejovića („Osnovne karakteristike politike emitovanja novca u Knjaževini/Kraljevini Crnoj Gori“), Branislava Borozana („Neka razmišljanja o ubikaciji labeatskog Meteona“), Sretena Zekovića („Jedna sporadična arhivalija knjaza Danila“), Lovorke Čoralić („Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina“), Ivana Jovovića

(„Župe Barske nadbiskupije u izvještaju Vicka Zmajevića 1703. godine“), kao i dr Borisa Vukićevića („Početak hladnog rata u Evropi i prekid diplomatskih odnosa Svete stolice i istočnoevropskih država“). U odjeljku „Iz arhivske teorije i prakse“ objavljen je rad Jovana P. Popovića („Neki od postulata kao preduslova zaštite arhivske građe“), a u poglavlju „Dokumenti i sjećanja“ dati su radovi Ane Pejović („Uputstvo za sastav završnog likvidacionog bilansa privatnih kreditnih preduzeća u likvidaciji“) i Gorana Ž. Komara („Nota od Kuta“).

Glavni urednik je Srđan Pejović, odgovorni urednik Stevan Radunović.

O. Đ.

GLASNIK

(Br. 31, avgust 2012)

List SUBNOR-a Crne Gore „Glasnik“ objavljuje uvodnik „Medalja crvenog sjaja“ Dragana Mitovog Đurovića, a povodom 13. jula – Dana državnosti prenosi poruku predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića, izvještaj sa svečanosti u Podgorici, Baru, Virpazaru, Budvi, Plavu, Cetinju, Beranama, Rožajama, Danilovgradu i Nikšiću. Tu su i tekstovi o akademiji povodom 70 godina od formiranja Treće sandžačke, Četvrte i Pete crnogorske proleterske brigade, o obilježavanju 300 godina od bitke na Carevom

lazju, zatim posjeti delegacije SUBNOR-a Maroku, kao i o Glavnom odboru SUBNOR-a i antifašista Crne Gore. U odjeljku „Revolucija u pjesmi“ Bogić Rakočević piše o Janku Đonoviću, a u poglavlju „Životopis“ Zuvdija Hodžić o Mirku Borozanu. Predstavljene su i nove knjige: „Crnogorci internirani u Kampelu i Kolfjoritu (1942–1943)“ i „Spomenica crnogorskim antifašistima 1941/45 (opština Plav)“. Glavni i odgovorni urednik je Dragan Mitov Đurović.

O. Đ.

KOMUNA

(Br. 3, jun 2012)

Komuna, časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, u uvodnom dijelu donosi tekst Aleksandra Čilikova „Don Kihot pobjeđuje vjetrenjače“. O crnogorskom narodnom običajnom pravu piše dr Čedomir Bogićević, a doc. dr Maja Đurić u odjeljku Stranci fotografu u Crnoj Gori donosi priču o Amerikanci Klari Siprel. Tu su i tekstovi Irfana Ramčilovića (o Manastiru Đurđevi stupovi), Željka Milovića (o barskoj kartolini), Dražena Draškovića (Starcu Miliji – Kolašincu), Zorana M.

Zečevića (o beranskom Begluku), Ismeta Karamanage (o Valdanosu)... Za ovaj broj priloge su, takođe, pripremili: Branko Jokić, Vesko Baltić, Slavko Mandić, Željko Rutović, Ramiz Hadžibegović, Vladimir Bojković, Jovan Stamatović, Faruk Kalić, Dejan Miličić, Minja Bojanić, Kemal Musić, Voislav Bulatović, Rifat Gruda, Branislav Kadić, Dino Tuzović, Husein – Ceno Tuzović, Marija Čolpa i Zdravko Šakotić. Glavni i odgovorni urednik je Amer Ramusović.

O. Đ.

GLASNIK

(List Privredne komore Crne Gore, br. 6 i br. 7/2012)

Junski i julska brojevi „Glasnika“, lista Privredne komore Crne Gore, donose brojne informativne i korisne članke. Među temama se izdvaja početak pregovora za članstvo Crne Gore u EU, kao i poslovni boravak predstavnika iz oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija u Tajpeu (Kina). Tu je i zapis s trodnevne konferencije UN o održivom razvoju u Rio de Žaneiru, održane u junu, te o sporazumu o saradnji Komore i korejske Agencije za uvoz. Delegacija Privredne komore učestvovala je i na Forumu jadransko-jonskih privrednih komora u Brindiziju. Najavljeno je učešće Crne Gore na svjetskoj izložbi „Ex-

po“ u Milanu 2015. godine. List donosi priloge o javnim raspravama o Nacrtu zakona o zaštiti potrošača i Nacrtu zakona o potrošačkim kreditima. „Glasnik“ piše o poštanskoj markici izdatoj povodom otvaranja pristupnih pregovora sa EU. Privredna komora organizovala je radionicu o realizaciji izvoznih poslova, a u saradnji sa Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća okrugli sto o preduzetništvu u okviru osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja. Kompanija „13. jul – Plantaže“ dobitnik je Trinaestojulske nagrade, a Duško Knežević i Branko Pejović najvećeg regionalnog priznanja – „Najmenadžer“. List piše o proizvodnji organske hrane u

Crnoj Gori, a predstavljene su firme „Pingvin“, „Merkatorinternational“ i „Pirella“.

V. d. glavna i odgovorna urednica je Milka Pižurica.

Š. B.

Sedma berba koprive „Cetinje 2012“

MANIFESTACIJA PRIRODNE LJEPOTE I DUHOVNOSTI

U organizaciji Karnevalske družine „Đeca prirode“, „Zvijezde“ sa Cetinja i Udruženja žena antifašista Crne Gore na više lokacija u prijestonici organizovana je VII berba koprive „Cetinje 2012“.

Povodom manifestacije, u OŠ „Lovčenski partizanski odred“ priređena je izložba dečjih likovnih radova i herbarija na temu „Zdravlje i ljekovito bilje“.

U konkurenciji dečjih likovnih radova prva nagrada

dodijeljena je Peru Laličiću, VIII razred, druga Kristini Marković, VII razred, učenicima OŠ „Lovčenski partizanski odred“, a treća Nađi Stojanović, učenici IV razreda OŠ „Savo Pejanović“ iz Podgorice.

40. LIMSKE VEČERI POEZIJE KONKURS

1. Pravo učešća na konkursu imaju učenici srednjih škola sa prostora Srbije i Crne Gore. 2. Na konkurs se prijavljuje neobjavljen ciklus od pet pjesama.

3. Radove kucane mašinom u četiri primjerka i potpisane šifrom, kao i razrješenje šifre (u posebnoj kovrti) slati na adresu: Dom kulture „Pivo Karamatijević“, 31330 Priboj,

sa naznakom ZA KONKURS, najkasnije do 10. oktobra 2012. godine.

4. Žiri će odabrati i nagraditi najbolje cikluse.

Prva nagrada je štampanje zbirke poezije.

5. Završni programi manifestacije biće održani decembra ove godine.

Prva nagrada za herbarijume uručena je Jovani Konatar, druga Anji Pejović, a treća Nikoleti Radanović, učenicama VII razreda OŠ „Lovčenski partizanski odred“.

Za postignute rezultate u radu sa decom organizator je dodijelio zahvalnice profesorici Seidi Belegović, Melaniji Delji i Jevrosimi Vukmirović, a za saradnju, doprinos i učešće na manifestaciji zahvalnice su pripale OŠ „Savo Pejanović“ i OŠ „Lovčenski partizanski odred“.

Š. B.

Projekat „Beautiful Cetinje“

REKONSTRUKCIJA TRI ISTORIJSKA OBJEKTA

Na Cetinju je nedavno započeta rekonstrukcija bivšeg Britanskog poslanstva. To zdanje prvo je u nizu objekata koji će biti rekonstruisani tokom trajanja projekta „Beautiful Cetinje“, iza kojeg stoje

efikasnosti i radni angažman nezaposlenih stanovnika Cetinja. Tokom njegove prve faze biće rekonstruisana tri zdanja – uz britansko i rusko poslanstvo, i bolnica „Danilo I“.

Cijena započetih radova

– čija će potrošnja biti 'prepolovljena', a to će rezultirati godišnjim od 11.300 eura.

Znatan doprinos realizaciji projekta „Beautiful Cetinje“ pružili su i Zavod za zaštitu

Prijestonica Cetinje i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

Projekat podrazumijeva rekonstrukciju objekata u istorijskom jezgru grada, uz primjenu mjera energetske

iznosi 76.400 eura, a za povrat čitave investicije biće potrebno manje od sedam godina. Naime, po završetku rekonstrukcije, moći će se govoriti o izuzetnim uštedama, posebno u pogledu električne energije

spomenika kulture i Ministarstvo kulture Crne Gore, kao i Ministarstvo održivog razvoja i turizma, odnosno Ministarstvo ekonomije.

N. V.

Nagrađeni nikšićki osnovci

ISTORIJA SE UČI PUTUJUĆI

I ove godine nastavljena je lijepa tradicija jednodnevnih naučnih ekskurzija nagrađenih nikšićkih osnovaca. Obišli su praistorijsko nalazi-

ekskurzije je profesorica Ratka Radunović, koordinator Dječijeg saveza Nikšića, organizacije koja svake godine najbolje istoričare, geografe i

nina.

Ove godine mladi nikšićki istoričari i umjetnici, učesnici javnog likovnog časa,

šte Crvena stijena – Banjani, zatim jedini arboretum u Crnoj Gori – na obodu Grahovskog polja, kao i po poznatim rimskim mozaicima jedinstven istorijski spomenik Vila urbana u Risnu. Inicijator

likovnjake nagrađuje jednodnevnim ekskurzijama.

Arboretum sačinjava 127 vrsta egzotičnog drveća, žbunja i povijuša, od kojih su 94 alohtone vrste, dok su 33 autohtone vrste s naših pla-

molgi su da vide mozaike podova rimske Vile urbana, remek-djelo antičkih umjetnika iz trećeg vijeka.

Bl. Koprivica

UKRŠTENE RIJEČI BR. 137

VODORAVNO: 1. Ruski kompozitor, 13. Ime glumca Lankastera, 14. Crnačka duhovna muzika u SAD, 15. Dio Velike Britanije, 16. Bivši francuski biciklista, Bernar, 17. Grobna humka, 19. Fotografiska svjetlosna jedinica, 20. Neophodan začim, 21. Vrsta artiljerijskog oruđa, 22. Aždaje, nemani, 24. Domaća životinja, 25. Rimski car, Marko Aurelije, 31. Nota solmizacije, 32. Vrsta sportskog čamca, 33. Prvo i 14. slovo azbuke, 35. Lična zamjenica, 37. Država u Africi, 38. Ruska pjevačica, Pugačova, 40. Legendarni bokser, Marčano, 42. Baklja, buktinja, 43. Planina u Slavoniji, 44. Gradska podzemna željeznica, 46. Ista slova, 47. Bara, blato, 48. Skijaška disciplina, 49. Njemački književnik, Erih Marija.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13				14				15			
16			17					18		19	
20			21				22		23		24
25	26				27	28			29		30
31	32		33					34			
35	36		37					38		39	
40			41		42			43			
44			45		46			47			
48							49				

USPRAVNO: 1. Sveta ptica Starih Egipćana, 2. Ukupan potencijal nasljednih osobina, 3. Crnogorsko kolo, 4. Morski greben, 5. Vrsta lake tkanine, 6. Britanski filmski reditelj, Nikolas, 7. Nacionalni geografski institut (skr.), 8. Mjesto na ostrvu Korčula, 9. Novi vijek (skr.), 10. Čelična kasa, 11. Cirkuski glumac, 12. Identično, 17. Manekenka iz Engleske, Kejt, 18. Suprotni veznik, 21. Oznaka za tehnički nokaut u boks, 23. Vrsta ptice grabljivice, 26. U arhivu, među spise, 27. Grad u Kamerunu, 28. Druga žena (uz prvu) u bigamnoj porodici, 29. Savezna država SAD, 30. Grad u Njemačkoj, 34. Deficit, 36. Britanski kompozitor i gitarista, Galager, 39. Dvorac francuskih kraljeva u Parizu, 41. Engleska plemićka titula, 43. Pomoćni (skr.), 45. Oznaka za malu rokadu u šahu, 47. Auto oznaka za Leskovac.

Nikola Mirković

RJEŠENJE UKRŠTENIH RIJEČI BROJ 136 – VODORAVNO: Hijeronimus Boš, Asam, banje, hala, OPO, anketa, Koh, si, IMO, Eun, vi, Torkvato Taso, k, zi, Ibar, ŠA, b, am, štapin, ter, Lurd, irit, tire, uviri, TR, paroh, pasija, porast.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

GLAVNI UREDNIK: Aleksandar Čogurić

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja preplata 4,40 eura, polugodišnja 2,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.prosvjetnirad.co.me

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Prva grupa.

Zadatak. Opišite odnos lirskoga subjekta prema onome o čemu pjeva.

Druga grupa.

Zadatak. Opišite ošćećaje koje u vama izaziva pjesma.

Treća grupa.

Zadatak. Odredite glavne i sporedne motive u pjesmi:

Četvrta grupa.

Zadatak. Analizirajte odnos glavnoga i sporednih motiva u pjesmi; tj. njihovu međusobnu povezanost.

Peta grupa.

Zadatak. Pronađite riječi koje su na vas ostavile poseban utisak. Objasnite zašto.

Šesta grupa.

Zadatak. Otkrijte i protumačite osnovna ošćećanja i raspoloženja u pjesmi.

<i>Primer izgleda radnoga listica</i>	
Radni zadatak	Prostor za odgovor
Prva grupa.	.
Zadatak. Opišite odnos lirskoga subjekta prema onome o čemu pjeva.	

Dok učenici rade zadatak može se pustiti thno muzika.

Korelacija s predmetima: Gradansko vaspitanje, Likovna kultura, Muzička kultura.

TOK ČASA

Uvodna aktivnost: Nakon što su učenici/učenice pročitali, u sebi, odlomke iz poezije Lasguši Poradecija, započinjemo razgovor pitanjima kojima se predočavaju ciljevi časa. Prije postavljanja pitanja jedan od učenika čita pjesnikovu biografiju. Nakon toga jedan učenik ili učenica (može i nastavnik ili nastavnica) čita izražajno pjesmu „Kolo cvijeća“ uz muziku narodne pjesme sa CD-a.

Lazar Sotir Gušo (1889–1987), albanski pjesnik, poznat po pseudonimu Lasguš Poradeci, rođen je u Pogradecu, u Albaniji. Lasguš Poradeci je jedan od najvećih lirčara albanske književnosti. Pjevao je najviše o svojoj domovini Albaniji i ljubavi.

Godine 1933. izdata je njegova prva knjiga pjesama „Kolo cvijeća“, a 1937. godine njegova druga knjiga „Zvijezda srca“. Poslije Drugoga svjetskoga rata, Lasguš Poradeci je nastavio svoji pjesnički rad, ali se bavio i prevodilaštvom. Poznat je i po svojim poemama.

U oba njegova poetska izdanja dominira ljubavna lirika. Lasguš pjeva o ljubavi ne samo kao emociji, nego i kao osnovnoj životnoj snazi, kao zemaljskoj i nebeskoj. Lasgušova ljubavna poezija se zasniva na jednom društvenome konceptu i moralu, koji proizlazi iz mjesnoga života i narodne tradicije.

Čas nastavljamo uvodnim pitanjima o doživljajima koje je na učenike/ učenice ostavila pjesma.

Koji vam se stih najviše dopao? Zašto?

Koje pojave iz svoga okruženja pjesnik opisuje u pjesmi?

Nakon ovoga kraćega razgovora na tablu postavljam bijeli papir na kojemu su ispisani sadržaji kao podsetnik, a koji se odnose na odlike lirike kao književnoga roda.

<i>Izglyed table</i>	
Lirske vrste:	Odlike lirike:
– ljubavna	– kratkoća
– rodoljubiva	– izražavanje ošćećanja i misli lirskogasubjekta
– opisna	– odsustvo događaja
– misaona	– najčešće u formi stiha
– socijalna	

Glavna aktivnosti:

Lasguš Poradeci: „Kolo cvijeća“

Razgovor nastavljamo o simbolici naslova pjesme.

Naziv poezije „Kolo cvijeća“ simbolizuje kolo devojaka sa sela. Upotrebljava se simbol kao književna figura. Pjesnik upotrebljava i metafore i personifikacije da bi opisao portret devojke (sestre) kao i devojaku igru po planinskim livadama.

Dajli tok razgovora usmjeravaju pitanja tipa:

1. Kako pjesnik doživljava ljubav?

2. Na koji način pjesnik povezuje ljubavna i rodoljubiva ošćećanja? Argumentujte svoje mišljenje.

3. Opišite način na koji se smjenjuju ova ošćećanja u pjesmi.

4. Pronađite najljepše figure u pjesmi. Objasnite njihovu umjetničku funkciju.

5. Koje su vam se pojedinosti iz opisa portreta devojke dopale? Zašto?

6. Izdvojte vizuelne i akustičke slike u pjesmi. Protumačite njihovu umjetničku ulogu.

7. Odredite vrstu stiha, strofe i rime u pjesmi.

8. Otkrijte kako stih, strofa i rima utiču na ritam pjesme.

9. Izdvojte neku stilsku figuru i otkrijte njenu umjetničku funkciju u pjesmi.

10. Istražite u jeziku pjesme arhaizme i druge elemente iz narodnoga jezika.

Napomena: Ponuđeni broji pitanja/zadataka je veći od onoga koji se može obraditi na jednome času, te je poželjno uraditi njihov odabir.

Nakon razgovora o pjesmi učenici/učenice dobijaju radne listiće, svaka grupa svoi.

Završna aktivnost.

U završnome dijelu časa učenicima/učenicama se daju preporuke:

– da stihove pjesme „Kolo cvijeća“ nauče napamet,

– da kod kuće pročitaju pjesmu „Devojke kolo vode“ pjesnika Ali Aslanija radi uporedne analize ove dvije pjesme, s ciljem da uočavaju sličnosti i razlike između pjesama različitih pjesnika iste tematike.

Učenici/učenice za naredni čas pišu domaći zadatak na temu: **Emocionalni sloj u pjesmi „Kolo cvijeća“**

Uputstva za izradu domaćega zadatka. Opiši:

- devojčino duševno stanje,
- odnos između njezina ošćećanja uzbuđenja i tuge,
- način na koji se ova ošćećanja smjenjuju,
- pronađi riječi kojima je dočarano to stanje.

ZANASTAVU

Godina XIX

Septembar 2012

Broj 143

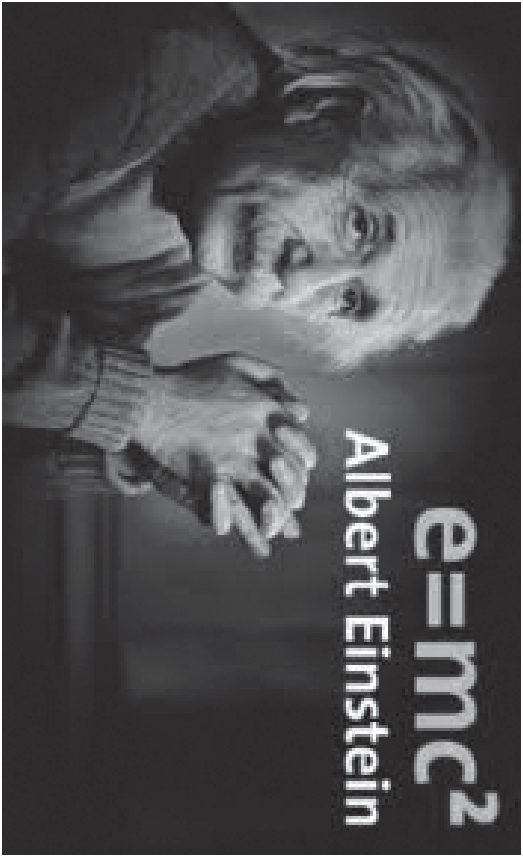
Škola i život

ENERGIJA SVUDA OKO NAS
(primer preduzetničkoga učenja)

Preduzetništvo u školama. Osnovna škola „Oktoih“ jedna je od četiri škole iz Cime Gore i jedina iz Podgorice koja je uključena u međunarodni projekat (SEECEL) o preduzetničkome učenju za školsku 2011/2012. godinu. Naša škola je dobila zadatak da preduzetništvo implementira kroz prirodnu grupu predmeta. Tokom godine tim nastavnika/nastavnica i daka sproveo je niz aktivnosti koje pospješuju razvoj preduzetničkih kompetencija. Cilj projekta je naučiti decu da saraduju u timovima, da iskazu svoju kreativnost, pokažu preduzetnički duh, da sami osmišljavaju, planiraju i preduzimaju različite aktivnosti u okviru zadate teme. S druge strane, uloga nastavnika/nastavnice je da vodi učenike/učenice kroz sve

faze projekta, da im bude mentor, voditelj i facilitator, a ne glavni izvor informacija. To se pokazalo kao dobra praksa, jer je kod đaka primijećen veći stepen samopouzdanja i mnogo više interesovanja i motivacije za rad nego kadje u pitanju klasična nastava.

Jedan od primjera preduzetničkoga učenja je ogleđno predavanje *„Energija svuda okonas“* koje je realizovala prof. fizike Gordana Četković. Priprema za čas se donekle razlikuje od uobičajene, jer je prilagođena duhu i trendu preduzetničkoga učenja.

Zemlja:	Crna Gora
Naziv škole:	Osnovna škola „Oktoih“
Nastavnik:	GORDANA ČETKović, prof. fizike
Oblast nastavnoga programa:	ENERGIJA U SVAKODNEVNOME ŽIVOTU
Predmet:	FIZIKA – HEMIJA – BIOLOGIJA – EKOLOGIJA – GEOGRAFIJA korelacija
Broj đaka u odjeljenju:	Dvadeset pet
Prošćećan uzrast učenika:	Trinaest godina
Datum održavanja časa:	19. mart 2012. godine

- ZNANJA:**
- definisati kriterijume na individualnome i grupnome nivou i objasniti njihov uticaj na životnu sredinu;
 - utvrditi korake i rizike u rješavanju problema i dati primjer za svaki;
 - razviti preduzetničku ideju;
 - objasniti javna dobra i dati primjere.
- VEŠTINE:**
- pokazati sposobnost individualnoga rada i rada u timovima;
 - pokazati sposobnost za kreativno i inovativno razmišljanje;
 - pokazati vještine planiranja, delegiranja i vođenja tokom grupnoga rada;
 - odrediti ekološke posljedice njihovih akcija;
 - ocijeniti sopstvena sredstva i kompetencije.

Učenik/učenica treba da:

- shvati značaj energije u svakodnevnom e životu;
- razumije uticaj proizvodnje energije na životnu sredinu i značaj njene ekonomične upotrebe;
- navede primjere za obnovljive i neobnovljive izvore energije;
- kritički ocijeni prednosti i mane različitih izvora energije;
- izvede zaključak da se energetske izvori moraju koristiti razumno i ekonomično.

POSTERI – ilustracije obnovljivih i neobnovljivih izvora energije; PowerPoint prezentacije; video-materijal – DVD s edukativnim filmom o energiji, njenim izvorima i uštedi energije; CD-ROM s interaktivnim sadržajem o energetske potencijalima naše planete (Izvor: „**Zeleni paket**“ – REC (Regionalni centar za zaštitu životne sredine)); Internet resursi – link **www.cnti.info/energija/**; nastavni listići, kolaž fotografija, brošura „**ENERGY TOUR**“ o energetskej efikasnosti – „**GI7Z**“ – Njemačkoga društva za energetskeu efikasnost.

Nastavne metode: Izlaganje, diskusija, video-prezentacija, eksperiment, debata, kooperativno – saradničko učenje.

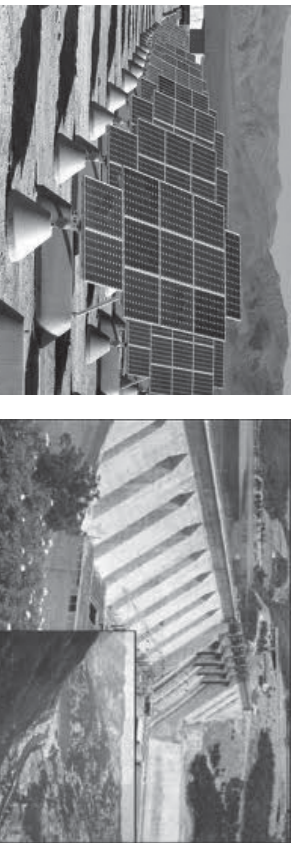
Aktivnosti učenika: Slušaју, diskutuju, polemišu, eksperimentišu, prezentuju materijal koji su prethodno pribavili po upustvima nastavnika, analiziraju, komentarišu, kreiraju nove ideje.

UVOD

Učenici prate film na DVD formatu čije prikazivanje prate nastavnikovi/nastavnični komentari i pojašnjenja:

- Energiju i ljudske aktivnosti
- Izvore energije – obnovljivi i neobnovljivi
- Eksploatacija izvora energije
- Proizvodnja energije
- Transformacija energije u različite vidove
- Energetska efikasnost

Filmi i nastavnikovi komentari podstiču učenike na razmišljanje i debatu.

AKTIVNOSTI

1. Proizvodnja energije i životna sredina

Nastavnik/nastavnica kroz debatu i precizno osmišljena pitanja usmjerava učenike/učenice da iznesu svoj sud o Suncu kao najvažnijemu izvoru energije.

Detyra (pyetja)	Hapësira për përgjigje
Grupi i parë	
Detyra. Përshtkruani raportin e subjektit lirik ndaj asaj që këndohet.	

Gjatë kohës që nxënësit kryejnë detyrën, mund të tëshohet lehtë muzika popullore. **Korelacioni me lëndët e tjera:** Edukata qytetare, Kultura figurative, Kultura muzikore.

Ecuria e orës:

Aktiviteti hyrës: Pasi që nxënësit dhe nxënëset kanë lexuar me vete fragmente nga poezia e Lasgush Poradeci, fillojmë bashkëbisedimin me pyetje të tilla si: Cilat poetarshkohen qëllimet e orës mësimore. Para bërjes së pyetjeve, njëri nga nxënësit lexon biografinë e shkrimtarit. Pastaj një nxënës ose nxënëse (mundet edhe mësuesi ose mësuesja) të lexojë rrethshëm poezinë “Vallja e luleve”, nën tingujt e muzikës nga CD-ja me muzikë popullore.

Lazar Sotir Gusht (1889 – 1987), poeti dhe liriku shqipëtar, i njohur me pseudonimin Lasgush Poradeci, ka lindur në Pogradec, në Shqipëri. Lasgush Poradeci është nga lirinjtë më të mëdhenj të letërsisë shqiptare. I ka kënduar më shumë atdheut të vet, Shqipërisë dhe dashurisë. Në vitin 1933 u botua libri i tij i parë “Vallja e luleve” dhe më 1937, u botua libri i dytë i tij “Ylli i zemrës”. Pas Luftës së Dytë Botërore, Lasgush Poradeci e vazhdoi veprimtarinë krijuese, por u mor edhe me përkthime. Ai shkroi veç tjerash, edhe poema.

Në të dy librat e tij poetikë zotërojnë lirikën e dashurisë. Lasgushi i këndon dashurisë jo vetëm si emocion, por si fuqi themelore jetësore, si fuqi tokësore e qellore. Poezia e dashurisë së Lasgushit bazohet në një koncept shoqëror dhe moral, që del nga jeta e vendit dhe nga tradita popullore.

Orën e vazhdojmë me pyetje hyrëse për përshtypjet që ka lënë poezia tek nxënësit/nxënëset.

- Cili varg ju ka pëlqyer më shumë? Përsë?

- Çfarë fenomenesh nga rrethina e vet përshtkruan poeti në poezi?

Pamja e tabelës:

Llojet e lirikës

- e dashurisë

- patriotike - shpreh ndjenjat dhe mendimet e subjektit lirik

PRIPREMA ZA OGLEDNI ČAS IZ PREDMETA ALBANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST (prijevod s albanskoga jezika)

Redni broj časa: 110

Predmet: Albanski jezik i književnost

Nastavna jedinica: Interpretacija pjesme „Kolo cvijeca“ Lasgusha

Poradecija

Predmetna nastavnica: Sahibe Hodža

Pojmovi i izrazi: lirika, lirska pjesma

Operativni ciljevi: Učenik/učenica treba da ukáže na tematsku, motivsku i idejnu strukturu lirske pjesme. Na primjeru datoga književnoga teksta otkriva i odlike lirike kao roda.

Vrijeme realizacije: 11.00^h – 11.45^h

Standard znanja: Na srednjemu nivou potpunjavaju standarde i ciljeve znanja.

- përshtkruese - mungesa e ngjarjeve
- meditative - më shpesh në formë vargu
- shoqërore

Aktiviteti kryesor: Lasgush Poradeci “Vallja e luleve”

Bashkëbisedimin e vazhdojmë me simbolikën e titullit të poezisë.

Emertimi i poezisë “Vallja e luleve” simbolizon vallen e vajzave të fshatit. Përdoret simboli si figurë letrare. Poeti përdor edhe metaforat dhe personifikimet për të përshtkruar portretin e vajzës (motrës) si dhe vallen popullore në livadhët e bleshkëve.

Vazhdimin e mëtejshëm të bashkëbisedimit e orientojmë me pyetje e tipit:

- Si e përgjeton poeti dashurinë?
- Në ç’menyrë i lidh poeti ndjenjat e dashurisë me ato patriotike?
- Argumentoni mendimin tuaj.
- Përshtkruani mënyrën si ndërrohen këto ndjenja në poezi?
- Gjeni figurat më të bukura në poezi. Shpjegoni funksionin artistik të tyre.
- Cilat hollësi e detaje nga përshtkrimi i portretit të vajzës ju kanë pëlqyer? Përsë?
- Dalloni figurat vizuale dhe akustike në poezi. Interpretoni rolin e tyre artistik.
- Gjeni llojin e vargut, strofës dhe rimës në poezi.
- Zbuloni sesi vargu, strofa dhe rima ndikojnë në ritmin e poezisë.
- Gjeni ndonjë figurë stilistike dhe zbuloni funksionin e saj artistik në poezi.
- Kërkoni në gjuhën e poezisë arkaizma dhe elemente të tjera nga gjuha popullore.

Vërejtje: Numri i pyetjeve/detyrave të ofruara është më i madh se numri i atyre që mund të punohen në një orë mësimi, ndaj është mirë të bëhet zgjedhja e tyre.

Pas bashkëbisedimit për poezinë, nxënësit ftojnë fletët mësimore për çdo grup.

Aktiviteti përfundimtar

Në pjesën përfundimtare të orës, nxënëset/nxënëseve u Jepen porosi:

- të mësojnë vargjet e poezisë përmendsh;
- të lexojnë në shtëpi poezinë “Vajzat heqin vallen” të poetit Ali Asllani, për shkak të analizës krahasuese të këtyre dy poezive, me qëllimin që të vëjnë në ngjashmëritë dhe ndryshimet mes poezive të autorëve të ndryshëm me tematikë të njëjtte.

Nxënësit/nxënëset për orën në vazhdim shkruajnë detyrën e shtëpisë me temë: **Shtresa emocionale në poezinë “Vallja e luleve”**.

Udhëzim për punimin e detyrës së shtëpisë. Përshtkruaj:

- gjendjen shpirtërore të vajzës;
- raportin mes ndjenjave të saja, shqetësimeve dhe pikëllimit;
- mënyrën sesi këto ndjenja ndërrohen;
- gjej fjalët me të cilat është pasqyruar ajo gjendje.

	<p>zaposlenih mogu:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dobiti detaljna objašnjenja o energetskoj efikasnosti. Isprobati energetsko biciklo tj. izvršiti eksperimente: <ol style="list-style-type: none"> o svjetlosti i energiji, energiji, dok voda ne prokuva, slušanju muzike s energijom. Eksperimenti s ručnim generatorom: <ol style="list-style-type: none"> elektrana koju pokreće snaga mišića, o malim svjetlosnim čudima. Eksperimenti sa solarnim ćelijama Eksperimenti s termičkom izolacijom <p>Učenici/učenice pišu izvještaj o posjeti i eksperimentima.</p>
<p>Zadaci prognoze:</p> <ul style="list-style-type: none"> Koijem izvoru energije dati prednost? Obrazložiti svoj izbor. (Optimalno ulaganje u Crnu Goru) Energetska efikasnost. 	
<p>Napomene nastavnika:</p>	<p>Ciljevi i ishodi učenja mogu se realizovati i kroz dva do tri nastavna časa nakon što i učenici/učenice prikupe materijal o ovoj temi i dopune ih jednostavnijim eksperimentima.</p>

Matematičke teme

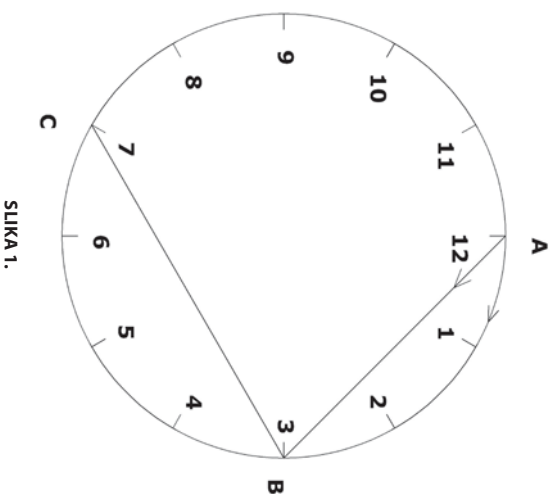
BROJ π – NOVA APROKSIMACIJA

O broju π je pisano, piše se i bice pisano. Njegova „magija“ ne prestaje da intrigira ljudsku maštu.

Poznato je da je kružnica bez jedne svoje tačke „isto“ što i otvorena duž. Međutim, preslikavanje koje ih poistovjećuje prevazilazi uzrast školske populacije.

Postoje mnoge aproksimacije broja π , od kojih je najpoznatija $\pi \approx \frac{22}{7}$.

Ponudićemo jednu, smatramo, novu aproksimaciju broja π koja nam omogućava da približno rješavamo neke interesantne probleme.

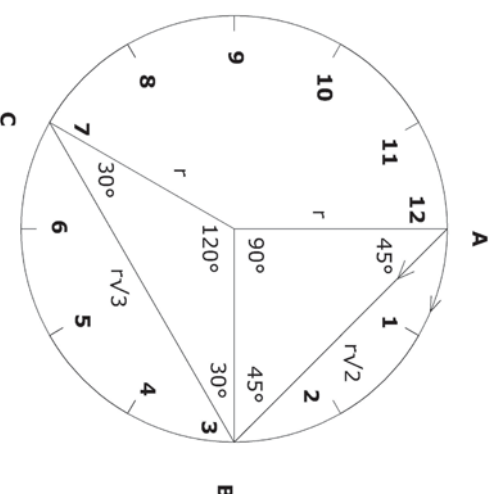
Slika 1.

Kroz problem koji smo nazvali „Dva mrava i sat“ pojasnićemo novu aproksimaciju broja π .

Zamislimo sat i na njemu tačku A koja označava poziciju 12 sati u kojoj se nalaze dva mrava. Mravi treba da pređu različite putanje označene strelicom. Prvi se kreće po izlomljenoj liniji ABCBA, a drugi prelazi čitavu kružnu liniju.

Koji će se mrav prvi vratiti u tačku A ako se kreću istom brzinom, bez obzira na vrstu putanje?

Rješenje problema:

Slika 2.

Neka je r – poluprečnik sata“.

Nije teško zaključiti da je $AB=r\sqrt{2}$ kao dijagonala kvadrata stranice r . Takođe je $BC=r\sqrt{3}$ jer je BC dvostruka visina jednakostraničnoga trougla stranice r , što je očigledno ako povučemo simetralu ugla 120° .

Dužina izlomljene linije ABCBA tj. L_1 jeste

$$L_1 = 2(r\sqrt{2} + r\sqrt{3}) = 2r(\sqrt{2} + \sqrt{3}) \approx 2r(1,41 + 1,73) = 2r \cdot 3,14 \approx 2r\pi$$

Dužina krive linije (obim kružnice) je $L_2 = 2r\pi$ tj. $L_1 \approx L_2$

Odgovor na postavljeno pitanje ćemo dobiti koristeći precizniju aproksimaciju brojeva $\sqrt{2}$, $\sqrt{3}$ i π .

$$\sqrt{2} = 1,414213... \quad \sqrt{3} = 1,732050... \quad \pi = 3,141592... \quad \text{Neka je}$$

$$\pi_m = \sqrt{2} + \sqrt{3}$$

$$\pi_m = \sqrt{2} + \sqrt{3} = 1,414213... + 1,732050... \approx 3,146264... \quad \text{tj. } \pi_m \approx 3,146264...$$

Njihova razlika je: $\Delta = \pi_m - \pi \approx 0,004672...$

Ako podijelimo njihovu razliku s brojem π dobijamo broj $\frac{\Delta}{\pi} \approx 0,001487... \approx 0,0015 = 0,15\%$ odnosno π_m je veće od π za približno $1,5\%$ broja π .

Dakle $L_1 > L_2$ i to približno za $1,5\%$ obima kružnice.

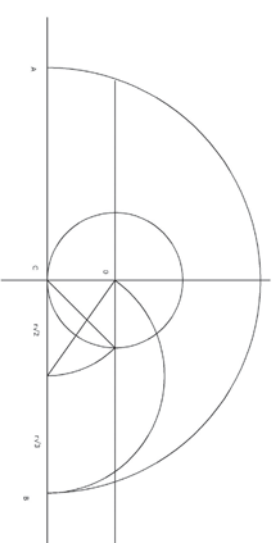
Tako npr. za neki „veći sat“, poluprečnika 50 cm, kružna linija je manja od izlomljene za približno 0,47 cm, što znači da bi prvi na cilj stigao mrav koji se kreće po kružnici, ali za djelić sekunde.

Napomena 1: Trougao ABC ima uglove 60° , 70° i 45°

Napomena 2: π_m – nova konstanta koja je približno jednaka 3,146264... a dobija se kao zbir iracionalnih brojeva $\sqrt{2}$ i $\sqrt{3}$

Primjena aproksimacije broja π brojem π_m :

I) Zahvaljujući ovako dobroj a jednostavnoj aproksimaciji moguće je kružnicu „raširiti“ u duž na pravoj liniji s greškom manjom od $1,5\%$ obima kružnice.

Slika 3.

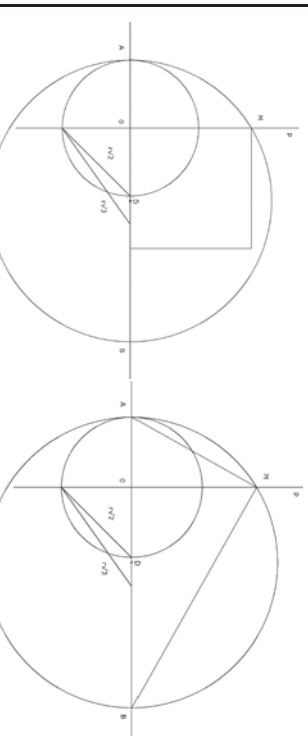
Neka je data kružnica K(O,r). Povučimo dvije paralelne prave, pri čemu jedna od njih prolazi kroz centar kružnice, a druga predstavlja tangentu kružnice. Konstruišimo njihovu normalu koja sadrži centar kružnice.

Na pravoj, koja je tangenta, nanesimo duži dužina $r\sqrt{2}$ i $r\sqrt{3}$ (njihove dužine proizilaze iz Pitagorine teoreme, pa je njihova konstrukcija jednostavna) tako da je $CB = r\sqrt{2} + r\sqrt{3}$. Tada je iz $CB = AC$ i prethodnoga primjera lako zaključiti da je $AB = 2r\pi_m \approx 2r\pi$

Primjer: Ako zamislimo da je Zemljin ekvator kružnica u idealnim

uslovima (zanemarujući njegove neravnine i iskrivljenosti), primjenjujući ovakav postupak „mogli bismo“ da ga raširimo u duž, na pravoj liniji. Razlika između dužine tako dobjene duži i dužine ekvatora bila bi manja od 60 kilometara. Ovo dobijamo uzimajući u obzir da dužina ekvatora iznosi oko 40.000 km, a greška koju pravimo ovim postupkom je manja od $1,5\%$ dužine ekvatora.

II) Takođe, možemo krug aproksimirati kvadratom približno jednake površine, s greškom manjom od $1,5\%$ površine kruga.

Slika 4.

Neka je dat krug K(O,r) kroz čiji centar prolaze normalne prave p i q.

Konstruišimo iz tačke O na pravoj q duži dužina $r\sqrt{2}$ i $r\sqrt{3}$ (slično kao u prethodnome primjeru), tako da je: $OB = r\sqrt{2} + r\sqrt{3} = r(\sqrt{2} + \sqrt{3}) = r\pi_m$

Ako konstruišemo kružnicu nad prečnikom AB (prethodno odredimo D kao sredinu duži AB), dobićemo tačku M u presečku kružnice s pravom p. Neka je $OM = a$ ugađ $\angle AMB$ je prav (kao periferijski nad prečnikom), pa iz sličnosti trouglova $\triangle AOM$ i $\triangle MOB$ sledi:

$$r : a = a : r\pi_m$$

$$r^2 \pi_m = a^2 \quad \text{de je } \pi_m = \sqrt{2} + \sqrt{3}$$

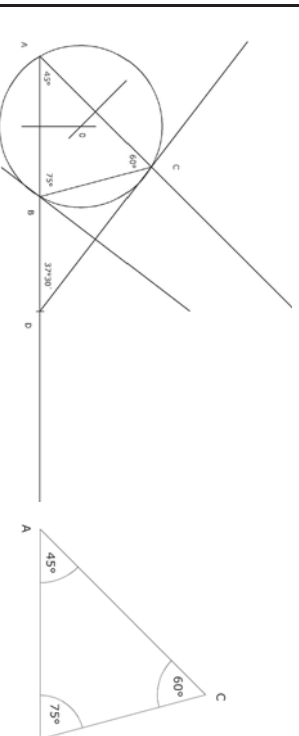
Površina kruga je približno jednaka površini kvadrata čija je stranica $OM = a$ (slika 5).

Ako konstruišemo kvadrat, stranice $a = OM$, tako da preseč njegovih dijagonala bude u centru kruga K(O,r) „dobijamo“ kvadraturu kruga po ovoj aproksimativnoj metodi. (slika 6).

Tako npr. za krug poluprečnika $r = 10$ m ovim postupkom pravimo grešku u izračunavanju njegove površine manju od $0,47\%$.

Slika 6.

III) Moguće je jednostavno „saviti“ proizvoljnu duž u kružnicu, pri čemu je obim kružnice manji za $1,5\%$ svoje dužine od dužine duži.

Slika 7.

Slika 8.

Neka je AQ proizvoljna duž. Neka je D sredina duži AQ. Iz tjemena A konstruišimo ugađ od 45° s tjemenom A i krakom AD a iz tjemena D